

Основна школа „Петар Кочић“

Добровољачка 2, Риђица

Тел/ факс: 025/856-633, 025/856-207

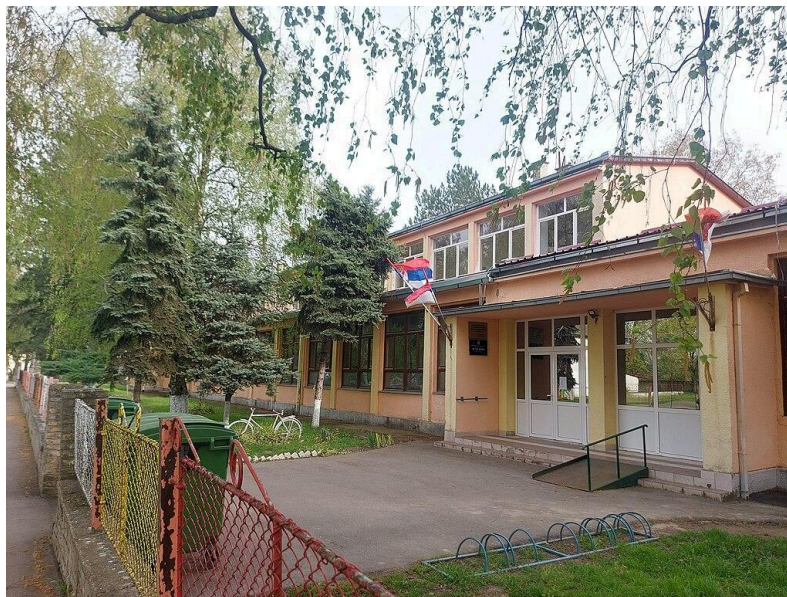
Е- маил: ospetarkocic@mts.rs

Датум: 01.09.2026.

Деловодни број: 171-01/2026

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

ЗА ПЕРИОД ОД 2026/2027- 2029/2030

САДРЖАЈ

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ.....	3
ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА.....	6
План наставе и учења за први циклус образовања.....	6
План наставе и учења за пети и шести разред.....	8
План наставе и учења за седми и осми разред.....	10
ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПРВИ РАЗРЕД.....	12
Српски језик и књижевност.....	12
Енглески језик.....	18
Математика.....	25
Свет око нас.....	27
Ликовна култура.....	29
Музичка култура.....	30
Физичко и здравствено васпитање.....	32
Дигитални свет.....	34
ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ДРУГИ РАЗРЕД.....	36
Српски језик и књижевност.....	36
Енглески језик.....	41
Математика.....	44
Свет око нас.....	46
Ликовна култура.....	49
Музичка култура.....	51
Физичко и здравствено васпитање.....	54
Дигитални свет.....	60
ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД.....	63
Српски језик и књижевност.....	63
Енглески језик.....	68
Математика.....	72
Природа и друштво.....	74

Ликовна култура.....	78
Музичка култура.....	81
Физичко и здравствено васпитање.....	83
Дигитални свет.....	86
ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД.....	89
Српски језик и књижевност.....	89
Енглески језик.....	97
Математика.....	101
Природа и друштво.....	102
Ликовна култура.....	105
Музичка култура.....	107
Физичко и здравствено васпитање.....	109
Дигитални свет.....	113
ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПЕТИ РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ.....	115
Српски језик и књижевност.....	115
Енглески језик.....	120
Ликовна култура.....	128
Музичка култура.....	130
Историја.....	132
Географија.....	135
Математика.....	138
Биологија.....	141
Техника и технологија.....	144
Информатика и рачунарство.....	148
Физичко и здравствено васпитање.....	150
Енглески језик.....	153
ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ШЕСТИ РАЗРЕД ОСНОВОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА.....	158
Српски језик и књижевност.....	158
Енглески језик.....	165
Ликовна култура.....	171
Музичка култура.....	173
Историја.....	177
Географија.....	181
Физика.....	184

Математика.....	189
Биологија.....	192
Руски језик.....	195
ПРОГРАМИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА СЕДМИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И	
ВАСПИТАЊА.....	200
Српски језик и књижевност.....	200
Енглески језик.....	208
Ликовна култура.....	213
Музичка култура.....	215
Историја.....	217
Географија.....	221
Физика.....	226
Математика.....	232
Биологија.....	236
Хемија.....	238
Техника и технологија.....	242
Информатика и рачунарство.....	246
Физичко и здравствено васпитање.....	248
Руски језик.....	254
ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОСМИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И	
ВАСПИТАЊА.....	259
Српски језик и књижевност.....	259
Енглески језик.....	269
Ликовна култура.....	275
Музичка култура.....	276
Историја.....	279
Географија.....	284
Физика.....	288
Математика.....	293
Биологија.....	296
Хемија.....	299
Техника и технологија.....	305
Информатика и рачунарство.....	308
Физичко и здравствено васпитање.....	310
Руски језик.....	315
ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ ПО РАЗРЕДИМА.....	320

ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ.....	321
ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ.....	323
Допунска настава.....	323
Додатна настава.....	323
ПРОГРАМ КУЛТУРНЕ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ.....	324
ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКО- РЕКРЕАТИВНИХ АКТИВНОСТИ....	325
ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА.....	326
План превентивних активности за спречавање насиља.....	328
План интервентних активности за спречавање насиља.....	329
Програм спречавања дискриминације.....	329
ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА.....	330
ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ.....	331
ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ.....	333
ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ.....	334
ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ.....	335
ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ.....	336
ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ.....	337
ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ.....	338
ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ.....	339
ПОСЕБНИ ПРОГРАМИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА ШКОЛЕ.....	340
Програм унапређивања наставе и учења.....	340
Програм припреме ученика за завршни испит.....	341
Програм рада ученичких организација.....	342
ИНДИВИДУАЛНИ ОБРАЗОВНИ ПЛАНОВИ.....	343
Програм индивидуалног образовања.....	343

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

На основу члана 57. став 1 тачка 2 и члана 76. став 5 **Закона о основама система образовања и васпитања** („Службени гласник РС“ број 72/2009, 52/2011 и 55/2013) и на основу члана 27. и 28. **Закона о основном образовању и васпитању** („Службени гласник РС“ број 55/2013) као и члана 13. и 14. **Статута ОШ “Петар Кочић” у Риђици** заведеног под деловодним бројем 171-01/2026 Школски одбор ОШ „Петар Кочић“ у Риђици у складу са наставним планом и програмом на седници одржаној 10.09.2026.године је донео

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ „ПЕТАР КОЧИЋ“ РИЂИЦА

Школски програм је документ на основу кога се остварује развојни план и укупан образовно- васпитни рад у школи. Школски програм представља основу на којој сваки наставник и стручни сарадник планира и реализује свој рад. Школски програм омогућава оријентацију ученика и родитеља/ старатеља у избору школе, праћење квалитета образовно- васпитног процеса и његових резултата, као и процену индивидуалног рада и напредовања сваког ученика. Школски програм се доноси на основу наставног плана и програма у складу са законом. Поједини делови се иновирају у току његовог остваривања. Школа објављује школски програм у складу са законом и општим актима школе.

Школски програм садржи:

- Циљеве школског програма
- Наставни план основног образовања и васпитања
- Програме обавезних и изборних предмета по разредима, са начинима и поступцима за њихово остваривање
- Програм допунске и додатне наставе
- Програм културних активности школе
- Програм школског спорта и спортских активности
- Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања, као и програм превенције других облика ризичног понашања

- Програм слободних активности ученика
- Програм професионалне оријентације
- Програм здравствене заштите
- Програм социјалне заштите
- Програм заштите животне средине
- Програм сарадње са локалном самоуправом
- Програм сарадње са породицом
- Програм излета, екскурзија и наставе у природи
- Програм рада школске библиотеке
- Начин остваривања других области из развојног плана школе који утичу на образовно- васпитни рад

Индивидуални образовни планови свих ученика чине прилог школског програма. Када школа реализује факултативни предмет, његов програм је саставни део школског програма.

Саставни део школског програма је и програм безбедности и здравља на раду који обухвата заједничке активности школе, родитеља/старатеља и јединица локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду.

Начела израде школског програма

Школски програм утемељен је на начелима:

- Усмереност на процесе и исходе учења
- Заснованости на стандардима, уз систематско праћење и процењивање квалитета програма
- Уважавање узрасних карактеристика у процесу стицања знања и вештина, формирање ставова и усвајања вредности код ученика
- Хоризонталне и вертикалне повезаности у оквиру предмета и између различитих наставних предмета
- Поштовања индивидуалних разлика међу ученицима у погледу начина учења и брзине напредовања, као и могућности личног избора у слободним активностима
- Заснованости на партиципативним, кооперативним, активним и искуственим методама наставе и учења

- Уважавање искуства, учења и знања која ученици стичу ван школе и њихово повезивање са садржајима наставе
- Развијања позитивног односа ученика према школи и учењу, као и подстицања учениковог интересовања за учење и образовање у току целог живота
- Коришћење позитивне повратне информације, похвале и награде као средство за мотивисање ученика
- Уважавање узрасних карактеристика у процесу психофизичког развоја обезбеђивањем услова за живот и рад у школи

Циљеви школског програма

- Стицање знања о језику, књижевности и медијима релевантим за будуће образовање и професионални развој
- Оспособљавање ученика да користи матерњи језик, ефикасно комуницира у усменом и писаном облику у различите сврхе
- Оспособљавање ученика да комуницирају у усменом и писаном облику на теме из свакодневног живота на страном језику
- Развијање свести о значају вишејезичности у савременој вишекултурној заједници
- Разумевање повезаности различитих научних дисциплина
- Разумевање и сналажење у садашњости и повезаности друштвених појава и процеса у простору и времену (Србија, Европа, свет)
- Прихватање и уважавање другог без обзира на националну, верску, родну и друге разлике
- Разумевање појава, процеса и односа у природи на основу знања физичких, хемијских и биолошких закона, модела и теорија
- Правилно формирање математичких појмова и стицање основних математичких знања и вештина
- Стицање способности за уочавање, формулисање, анализирање и решавање проблема
- Овладавање информационо- комуникативним технологијама
- Развијање вештина и техника уметничког изражавања
- Познавање различитих техника, стилова и медија уметничког изражавања
- Познавање вредности сопственог културног наслеђа и повезаности са другим културама и традицијама

- Развијање одговорног односа према сопственом здрављу и здрављу других

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

План наставе и учења за први циклус образовања

Наставни предмети	Први разред		Други разред		Трећи разред		Четврти разред	
	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.
А) ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ								
Српски језик 1	5	180	5	180	5	180	5	180
Страни језик (Енглески језик)2	2	72	2	72	2	72	2	72
Математика	5	180	5	180	5	180	5	180
Свет око нас	2	72	2	72	-	-	-	-
Природа и друштво	-	-	-	-	2	72	2	72
Ликовна култура	1	36	2	72	2	72	2	72
Музичка култура	1	36	1	36	1	36	1	36
Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	108	3	108	3	108
Дигитални свет	1	36	1	36	1	36	1	36
УКУПНО А	20	720	21	756	21	756	21	756
Б) ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ								
Верска настава/грађанско васпитање3	1	36	1	36	1	36	1	36
Матерњи језик/говор са елементима националне културе4	2	72	2	72	2	72	2	72
УКУПНО Б	1	36	1	36	1	36	1	36
УКУПНО А+Б								

ОБЛИК ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА	Први разред		Други разред		Трећи разред		Четврти разред	
	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.
Редовна настава	21-23*	756-828*	22-24*	792-864*	22-25*	792-900*	22-25*	792-900*
Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
Додатна настава	-	-	-	-	1	36	1	36
Настава у природи* *	7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње	

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО- ВАСПИТНОГ РАДА	Први разред		Други разред		Трећи разред		Четврти разред	
	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.
Час одељенског старешине	1	36	1	36	1	36	1	36
Ваннаставне активности 6	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	37-72	1-2	36-72

1 Назив језика националне мањине у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине

2 Реализује се у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине

3 Ученик бира један од понуђених изборних програма

4 Ученик припадник националне мањине који слуша наставу на српском језику може да изабере овај програм али није у обавези

5 Ученик који је страни држављанин може да изабере овај програм али није у обавези. Програм наставе и учења српског као страног језика остварује се у складу са Правилником о програму наставе и учења за предмет српски као страни језик („Службени гласник РС- Просветни гласник „ број 11/19).

6 Школа реализује ваннаставне активности у области науке, технике, културе, уметности, медија и спорта

* Број часова за ученике припаднике националних мањина

** Настава у природи се организује у складу са одговарајућим правилником

План наставе и учења за пети и шести разред

Ред.бр	А. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД	
		Недељно	Годишње	Недељно	Годишње
1.	Српски језик и књижевност____1	5	180	4	144
2.	Српски као нематерњи језик2	3	108	3	108
3.	Страни језик	2	72	2	72
4.	Ликовна култура	2	72	1	36
5.	Музичка култура	2	72	1	36
6.	Историја	1	36	2	72
7.	Географија	1	36	2	72

8.	Физика	-	-	2	72
9.	Математика	4	144	4	144
10.	Биологија	2	72	2	72
11.	Техника и технологија	2	72	2	72
12.	Информатика и рачунарство	1	36	1	36
13.	Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	108
	УКУПНО А	25-28*	900-1008*	26-29*	936-1044*
Ред.бр	Б. ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ				
1.	Верска настава/грађанско васпитање ³	1	36	1	36
2.	Други страни језик ⁴	2	72	2	72
3.	Матерњи језик/говорска елем.нац.културе ⁵	2	72	2	72
4.	Српски као страни језик ⁶	2	72	2	72
	УКУПНО Б	3-5*	108-180*	3-5*	108-180*
	УКУПНО А+Б	28-31	1008-1116*	29-32*	1044-1152*

Редни број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД	
		Недељно	Годишње	Недељно	Годишње
1.	Редовна настава	28-31*	1008-1116*	29-32*	1044-1152*
2.	Слободне наставне активности ⁷	1	36	1	36
3.	Допунска настава	1	36	1	36
4.	Додатна настава	1	36	1	36
Редни број	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА				
		Недељно	Годишње	Недељно	Годишње
1.	Час одељенског старешине	1	36	1	36
2.	Ваннаставне активности	1	36	1	36
3.	Екскурзија ⁸	До два дана	а годишње	До два дана	годишње

1 Назив језика националне мањине у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине

2 Реализује се у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине

3 Ученик бира један од понуђених изборних програма

4 Ученик припадник националне мањине који слуша наставу на српском језику може да изабере овај програм али није у обавези

5 Ученик који је страни држављанин може да изабере овај програм али није у обавези. Програм наставе и учења српског као страног језика остварује се у складу са Правилником о програму наставе и учења за предмет српски као страни језик („Службени гласник РС- Просветни гласник „ број 11/19).

6 Школа реализује ваннаставне активности у области науке, технике, културе, уметности, медија и спорта

* Број часова за ученике припаднике националних мањина

** Настава у природи се организује у складу са одговарајућим правилником

План наставе и учења за седми и осми разред

Ред.бр	А. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ	СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		Недељно	Годишње	Недељно	Годишње
1.	Српски језик и књижевност____1	4	144	4	136
2.	Српски као нематерњи језик2	3	108	2	68
3.	Страни језик	2	72	2	68
4.	Ликовна култура	1	36	1	34
5.	Музичка култура	1	36	1	34
6.	Историја	2	72	2	68
7.	Географија	2	72	2	68
8.	Физика	2	72	2	68
9.	Математика	4	144	4	136

10.	Биологија	2	72	2	68
11.	Хемија	2	72	2	68
12.	Техника и технологија	2	72	2	68
13.	Информатика и рачунарство	1	36	1	34
14.	Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	102
	УКУПНО А	28-31*	1008-1116*	28-30*	952-1020*
Ред.бр	Б. ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ				
1.	Верска настава/грађанско васпитање ³	1	36	1	34
2.	Други страни језик ⁴	2	72	2	68
3.	Матерњијезик/говор са елем.нац.културе ⁵	2	72	2	68
4.	Српски као страни језик ⁶	2	72	2	68
	УКУПНО Б	3-5*	108-180*	3-5*	102-170*
	УКУПНО А+Б	31-34*	1116-1224*	31-33*	1054-1122*

1 Назив језика националне мањине у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине

2 Реализује се у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине

3 Ученик бира један од понуђених изборних програма

4 Ученик припадник националне мањине који слуша наставу на српском језику може да изабере овај програм али није у обавези

5 Ученик који је страни држављанин може да изабере овај програм али није у обавези. Програм наставе и учења српског као страног језика остварује се у складу са Правилником о програму наставе и учења за предмет српски као страни језик („Службени гласник РС- Просветни гласник „ број 11/19).

6 Школа реализује ваннаставне активности у области науке, технике, културе, уметности, медија и спорта

* Број часова за ученике припаднике националних мањина

** Настава у природи се организује у складу са одговарајућим правилником

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПРВИ РАЗРЕД

Српски језик и књижевност

Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писменог изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за писање, читање и тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Недељни фонд часова: 5

Годишњи фонд часова: 180

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– разликује изговорени глас и написано слово; изговорене и написане речи и реченице; – влада основном техником читања и писања ћириличног текста; – разуме оно што прочита; – активно слуша и разуме садржај књижевноуметничког текста који му се чита; – препозна песму, причу и драмски текст; – одреди главни догађај, време (редослед догађаја) и место	ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ	Глас и слово; штампана и писана слова ћириличног писма. Речи и реченице као говорне и писане целине. Текстови засићени словима која се обрађују/ текстови предвиђени за глобално читање. Све врсте текстова који су написани штампаним или писаним словима. Језичке игре.

дешавања у вези са прочитаним текстом; – уочи ликове и прави разлику између њихових позитивних и негативних особина; – изрази своје мишљење о понашању ликова у књижевном делу; – препозна загонетку и разуме њено значење; – препозна басну и разуме њено значење; – разликује слово, реч и реченицу;		Аналитичко- синтетичка вежбања; лексичка и синтаксичка вежбања; моторичке вежбе. Писање (преписивање, самостално писање и диктат). Читање (шчитавање/ глобално читање, гласно и тихо читање); питања којима се проверава разумевање прочитаног. Изговор и писање гласова који ученицима причињавају тешкоће (нпр. ђ, ћ; ц, ч; ј, љ).
– правилно изговори и напише кратку и потпуну реченицу једноставне структуре са одговарајућом интонацијом, односно интерпункцијским знаком на крају; – правилно употреби велико слово; – учтиво учествује у вођеном и слободном разговору; – обликује усмену поруку служећи се одговарајућим речима; – усмено препричава; усмено прича према слици/сликама и о доживљајима; – усмено описује ствари из непосредног окружења; – бира и користи одговарајуће речи у говору; на правилан начин	КЊИЖЕВНОСТ	Школска лектира Поезија Народна песма "Ја сам чуда видео" Јован Јовановић Змај " Зимска песма" Војислав Илић "Пролетња зора", Воја Царић "Пролеће", Мира Алечковић "Ветар сејач", Десанка Максимовић "Првак", "Хвалисави зечеви", "У гостима", "Ливадско звонце", Гвидо Тартаља "Китова беба", "Мрави", "Постеља за зеку", Бранко Ћопић "Јежева кућица", Душан Радовић "Јесења песма", "Срећна Нова година", Љубивоје Ршумовић "Ау што је школа згодна", "Дете", "Деца су украс света", Стеван Раичковић "Цртанка", Бранислав Лазаревић

користи нове речи у свакодневном говору; – напамет говори краће књижевне текстове; – учествује у сценском извођењу текста; – пажљиво и културно слуша саговорнике; – слуша, разуме и парафразира поруку; – слуша интерпретативно читање и казивање књижевних текстова ради разумевања и доживљавања; – примењује основна правописна правила; – пише читко и уредно; – писмено одговара на постављена питања; – спаја више реченица у краћу целину; – пише реченице по диктату примењујући основна правописна правила; – гласно чита, правилно и са разумевањем; – тихо чита (у себи) са разумевањем прочитаног; – пронађе информације експлицитно изнете у тексту		"Сликар", Перо Зубац "Добар друг ми вреди више", Драгомир Ђорђевић "Није лако бити дете" Проза Народна прича "Свети Сава и ђаци" Народна прича "Деда и репа" „Голуб и пчела" Народна басна "Лисица и гавран" Доситеј Обрадовић "Два јарца; Две козе" Лав Николајевич Толстој "Два друга" Драган Лукић "Јоца вози тролејбус", Игор Коларов "Дум- дум Оливер и његов бубањ", Ђуро Дамјановић "Дан када је јутро било слово", Весна Ћоровић Бутрић "Ноћни ћошак", Избори народних и ауторских загонетки (Десанка Максимовић, Загонетке лаке за прваке ђаке, Григор Витез и Бране Цветковић "Загонетке"). Драмски текстови Гвидо Тартаља "Зна он унапред" Душан Радовић "Тужибаба" Александар Поповић "Неће увек да буде први"
---	--	--

		Бора Ољачић "Први дан у школи" Популарни и информативни текстови Избори илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Свети Сава, Вук Стефановић Караџић, знаменита завичајна личност) Милан Шипка "Буквар" Домаћа лектира Јован Јовановић Змај, избор поезије за децу "Волим", "Пачија школа", "Материна маза", "Купање" Избори басни "Цврчак и мрави", "Лисица и рода", "Лав и миш" Књижевни појмови Песма, прича, догађај, место и време збивања, књижевни лик, драмски текст за децу, шаљива песма, басна, загонетка.
--	--	--

	ЈЕЗИК, ГРАМАТИКА И ПРАВОПИС	Реченица, реч и слово Улога гласа/ слова у разликовању значења изговорене односно написане речи Реченице као обавештење, питање и заповест Велико слово на почетку реченице, у писању личних имена и презимена, имена насеља, назива места и улице у којој ученик живи, назив школе коју похађа, правилно потисивање (прво име па презиме), тачка на крају реченице, место и функција упитника и узвичника у реченици. Вођени и слободни разговор. Говорни предлошци. Усмена порука. Причање, препричавање и описивање. Казивање књижевног дела. Драмски, драматизовани тестови, сценска импровизација. Сценско извођење текста (драмско и луткарско). Богаћење речника; лексичке и синтаксичке игре. Разговорне, ситуационе и језичке игре.
--	---	---

		Стварне и симулиране ситуације. Слушна порука. Аудио- визуелни записи. Игре за развијање слушне пажње. Питања о сопственом искуству, бићима, предметима, појавама, сликама, о књижевном и некњижевном делу. Краћа текстуална целина: о сопственом искуству, доживљају, сликама, поводом књижевног текста. Реченице/кратак текст погодан за диктирање. Књижевни текстови. Текстови са практичном наменом: позивнице, упутство, списак за куповину. Нелинеарни текстови: текст у табели, распоред часова, стрип, улазница. Информативни текстови. Тихо читање, гласно читање. Разумевање прочитаног. Стицање читалачких навика, одлазак у библиотеку.
--	--	---

Начини и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања (Службени гласник

РС- Просветни гласник број 10/17, 12/18, 15/18, 18/18, 11/19, 2/20 16/22, 1/23,13/23,14/23,11/24 и 1/26).

Енглески језик

Циљ наставе учења страног језика јесте да ученик усвајањем функционалних вештина и знања о језичком систему и култури развије комуникативну компетенцију и општу, функционалну и дигиталну писменост, формира критичко мишљење и вредносне ставове, унапређује креативност и стратегије учења и рада у контексту целоживотног учења.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства; – представи себе и другог; – разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих; – разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; – даје кратка и једноставна упутства и налоге; – разуме позив и реагује на њега;	ПОЗДРАВЉАЊЕ	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Реаговање на усмени импулс саговорника (наставника, вршњака, и слично); успостављање контакта при сусрету. Садржаји Hi! Hello. Good morning/afternoon/evening/night . How are you? I'm fine, thank you, and you? Goodbye. Bye. See you (later/tomorrow). Have a nice day/weekend! Thanks, same to you! (Интер)културни садржаји: Формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости.

– упути позив на заједничку активност; – разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих; – упути кратке и једноставне молбе; – исказе и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин; – разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих; – упути једноставне честитке; – препозна и именује жива бића, предмете и места из непосредног окружења; – разуме једноставне описе живих бића, предмета и места; – опише жива бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; – разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; – изрази основне потребе, осете и осећања	ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ, ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ, ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИХ УПУТСТАВА И НАЛОГА	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање кратких и једноставних текстова у којима се неко представља; представљање себе и других особа, присутних и одсутних. Садржаји My name's Maria/I'm Maria. What's your name? This is my friend. His name's/name is Marko. Maria, this is Barbara. Barbara, this is Maria. This is Miss Ivona. She's my teacher. That is Mr Jones. He's your teacher. How old are you? I'm seven. He's ten. Who's this/that? It's my father. Is Tom your brother/friend? Yes, he is/No, he isn't. Is Jane your sister/friend? Yes, she is/No, she isn't. Who's in the picture? It's my sister. Her name's Susan. Личне заменице у функцији субјекта – I, you ... Присвојни придеви – my, your... Показне заменице – this, that Глагол to be – the Present Simple Tense Питања са Who /How (old) Основни бројеви (1–10) (Интер)културни садржаји: Препознавање најосновнијих сличности и разлика у начину упознавања и представљања у нашој земљи и земљама енглеског говорног подручја. Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање налога и упутстава и реаговање на њих; давање
---	---	--

кратким и једноставним језичким средствима; – разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих; – тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о положају у простору; – разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих; – тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање; – разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагује на њих; – тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима		кратких и једноставних упутстава (комуникација у учионици – упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично). Садржаји Let's start. Quiet, please. Listen to me! Look! Look at me/the picture! Sit down. Stand up. Turn around. Jump. Say hello/goodbye to your friend. Open/Close your books/notebooks. Put down your pencils. Pick up the rubber. Wash your hands. Open the window, please. Come in. Come here/to the board. Give me your book, please. Don't do that. Listen and say/sing/do/number/match/draw/ repeat... Cut out/stick/touch/point to... Colour the door yellow. Count from ... to My turn now. Hurry up! Quick! Watch out! I understand/I don't understand. I'm finished. Императив (Интер)културни садржаји: Поштовање основних норми учтивости; дечје песме одговарајућег садржаја.
	ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање кратких једноставних позива на заједничку активност и реаговање на њих (позив на рођендан, игру, дружење...); упућивање и прихватање/одбијање позива на заједничку активност, уз

		коришћење најједноставнијих израза. Садржаји Let's play football/the memory game/go to the park/sing. Come and play with me! Come to my birthday party. Cool! Super! Great! OK. All right. Sorry, I can't. Императив (Интер)културни садржаји: Прикладно прихватање и одбијање позива; прослава рођендана, игре, забава и разонода.
	ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање једноставних исказа којима се тражи помоћ, услуга или обавештење; давање једноставног, усменог одговора на исказану молбу; изражавање и прихватање молби, захвалности и извињења. Садржаји Can I have an apple, please? Yes, here you are. Thank you/Thank you, Maria/Thanks. You're welcome. No, sorry/Not now/No, you can't. Can you help me, please? Can/May I have some water, please? Can/May I go to the toilet/go out/come in? Excuse me, Teacher, ...? I can't see. Can you move, please? Sorry, can you repeat that, please? I'm sorry I'm late. It's OK. No problem. Модални глаголи за изражавање молбе – can/may (Интер)културни садржаји: Правила учтиве комуникације

	ЧЕСТИТАЊЕ	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање кратких и једноставних устаљених израза којима се честита празник, рођендан; реаговање на упућену честитку и упућивање кратких пригодних честитки. Садржаји Happy birthday to you! Merry Christmas! Happy New Year! Happy Easter! Thanks, same to you! (Интер)културни садржаји: Најзначајнији празници и начин обележавања/прославе и честитања; пригодне дечје песме и игре.
	ОПИСИВАЊЕ ЖИВИХ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање краћих једноставних описа живих бића, предмета и места у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање кратких усмених описа живих бића, предмета и места. Садржаји It's a/an... It's short/long/small/big/blue... It's a blue ruler. I can see one red apple and two yellow bananas/three blue and four orange balloons. Here's a crayon. What colour is it? It's blue/The crayon is blue. Глаголи have got, to be за давање описа

		Правилна множина именица: book – books, apple – apples... Модални глагол can уз глагол see (Интер)културни садржаји: Дечје песме и приче одговарајућег садржаја.
	ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање исказа у вези са потребама, осетима, осећањима; саопштавање својих потреба, осета и осећања и (емпатично) реаговање на туђа. Садржаји I'm thirsty/hungry. Here's a sandwich for you. Do you want some water? Yes, please. No, thank you. Are you happy/sad/hot/cold? The Present Simple Tense (be, want) Модални глагол can за изражавање предлога (Интер)културни садржаји: Правила учтиве комуникације
	ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање кратких текстова у којима се на једноставан начин описује положај у простору; усмено тражење и давање информација о положају у простору. Садржаји Where's my dad? Is he in the bedroom? No, he's in the bathroom. Where's your dog? It's in the garden. Where's my bag? It's on the chair. Where's the toilet? It's here/over there. Прилози и предлози за изражавање

		положаја и просторних односа – here, there, in, on Питања са Where (Интер)културни садржаји: Култура становања: село, град.
	ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/НЕПРИПАДАЊА ПОСЕДОВАЊА/НЕПОСЕДОВАЊА	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање кратких текстова с једноставним исказима за изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања и реаговање на њих; усмено исказивање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања. Садржаји This is my ball. Is that your bike? I've got a dog. Have you got a pet? He/She's got two brothers. Who's got a/an...? Присвојни придеви my, your... Have got за изражавање припадања/поседовања (Интер)културни садржаји: Породица, пријатељи, кућни љубимци, играчке.
	ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА НЕДОПАДАЊА	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање кратких текстова с једноставним исказима за изражавање допадања/недопадања и реаговање на њих; усмено исказивање слагања/неслагања, допадања/недопадања Садржаји Do you like ice cream? Yes, I do/No, I don't. I like apples and oranges. I don't like milk or cheese. Do you like

		games? The Present Simple Tense глагола like (Интер)културни садржаји: Храна и пиће.
--	--	---

Начини и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања (Службени гласник РС- Просветни гласник број 10/17, 12/18, 15/18, 18/18, 11/19, 2/20 16/22, 1/23,13/23,14/23,11/24 и 1/26).

Математика

Циљ учења математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама стиче основе математичке писмености, развија основе апстрактног, критичког и креативног мишљења, позитивне ставове према математици и способности да примени стечена знања и вештине у другим наставним предметима, даљем школовању, решавању проблема из свакодневног живота и доношењу одлука.

Недељни фонд часова: 5

Годишњи фонд часова: 180

ИСХОДИ	ТЕМА и кључни појмови садржаја програма
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	
-одреди међусобни положај предмета и бића, као и њихов положај у односу на тло -упореди предмете и бића по величини -одреди смер кретања предмета и бића -уочи и именује геометријске облике предмета из непосредне околине -именује геометријска тела и фигуре	ГЕОМЕТРИЈА Положај и величина предмета и бића. Смер кретања. Геометријска тела. Геометријске фигуре. Тачка, линија и дуж.

-групише предмете и бића са заједничким својством -сложи/ расложи фигуру која се састоји од познатих облика -разликује криву, праву, изломљену, затворену и отворену линију -одреди положај тачке у односу на линију -црта праву линију и дуж помоћу лењира -броји унапред и уназад, укључујући и бројање са прескоком -прочита, запише, упореди и уреди бројеве прве стотине -прикаже бројеве прве стотине на бројевној правој -одреди највећи и најмањи број међу датим бројевима -користи редне бројеве	БРОЈЕВИ Бројање, број и бројевна права. Бројеви од 0 до 20. Сабирање и одузимање у блоку бројева до 20. Својства сабирања. Откривање непознатог броја. Бројеви до 100. Сабирање и одузимање у блоку бројева до 100 без прелаза преко десетице. Динар, кованице и новчанице до 100 динара.
-разликује парне и непарне бројеве -одреди претходник и следбеник датог броја -користи појмове: сабирак, збир, умањеник, умањилац и разлика -сабира и одузима два једноцифрена броја не записујући поступак -сабира и одузима бројеве до сто без прелаза преко десетице -растави на број сабирке и примени замену места и здруживање сабирака ради лакшег рачунања -открије непознати број у једнакостима са једном операцијом -реши текстуални задатак са једном операцијом -разликује новчане апоене до 100 динара и упореди њихову вредност -уочи правило и одреди следећи члан започетог низа	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ -Мерење дужине нестандартним јединицама.

-чита и користи податке представљене табеларно или графички (стубичасти и сликовни дијаграм) -измери дужину задатом, нестандартном јединицом мере -користи математички језик и симболе -издваја битне податке из текста и креира математички запис -реши проблемски задатак из реалног контекста -опише поступак решавања задатака -сарађује са вршњацима у математичким активностима и при решавању сложених задатака	
--	--

Начини и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања (Службени гласник РС- Просветни гласник број 10/17, 12/18, 15/18, 18/18, 11/19, 2/20 16/22, 1/23,13/23,14/23,11/24 и 1/26).

Свет око нас

Циљ наставе и учења предмета је да ученик упознаје себе, своје природно и друштвено окружење и развија способност за активан и одговоран живот у њему, као и вредности које су усмерене ка изградњи личног и националног идентитета и неговању интеркултуралности.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	ТЕМА и кључни садржаји програма
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	
-препозна и исказе радост, тугу, страх и бес уважавајући себе и друге -правовремено и примерено ситуацији исказе своје основне животне потребе за храном, водом, сном и одласком у тоалет	Ја и други Основна осећања. Основне животне потребе. Сличности и разлике међу људима.

-уважи различитости својих вршњака и других људи -идентификује групе људи којима припада (породица, вршњаци, одељење, разред, школска заједница) и своју улогу у њима -поштује договорена правила понашања у школи и прихвата последице ако се прекрше -сарађује са вршњацима у заједничким активностима -чува своју, школску и имовину других -описује породичне и школске празнике и своју улогу у њима -препозна заставу Републике Србије и примерено се понаша приликом интонирања химне -бира поступке и активности који су у складу са очувањем људског здравља -описује својим речима примерне опасне ситуације из непосредног окружења -прати инструкције одраслих у случају изложености дејству природних непогода: поплава, земљотрес, пожар -примени правила безбедног понашања на путу од куће до школе приликом кретања улицом са и без тротоара и преласка улице -разликује и именује различите начине покретања и кретања тела на примерима из непосредног окружења -одреди ко или шта покреће тело на једноставним примерима из окружења -се оријентише у простору помоћу просторних одредница: напред- назад, лево- десно, горе- доле и карактеристичних објеката -одреди време својих активности помоћу временских одредница: пре, сада, после; јуче, данас, сутра, прекључе, прекосутра, дани у недељи, делови дана, обданица и ноћ -представи догађај или личност из прошлости породице користећи једноставан историјски извор -описује занимања и послове чланова породице и запослених у школи на основу посматрања или разговора са њима -одреди од којих материјала су направљени предмети из окружења -штеди воду и одложи отпад на предвиђено место -препозна и именује елементеживе и неживеприроде и разликује од производа људског рада	Породични дом и школа. Групе људи. Правила понашања. Породични и школски празници. Застава и химна Републике Србије. Здравље и безбедност Здрав начин живота. Опасне ситуације. Безбедно понашање у саобраћају. Кретање и оријентација у простору и времену Покретање и кретање тела. Сналажење у простору. Сналажење у времену. Прошлост породице. Човек ради и ствара Занимања. Материјали, средства за рад и производи људског рада. Основна својства материјала. Штедња воде и одлагање употребљених материјала (отпад). Разноврсностприроде Жива и нежива природа. Сунчева светлост и топлота, земљиште, вода и ваздух и њихова својства. Вода у природи. Изглед терена у непосредном окружењу. Гајене и самоникле биљке, домаће и дивље животиње. Изглед и делови тела биљака. Изглед и делови тела животиња. Изглед и делови тела човека. Основна чула човека.
--	--

-испитује своје воде, земљишта и ваздуха једноставним огледима на основу упутства -препозна облике појављивања воде у непосредном окружењу: поток, река, бара, језеро, падавине -препозна изглед терена у непосредном окружењу: равница, брдо, планина -уочава разноврсност биљака и животиња на примерима из непосредног окружења -препозна и именује спољашње делове тела биљака -разликује главу, труп и удове као делове тела животиња и човека -објасни улогу чула вида, слуха, мириса, укуса и додира у његовом свакодневном функционисању и сазнавању окружења -препозна значај сунчеве светлости и топлоте, земљишта, воде и ваздуха за жива бића на очигледним примерима -поставља питања о појавама из непосредног окружења	Значај сунчеве светлости и топлоте, земљишта, воде и ваздуха за живот живих бића. Одговоран однос човека према животној средини.
---	--

Начини и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања (Службени гласник РС- Просветни гласник број 10/17, 12/18, 15/18, 18/18, 11/19, 2/20 16/22, 1/23,13/23,14/23,11/24 и 1/26).

Ликовна култура

Циљ наставе и учења ликовне културе је да ученик кроз ликовни рад овлада основама ликовног језика и оспособи се за комуникацију визуелним средствима, да континуирано развија стваралачко мишљење, естетске критеријуме, афинитет и позитиван однос према култури, уметничком наслеђу свог и других народа, ради личног развоја и продуктивног учешћа у савременом свету.

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ	ТЕМА
--------	------

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Кључни појмови садржаја програма
-користи прибор и материјал за ликовно обликовање на безбедан начин -изрази, ликовним радом, своје искуство, машту, емоције и естетски доживљај -направи украсни/употребни предмет у вези празника и/или прославе -испољава спремност да сарађује са вршњацима током обликовања заједничког ликовног рада -опише ликовне и радњу на примерима ликовних уметничких дела -искаже зашто му се приказана ликовна уметничка дела свиђају или не свиђају -прича о садржају свог ликовног рада на основу тражених услова	Ликовна култура Уметничка занимања- сликар и вајар Уметнички занат-израђивач накита Установе културе- галерија и музеј
	Ликовно изражавање Цртање. Сликање. Вајање. Отискивање. Прављење.
	Визуелно споразумевање Машта и стварност. Естетски доживљај. Читање и доживљај ликовног дела.

Начини и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања (Службени гласник РС- Просветни гласник број 10/17, 12/18, 15/18, 18/18, 11/19, 2/20 16/22, 1/23,13/23,14/23,11/24 и 1/26).

Музичка култура

Циљ наставе и учења предмета је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију у музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМА и кључни појмови садржаја програма
-опише својим речима утиске о слушаном делу -разликује звук/тон, певање/свирање, хор/један певач/група певача, оркестар/један свирач/група свирача .препозна певачке гласове и музичке инструменте по боји и музичке изражајне елементе -повеже музичко дело са њему познатим догађајима а боју гласа и инструмената са карактером дела -одреди музички почетак и крај музичког примера и понављање теме/карактеристичног мотива у слушаном делу -примени одговарајући положај тела и начин дисања у циљу достизања технике певања -опонаша звуке из окружења -изговара бројалице и брзалице у ритму користећи тело у комбинацији са покретом -пева по слуху уз покрет различите музичке садржаје -повеже почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама и ритам са графичким приказом -свира на дечијим ритмичким инструментима -осмисли и изведе ритмичку пратњу уз бројалице/песме -објасни својим речима доживљај свог и туђег извођења	Слушање музике Звук. Тон: боја, трајање, јачина, висина. Инструментална музика. Вокална музика. Музичка прича. Музички бонтон. Култура слушања (бука)
	Извођење музике Ритам. Техника певања. Бројалице, брзалице. Певање по слуху уз покрет. Дидактичке игре. Свирање ритмичких инструмената.
	Музичко стваралаштво Илустрација музичких дела. Импровизација. Тело као инструмент. Израда ритмичких инструмената. Музичка питања и одговори. Музичка драматизација.

-примени принцип сарадње и међусобног подсицања у заједничком музицирању -направи дечије ритмичке инструменте -изражава се различитим ликовним техникама инспирисан музичким примером који слуша -користи музичке обрасце у креирању музичких целина кроз певање и покрет -изабере према литерарном садржају одговарајући музички садржај -користи самостално или уз помоћ одраслих доступне носиоце звука -учествује у школским приредбама и манифестацијама -примењује договорена правила понашања у току слушања и извођења музике -својим речима опише утицај прегласне музике на здравље	
---	--

Начини и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања (Службени гласник РС- Просветни гласник број 10/17, 12/18, 15/18, 18/18, 11/19, 2/20 16/22, 1/23,13/23,14/23,11/24 и 1/26).

Физичко и здравствено васпитање

Циљ наставе и учења предмета је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине као и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Недељни фонд часова: 3

Годишњи фонд часова: 108

ИСХОДИ	ТЕМА
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	и кључни садржаји програма
-изведе једноставне, двоставне опште припремне вежбе- вежбе обликовања -правилно изведе вежбе- разноврсна природна и изведена кретања -користи усвојене моторичке вештине у игри и различитим ситуацијама -одржава равнотежу у различитим кретањима -правилно држи тело -правилно дише приликом вежбања -изведе вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу -игра дечији и народни плес -користи основне називе покрета и вежбања -поштује правила понашања у просторима за вежбање -поштује мере безбедности током вежбања -одговорно чува објекте, справе и реквизите у просторима за вежбање -поштује правила игре -навија фер и бодри учеснике у игри -правилно прихвати победу и пораз -уредно одлаже својес твари у простору за пресвлачење -наведе делове свог тела и опише њихову улогу -уочи промену у расту код себе и других	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ Вежбе снаге и покретљивости, развој издржљивости, координације,брзине. Тестирање и праћење физичког развоја и моторичких способности.
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ Ходање, трчање, скакање, бацање, пузање, вишење, пењање, упори, вежбе на тлу, вежбе равнотеже, вежбе на тлу, вежбе са реквизитима. Полигон. Плес и ритмика Ходање и трчање са променом ритма, темпа и динамике уз музичку пратњу. Галоп напред. Дечији поскок. Њихање и кружење вијачом или траком. Суножни скокови кроз вијачу са обртањем напред. Народно коло по избору.

-разликује правилно од неправилног држања тела -уочи разлику између здравог и болесног стања организма -примењује здравствено-хигијенске мере при вежбању и после вежбања -одржава личну хигијену -учествује у одржавању простора у коме живи и борави -пере воће и поврће пре конзумирања -схвати значај здраве исхране	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА Култура вежбања и играња Основни термини у игрању. Безбедно вежбање. Чувам своје и туђе ствари. Правила елементарних игара. Победа и пораз. Фер спортско навијање. Здравствено васпитање Моје тело. Растемо. Видим, чујем и осећам. Моје здравље. Брига о здрављу- редовни прегледи. Лична хигијена. Хигијена простора у коме живим. Хигијена простора у коме вежбам. Животне намирнице и правилна исхрана.
---	--

Начини и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања (Службени гласник РС- Просветни гласник број 10/17, 12/18, 15/18, 18/18, 11/19, 2/20 16/22, 1/23,13/23,14/23,11/24 и 1/26).

Дигитални свет

Циљ наставе и учења предмета је да развијање дигиталне компетенције ученика ради њиховог оспособљавања за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развој алгоритамског начина размишљања.

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ	ТЕМА
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Кључни појмови садржаја програма
-препозна уобичајене примене дигиталних технологија у свакодневном животу, у школи и ван ње -наведе предности примене технологије користећи примере из свакодневног живота -опише безбедносна и друга правила за коришћење дигиталних уређаја чијом применом се чува здравље и смањује негативан утицај на животну средину -опише правилно руковање дигиталним уређајима којима се продужава њихов век трајања и штите сачувани подаци -препозна личне податке у комуникацији помоћу дигиталних уређаја	ДИГИТАЛНО ДРУШТВО Дигитална технологија.
	БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА Дигитални уређаји. Одговорно руковање. Безбедност. Подаци о личности. Комуникација.
	АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА Алгоритам.

-описе безбедан начин комуникације помоћу дигиталних уређаја -успешно спроведе поступак описан алгоритмом којим се решава једноставан проблем -пронађе грешку у алгоритму којим се решава једноставан проблем -упореди алгоритме којим се решавају једноставани проблеми и одабере најпогоднији објашњавајући свој избор -доведе у везу алгоритам и понашање дигиталног уређаја	
---	--

Начини и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања (Службени гласник РС- Просветни гласник број 10/17, 12/18, 15/18, 18/18, 11/19, 2/20 16/22, 1/23,13/23,14/23,11/24 и 1/26).

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ДРУГИ РАЗРЕД

Српски језик и књижевност

Циљ наставе и учења предмета је да ученици овладају основим законитостима српског језика ради правилног усменог и писменог изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета, да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Недељни фонд часова: 5

Годишњи фонд часова:180

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
-разликује књижевне врсте: песму, причу, бајку, басну, драмски текст -одреди главни догађај, место и време дешавања у прочитаном тексту -одреди редослед догађаја у тексту -уочи главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине -разликује стих и строфу -уочи стихове који се римују -објасни значење пословице и поуке коју уочава у басни -наведе једноставне примере поређења из текстова и свакодневног живота -чита текст поштујући интонацију реченице/стиха -изражајно рецитује песму -изводи драмске текстове -износи своје мишљење о тексту -разликује глас и слог и препозна самогласнике и сугласнике -разликује врсте речи у типичним случајевима -одређује основне граматичке категорије именица и глагола -разликује реченице по облику и значењу	КЊИЖЕВНОСТ	ШКОЛСКА ЛЕКТИРА Поезија Народна песма Да вам певам што истина није/Мишија молба Народна песма Мајка Јова у ружи родила/Санак иде низ улицу Јован Јовановић Змај „Пролећница“, „Хвала“ Војислав Илић „Први снег“ Бранко Ћопић, „Огласи шумских новина“ (одломци), „Болесник на три спрата“ Душко Радовић „Лепо је све што је мало“ Драган Лукић „Школа“, „Равнотежа“ Мирослав Антић „Тајна“ Душко Трифуновић „Два јарца“ Григор Витез „Дохвати ми, тата, мјесец“ Александар Сергејевич Пушкин „Бајка о рибару и рибици“ (читање у наставцима) Проза Народна прича Свети Сава, отац и син/Свети Сава и отац и мати са малим дететом Народна прича „Седам прUTOва“ Народна басна „Бик и зец“, „Коњ и магарац“

-поштује и примењује основна правописна правила -влада основном техником читања и писања латиничног текста -пронађе експлицитно исказане информације у једноставном тексту (линеарном и нелинеарном) -користи различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање, описивање -правилно састави дужу и потпуну реченицу и споји више реченица у краћу целину -учествује у разговору и пажљиво слуша саговорника -разликује основне делове текста (наслов, пасус, име аутора, садржај) -изражајно чита ћирилички текст		Доситеј Обрадовић „Пас и његова сенка“, „Коњ и магаре“ Десанка Максимовић „Бајка о лабуду“ Гроздана Олујић „Шаренорепа“ Градмир Стојковић „Деда Милоје“ Мирјана Стефановић „Златне рибице не праве штету“ Ђани Родари „Кад дедица не зна да прича приче“ Су Ју Ђин „Свитац тражи пријатеља“ Феликс Салтен „Бамби“ - одломак по избору Драмски текстови Александар Поповић „Два писма“ Ана Миловановић „Слатка математика“ Гвидо Тартаља „Оцене“ Тодор Николтеић „Шума живот значи“ Популарни и информативни текстови Избор изилюстрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Доситеј Обрадовић-баснописац, Никола Тесла-приче из детињства). Домаћа лектира Избор из кратких народних умотворина (загонетке, пословице, брзалице, разбрајалице)
--	--	---

		Ханс Кристијан Андерсен- Принцеца на зрну грашка, Царево ново одело, Девојчица са шибицама Десанка Максимовић- Ако је веровати мојој баки, Прстен на морском дну, Бајка о трешњи, Сликарка зима, Како су пужу украли кућу, Три патуљка, Чика мраз, Божић-батини цртежи, Траве говоре бакиним гласом, Орашћићи палчићи, Кћи вилиног коњица (три бајке по избору ученика) Љубивоје Ршумовић- избори из збирке песама Ма шта ми рече(Једног дана, Десет љутих гусара, Ишли смо у Африку, Ако желиш мишиће, Уторак вече ма шта ми рече, Има један, Телефонијада, Дете, Вуче вуче бубо лења, Вук и овца) Драгомир Ђорђевић- избор песама (Кад сам био мали, бабе су нам сјајне, Рецепт за деду, Све су мајке, Ја сам био срећно дете, Једном давно ко зна када, Првоаприлска песма, Ми имамо машту, Тајанствена песма, Бити пекар то је сјајно, Успон једног лава, Стонога, Вештице су само трик) Избор кратких прича за децу: Бранко Стевановић- Прича из ормана, Весна Видојевић Гајевић-Бркљача, Дејан Алексић- Једном је један дечак зевнуо. Књижевни појмови -стих, строфа, рима -народна успаванка -басна -бајка
--	--	---

		-тема, место и време збивања, редослед догађања -главни и споредни лик (изглед, основне особине и поступци) -лица у драмском тексту за децу
	ЈЕЗИК Граматика, правопис и ортоепија	Глас и слог: самогласници и сугласници. Врсте речи: именице (властите и заједничке), род и број именица, глаголи, глаголска времена (прошло, садашње и будуће време), потврдни и одрични глаголски облици, придеви (описни), бројеви (основи и редни). Реченице: обавештајне, упитне, узвичне и заповедне. Потврдне и одричне реченице. Велико слово: писање назива држава, градова и села (једночланих и вишечланих) и једночланих географских назива. Спојено и одвојено писање речи, писање речце ли и речце не уз глаголе Интерпункција: тачка (на крају реченице и иза редног броја), две тачке и запета у набрајању, писање датума арапским и римским цифрама. Писање скраћеница (мернеј единице и опште скраћенице ОШ, бр. итд.)

	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Друго писмо (латиница): штампана и писана слова Разумевање прочитаног кроз одговорена питања. План за препричавање кратких текстова (лирких, епских, драмских) састављен од уопштених питања. План описивања на основу непосредног посматрања. Правописне вежбе: преписивање, диктат и самостално писање. Језичке вежбе: загонетке, ребуси, укрштене речи, осмосмерке, асоцијације, састављање реченица, проширивање задатих реченица. Лексичко- семантичке вежбе: допуњавање реченица, опис бића и предмета. Сценско приказивање датог текста.
--	----------------------------	---

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 16/18, 3/19, 5/21 и 13/23).

Енглески језик

Циљ учења страног језика у основном образовању и васпитању је да ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика се оспособи за основну усмену комуникацију у стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ (у комуникативним функцијама)
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
-поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства	Поздрављање.	Реаговање на усмени импулс саговорника (наставника, вршњака и слично), успостављање контакта при сусрету и усмено изражавање прикладних поздрава приликом растанка.
-представи себе и другог		
-разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих	Представљање себе и других; давање основних информација о себи, давање и тражење основних информација о другима	Слушање кратких и једноставних текстова у којима се неко представља, представљање себе и других особа, присутних и одсутних.
-разуме кратка, једноставна упутства и налоге и реагује на њих		
-даје кратка и једноставна упутства и налоге	Разумевање и давање једноставних упутстава и налога	Слушање налога и упутстава и реаговање на њих, давање кратких и једноставних упутстава (комуникација у учионици, упутства и на лози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично)
-разуме позив и реагује на њега		
-упути позив на заједничку активност	Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности	Слушање кратких и једноставних позива на заједничку активност и реаговање на њих.
-разумекратке и једноставне молбе и реагује на њих		
-упути једноставне честитке	Исказивање молбе, захвалности и извињења	Слушање једноставних исказа којима се тражи помоћ, услуга или обавештење; давање једноставног усменог одговора на исказану молбу, изражавање и прихватање молби, захвалности и извињења.
-препозна и именује предмете, бића и места из непосредног окружења		
-разуме једноставне описе бића, предмета и места		
-опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства		
-разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама,		

осетима и осећањима и реагује на њих -тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о положају и простору -разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време -разуме једноставне исказе којима се одражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих -тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима -разуме једноставне исказе који се односе на изражавање способности -тражи информацију о туђим способностима и саопшти шта он/она или неко други може/не може уме/не уме да уради -разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на бројеве и количине	Честитање	Слушање кратких и једноставних устаљених израза којима се честита празник, рођендан; реаговање на упућену честитку и упућивање кратких, пригодних честитки.
	Описивање бића, предмета и појава	Слушање краћих, једноставних описа бића, предмета и места у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање кратких описа бића, предмета и места; тражење и давање информације у вези са описом бића, предмета и места.
	Исказивање потреба, осета и осећања	Слушање исказа у вези са потребама, осетима и осећањима; саопштавање својих потреба, осета и осећања и (емпатично) реаговање на туђа.
	Исказивање положаја у простору	Слушање кратких текстова у којима се на једноставан начин описује положај у простору, усмено тражење и давање информације о положају у простору.
	Исказивање времена	Слушање једноставних исказа у вези са хронолошким временом и метеоролошким приликама; усмено тражење и давање информација о хронолошком времену и метеоролошким приликама у ужем комуникативном контексту.

	Изражавање припадања/ неприпадања и поседовања/ непоседовања	Слушање кратких текстова са једноставним исказима за изражавање припадања/ неприпадања и поседовања/ непоседовања и реаговање на њих; усмено исказивање припадања/ неприпадања и поседовања/ непоседовања
	Изражавање допадања/недопадања	Слушање кратких текстова са једноставним исказима за изражавање допадања / недопадања и реаговање на њих; усмено исказивање слагања/ неслагања, допадања/ недопадања
	Изражавање способности	Слушање једноставних исказа који говоре о способностима; постављање питања у вези са способностима и одговарање на њих усмено
	Изражавање количине и бројева	Слушање једноставних исказа који говоре о количини нечега, постављање питања у вези са количином и одговарање на њих, усмено.

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 16/18, 3/19, 5/21 и 13/23).

Математика

Циљ наставе и учења математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању у решавању

проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Недељни фонд часова: 5

Годишњи фонд часова: 180

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
-одреди десетице најближе датом броју -усмено сабира и одузима бројеве до 100 -користи појмове чинилац, производ, дељеник, делилац, количник, садржалац -примени замену места и здруживање сабирака и чинилаца ради лакшег рачунања -усмено множи и дели у оквиру прве стотине -израчуна вредност бројевног израза са највише две операције -реши текстуални задатак постављањем израза са највише две рачунске операције и провери тачност решења -одреди непознати број у једначини са једном аритметичком операцијом -одреди делове (облике) дате величине	БРОЈЕВИ	Први део: Сабирање и одузимање са преласком. Замена места и здруживање сабирака. Веза сабирања и одузимања. Једначине са једном операцијом (сабирање или одузимање). Римске цифре I, V, X, L, C Други део: Множење и дељење (таблично). Нула и јединица као чиниоци (нула као дељеник). Замена места и здруживање чинилаца. Трећи део: Редослед рачунских операција. Множење и дељење збира и разлике бројем. Веза множења и дељења. Једначине са једном операцијом (множење или дељење). Бројевни изрази. Формирање израза на основу реалистичних ситуација.

-изрази одређену суму новца преко различитих апоена -прочита број записан римским цифрама и напише број датим римским цифрама -прикаже мањи број података у табlici и стубичастим дијаграмом -уочи правило и одреди след започетог низа		
	ГЕОМЕТРИЈА	Први део: Дуж, права и полуправа. Тачка и права. Отворена и затворена изломљена линија. Графичко надовезивање дужи. Дужина изломљене линије. Обим геометријских фигура без употребе формула. Други део: Цртање правоугаоника, квадрата и троугла на квадратној мрежи, на тачкастој мрежи. Симетричне фигуре. Подударност фигура (интуитивно).
	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	Мерење дужине стандардним мерним јединицама (метар, дециметар, центиметар). Мерење времена (дан, месец, година, час, минут)

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 16/18, 3/19, 5/21 и 13/23).

Свет око нас

Циљ наставе и учења света око нас јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
--------	--------------	----------

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:			
-идентификује групе људи којима припада и своју улогу у њима -остварити права и извршити обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада -се понаша тако да уважава различитости других људи -прихвати последице када прекрши правила понашања групе -сарађује са другима у групи на заједничким активностима -разликује потребе од жеља на једноставним примерима из сопственог живота -препозна грб, заставу и химну Републике Србије и примерено се понаша према симболима -одреди тип насеља на основу његових карактеристика -повеже личну хигијену, боравак у природи, физичку активност и разноврсну исхрану са очувањем здравља -одржава личну хигијену- руку, зуба и чулних органа -примени правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним	НАСЕЉЕ СА ОКОЛИНО М	Други и ја	Групе људи: родбина,(ван)школска заједница,становници насеља. Права и обавезе чланова групе. Однос потреба и жеља. Правила понашања и појединаца и група. Породични, школски и празници насеља
		Култура живљења	Симболи Републике Србије; грб, застава и химна Типови насеља: село и град Здрав начин живота: хигијена тела, разноврсна исхрана, број obroка, боравак у природи, физичка активност. Врсте саобраћаја (копнени, водени, ваздушни) и одговарајућа превозна средства. Безбедно понашање у саобраћају и насељу(кретање улицом и путем без тротоара, прелажење улице и пута без пешачког прелаза). Правила понашања у превозним средствима (аутомобил и јавни превоз). Временске непогоде (олуја, град, мећава) и безбедно

средствима у насељу са околином -безбедно поступа пре и током временских непогода -истезањем, сабијањем и савијањем промени својства материјала -одреди материјале који својим својствима највише одговарају употреби предмета -пронађе нову намену коришћеним предметима -наводи примере различитих кретања у окружењу -одабере начине кретања тела, узимајући у обзир облик тела, врсту подлоге и средину у којој се тело креће -измери растојање које тело пређе приликом свог кретања -пронађе тражени објекат у насељу помоћу адресе/ карактеристичних објеката -именује занимања људи у свом насељу са околином -одреди време помоћу часовника и календара користећи временске одреднице: сат, дан, седмицу, месец и годину -забележи и прочита податке из личног живота помоћу ленте времена			понашање у затвореном и на отвореном простору.
		Човек ствара	Материјали (дрво, камен, метал, стакло, гума, пластика, папир, тканина, глина/ пластелин) и производи људског рада. Еластичност материјала. Својства материјала одређују њихову употребу. Нова намена предмета направљених од различитих материјала. Занимања људи у граду и селу.
		Кретање и оријентација у простору и времену	Различити облици кретања тела (хода, скаче, трчи, пада, лети, плива, котрља се, клизи). Утицај облика тела, подлоге и средине на кретање по равној подлози и пређено растојање тела. Сналажење у насељу помоћу адресе (улица и кућни број) и карактеристичних објеката. Сналажење у времену у односу на временске одреднице; минут, сат, дан, недеља, месец, година, датум, годишња доба. Средства за мерење времена (часовник, календар, лента времена).

-разликује облике рељефа у насељу и околини -идентификује заједничке особине живих бића на примерима из свакодневног живота -повеже делове тела живих бића са њиховом улогом -разврста биљке из окружења на основу изгледа листа и стабла -разврста животиње из окружења на основу начина живота и начина исхране -наведе примере који показују значај биљака и животиња за човека -штедљиво користи производе који се користе у свакодневним ситуацијама -разврста отпад на предвиђена места -негује и својим понашањем не угрожава биљке и животиње у окружењу -препозна примере повезаности живих бића са условима за живот -повеже промене у природи и активности људи са годишњим добрима -изведе једноставне огледе пратећи упутства		Разноврсност природе	Рељеф и облици рељефа; узвишење (брдо, планина), удубљење (котлине, долине) и равнице. Рељеф у насељу и околини. Облици појављивања воде: површинске воде(текуће, стајаће), и њихови делови (извор, ток, корито, обала). Површинске воде у насељу и околини. Заједничке особине живих бића (дисање, исхрана, раст, остављање потомства). Функција (улога) делова тела живих бића. Разноврсност биљака у окружењу. Разноврсност животиња у околини. Значај биљака и животиња за човека. Улога човека у очувању природе (штедња производа који се користе у свакодневном животу, разврставање отпада на предвиђена места). Сунчева светлост и топлота, ваздух, вода и земљиште. Промена у природи и активности људи у зависности од годишњих доба.
--	--	------------------------------------	--

-повеже резултате рада са уложеним трудом			
--	--	--	--

Начин и поступци остваривања програма предмета су у складу са Правилником о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 16/18, 3/19, 5/21 и 13/23).

Ликовна култура

Циљ наставе и учења предмета је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практичан рад оспособљава за комуникацију и изграђује позитиван однос према култури и уметичком наслеђу свог и других народа.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
-користи материјал и прибор на користан и безбедан начин -изрази, одабраним материјалом и техникама, своје емоције, машту, сећања и замисли -користи једноставне информације и одабрана ликовна дела као подстицај за стваралачки рад -изражава, светлим или тамним бојама, свој доживљај уметничког дела	ОБЛИЦИ	Облици (светлост као услов за опажање облика; визуелне карактеристике природних и вештачких облика; дизајн предмета за свакодневну употребу). Супротности (обојено и безбојно, једноставно и сложено, испупчено и удубљено, ближе и даље). Облик и целина (истакнути део целине; везивање и спајање облика).
	СПОРАЗУМЕВАЊЕ	Тумачење (невербално и визуелно изражавање, садржај визуелних информација).

-идентификује истакнути део целине и визуелне супротности у свом окружењу -преобликује, самостално или у сарадњи са другима, материјале и предмете за рециклажу -тумачи једноставне визуелне информације које опажа у свакодневном животу -изражава мимиком и/ или телом различита расположења, покрете и кретања -упоређује свој и туђи естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела -повезује уметничко занимање и одговарајуће продукте -пружи основне информације о понуђеном музеју -разматра, у групи, шта је и како учио/ ла и где та знања може да примени		Слика и реч (редослед радње у стрипу, знаци, лепописање, честитке).
	ЛИКОВНЕ ИГРЕ	Боја (светле и тамнебоје, облик и боја, боја и звук). Замишљање (стварност и машта).
	ПРОСТОР	Простор (обликовањепростора- школа, учионица, соба, музеј). Кретање (кретање једног облика у простору, кретање више облика у простору). Сцена(маске, костими, реквизити).

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 16/18, 3/19 и 5/21).

Музичка култура

Циљ наставе и учења предмета је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свог и других народа.

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
-описује своја осећања у вези са слушањем музике -примењује правилан начин држања тела и дисања при певању -изговара бројалице у ритму, уз покрет -пева по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења -наведе одобине тона и основне музичке изражајне елементе -разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима -повезује карактер дела са избором инструмената и	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Композиција различитог карактера и елементи музичке изражајности (мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање, јачина, тонске висине. Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар). Разлилити жанрови везани за уобичајене ситуације у животу. Музичка прича. Филмска музика. Музички бонтон. Музика и здравље.

музичким изражајним елементима -препозна музичку тему или карактеристичан мотив који се понавља у слушаном делу -повезује почетне тонове оесама- модела и једноставних наменских песама са тонском висином -комуницира са другима кроз извођење традиционалних и музичких игара уз покрет -свира по слуху и из нотног текста ритмичку и мелодијску пратњу -осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу -осмисли музички одговор на музичко питање -осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст -изабре одговарајући садржај (од понуђених) према литерарном садржају -поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике -самостално или уз помоћ одраслих користи предности дигитализације	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Дигитализација. Дидактичке музичке игре. Правилан начин певања- држање тела и дисање. Правилна дикција. Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера. Певање песама уз покрет. Певање модела и наменских песама и повезивање нових почетних тонова у тонско опсегу од ха до це. Певање и свирање песама по слуху различитог садржаја и карактера. Певање песама уз покрет. Певање и свирање песама из нотног текста. Дечији и алтернативни инструменти и начин свирања на њима. Инструментална пратња по слуху. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечијим инструментима- песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана а дечијим ритмичким инструментима и алтернативним изворима звука. Музички бонтон. Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајања (нотна трајања), јачина (динамичке
--	-------------------------------	---

		ознаке-пиано, форте, крешендо, декрешендо), тонске висине (од це до ге). Елементи музичког писма: линијски систем, виолински кључ, трајање тонова, осмина ноте и одговарајуће паузе) у такту 2/4. Јединица бројања. Тактирање у 2/4 такту.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Стварање једноставне ритмичке и мелодијске (једноставне) пратње. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Стварање звучне приче од познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја, илустрација на краћи литерарни текст (учење у контексту).

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 16/18, 3/19, 5/21 и 13/23).

Физичко и здравствено васпитање

Циљ учења предмета је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Недељни фонд часова: 3

Годишњи фонд часова: 108

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА		САДРЖАЈИ
-примени једноставне, двоставне, општеприпремне вежбе (вежбе обликовања) -правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања -комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу -одржава равотежу у различитим кретањима -разликује правилно од неправилног држања тела -успостави правилно држање тела -правилно дише током вежбања -изведе кретање, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу -изведе дечији и народни плес -кориси основну терминологију вежбања -поштује правила понашања у и на просторима за вежбање -поштује правила игре -навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ		Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој покретљивости. Вежбе за развој издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације.
	МОТОРИЧКЕ СПОСОБНОСТ И	Ходање и трчање	Ходање: -кратким корацима -дугим корацима -у различитом ритму -ходање опружањем стајне ноге -ходање са реквизитима -ходање са променом правца и смера -ходање комбиновано са различитим покретима -ходање преко ниских препрека -елементарне игре са ходањем Технике трчања: -трчање преко препрека -трчање са променом ритма -трчање са променом правца и смера

-прихати победу и пораз као саставни део игре и такмичења -уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања -уочава улогу делова тела у вежбању -уочи промене у расту код себе и других -препозна сопствено болесно стање и не вежба кад је болестан -примењује здравствено-хигијенске навике пре, у току и након вежбања -одржава личну хигијену -учествује у одржавању простора у коме живи и борави -наведе врсте намирница у исхрани -препознаје везу вежбања и уноса воде -повеже ходање и трчање са позитивним утицајем на здравље -препозна лепоту покрета у вежбању -се придржава правила исхране -вреднује успех у вежбању			-брзо трчање са стартом из различитих почетних положаја -трчање 30м -елементарне игре са трчањем
		Скакања и прескакања	-прескакање вијача, палица и других реквизита поређаних на тлу једноножним и суножним одскоком -комбинације скокова -скок у даљ и у вис из места и залета -скок са повишене површине -припремне вежбе за прескок -игре уз коришћење различитих облика скакања и прескакања
		Бацања и хватања	Ходање и трчање са котрљањем лопте. Бацање лоптице из места у даљину и у циљ. Бацање лоптице из кретања. Бацање лоптице увис без и са окретом за 360 степени. Вођење лопте једном и другом руком у месту и кретању. Додавање лопте једном и другом руком. Вођење лопте у ходању и трчању.

			Гађање лоптом у импровизовани кош, ниски кош и гол. Елементарне игре са вођењем, додавањем и гађањем лоптом у циљ. Штафетне игре и друге елементарне игре лоптом (вођење, давање, хватање)
		Пузања, вишења, упори и пењања	Помицање на дохватном вратилу са погрченим ногама у вису предњем. Помицање у вису предњем окретањем за 180 степени, са укрштеним хватом. Њихање уз помоћ. Проширени садржаји: Узмак корацима уз косу површину. Бочно пењање уз лестве са наизменичним прехватањем и опирањем истовремено обема ногама.
		Вежбе на тлу	Основни садржаји: Два повезана колута напред. Колут напред и скок пруженим телом. Колут назад из чучња у чучањ, низ косу површину. Колут назад. Састав од научених елемената.

			Игре усвојених вежби. Проширени садржаји: Колут напред из упора стојећег опружених ногу. Колут преко лопте. Одељенско такмичење са задатом комбинацијом вежби.
		Вежбе равнотеже	Основни садржаји: Мала вага на тлу, клупи и ниској греди. Ходање привлачењем на целом стопалу и успон. Ходање опружањем стајне и предножењем замајне ноге. Ходање уназад на греди. Састав из првог разреда допунити наученим вежбама. Проширени садржаји: Наскок кораком на греду. Чучањ и окрет у чучњу за 90 и 180 степени. Састав из првог разреда допунити вежбама ходањем уназад и окретом у чучњу за 180 степени. Одељенско такмичење.
		Вежбе са реквизитима	Вежбе обликовања са реквизитима. Трчање, поскоци и скокови уз коришћење реквизита.

			Прескакање вијаче на различите начине. Дизање и ношење предмета и реквизита на различите начине. Елементарне игре са реквизитима. Игре са ластишом. Полигон и елементарне игре уз коришћење реквизита.
		Плес и ритмика	Основни садржаји: Народно коло и дечији плес по избору. Повезивање елемената из првог разреда у композицију-састав. Основни ритмички покрети са реквизитима. Проширени садржаји: Прескакање вијаче уназад. Комбиновано прескакање вијаче напред- назад. Ходање и трчање са бацањем, хватањем лопте и обруча. Вежба са вијачом.
		Полигони	Комбиновани полигон од усвојених вештина (вежби).
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Култура вежбања и играња	Основни термини у вежбању. Вежбам безбедно. Чувам своје и туђе ствари. Правила елементарних игара.

			Некад изгубим, некад победим. Навијам пристојно.
		Здравствено васпитање	Моје здравље и вежбање. Мишићи, зглобови и кости мога тела. Телесни развој. Лична хигијена. Хигијена простора за вежбање. "Шарени- разноврсни оброк"- правилна исхрана. Значај воде за организам и вежбање.

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 16/18, 3/19, 5/21 и 13/23).

Дигитални свет

Циљ наставе и учења предмета је да развије дигитале компетенције ученика неопходне за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основа алгоритамског начина размишљања.

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
--------	-------------	----------

-упореди начин на који учи у школи са онлајн учењем путем школске платформе -користи школску платформу за онлине учење (уз помоћ наставника и/или родитељског заступника) -самостално користи дигиталне уџбенике за учење -креира, чува и поново уређује дигиталну слику (самостално и/или уз помоћ наставника) користећи одговарајућу апликацију -својим речима објасни појам покретне слике -креира елементе покретне слике -креира једноставан графички дигитални материјал намењен познатој публици -својим речима објасни због чега дигиталне уређаје повезујемо на мреже укључујући интернет -наведе могућности за размену материјала, комуникацију и заједнички рад (учење) које су настале захваљујући умрежавању дигиталних уређаја -објасни добитке и ризике који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја -разликује прихватљиво од неприхватљивог понашања при комуникацији на интернету	ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	Учење путем школске платформе за онлине учење. Учење уз помоћ дигиталног уџбеника. Креативно графичко изражавање коришћењем дигиталног уређаја. Умрежавање дигиталних уређаја и прилике за размену материјала, комуникацију и заједнички рад који из умрежавања произилази.
	БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	Добици и ризици који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја. Понашање на интернету-интернет бонтон. Остављање личних података при коришћењу дигиталних уређаја. Примерена реакција у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин. Организација времена и услова за рад при онлајн учењу. Коришћење дигиталних уређаја и заштита животне средине.

-реагује на одговарајући начин ако дође у додир са непримерним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на наприхватљив начин -наведе неке од начина на које корисници дигиталних уређаја остављају личне податке у дигиталном окружењу -организује сопствено учење у онлине оккружењу на начин који не угрожава здравље и личну безбедност, као и сигурност дигиталног уређаја		
-предложи начине одлагања електронског отпада који не угрожавају животну средину -својим речима објасни појам алгоритама -анализира једноставан познати поступак који садржи понављање одређених радњи и представи га алгоритамски -креира одговарајући рачунарски програм у визуелном програмском језику и објасни шта и на који начин тај програм ради -уочи и исправи грешку у једноставном програму, провери ваљаност новог решења и по потреби га додатно поправи (самостално или сараднички)	АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	Разлагање проблема на мање целине. Осмишљавање алгоритама линијске и цикличне структуре који води до решења једноставног проблема. Креирање рачунарског програма у визуелном програмском језику. Анализа постојећег програма креираног у визуелном програмском језику и тумачење функције блокова од којих је сачињен. Управљање понашањем физичког дигиталног уређаја креирањем програма у визуелном програмском језику. Уочавање и исправљање грешака у програму.

-креира програм у визуелном програмском језику којим управља понашањем расположивог физичког дигиталног уређаја		
---	--	--

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 16/18, 3/19, 5/21 и 13/23).

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД

Српски језик и књижевност

Циљ учења српског језика је да ученици овладају основним законитостима књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања негујући свест о значају улоге језике у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Недељни фонд часова: 5

Годишњи фонд часова: 180

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		

-чита са разумевањем различите текстове -описује свој доживљај прочитаних књижевних дела -изнесе своје мишљење о тексту -разликује књижевне врсте: лирску и епску причу, песму, басну, бајку, роман и драмски текст -одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту -именује главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине -уочи основне одлике лирске песме (стих, строфа, рима) -разуме пренесено значење пословице и басне и њихову поучност -разуме идеје књижевног дела -уочи основне одлике народне бајке -представи главне особине јунака -уочи основне одлике народне епске песме -уочи поређење у књижевном делу и разуме његову улогу	КЊИЖЕВНОСТ	ШКОЛСКА ЛЕКТИРА Лирска поезија Душан Костић "Септембар" Григор Витез "Какве је боје поток" Десанка Максимовић "Вожња" Душан Васиљев "Зима" Мирослав Антић "Шта је највеће" Ф.Г. Лорка "Луцкаста песма" Драган Лукић "Свакога дана"/"Шта је отац" Бранислав Црнчевић "Љутито мече" Љубивоје Ршумовић "Аждаја своје чеду тепа" Химна Светоме Сави Бранко Стевановић "Занимање Марка Краљевића" Епска поезија Народне песме: Марко Краљевић и бег Костадин, орање Краљевића Марка Проза Ла Фонтен: Цврчак и мрав; Езоп Корњача и зец Народна приповетка: Свети Сава и сељак без среће Народна бајка: Чардак ни на небу ни на земљи Народна приповетка: Свијету се не може угодити Бранко Ћопић: Изокренута прича
--	--------------------------	--

-разликује опис од приповедања у књижевном делу -покаже примере дијалога у песми, причи и драмском тексту -уочи хумор у књижевном делу -лита текст поштујући интонацију реченице/стиха -изражајно рецитије песму и чита прозни текст -изводи драмске тесктове -разликује врсте и подврсте речи у типичним случајевима -одреди основне граматичке категорије именица, придева и глагола -примењује основна правописна правила -јасно и разговетно изговори обавештајну, упитну и заповедну реченицу поштујући одговарајућу интонацију и логички акценат, паузе, брзину и темпо -споји више реченица у краћу и дужу целину -препричава, прича и описује и на сажет и на опширан начин -извештава о догађајима водећи рачуна о прецизности,		Оскар Вајлд: Себични цин Светлана Јелмар Јанковић: Златно јагње (одломак) Бранко Радичевић: Прича о дечаку и Месецу Ијан Макјуен: Реч- две о Питеру (одломак) Јохана Шпири: Хајди (одломак) Народна бајка: Баш- челик (читање у наставцима) Јасминка Петровић: Од читања се расте (читање у наставцима) Драмски текстови Душан Радовић: А зашто он вежба Александар Поповић: Лед се топи Јованка Јоргачевић: Никад два добра Лаза Лазић: Суђење Популарни и информативни текстови Избор из илустративних енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Милева Ајнштајн, Михајло Пупин), знаменита завичајна личност. Домаћа лектира Душан Радовић: А зашто он вежба Александар Поповић: Лед се топи Јованка Јоргачевић: Никада два добра Лаза Лазић: Суђење
---	--	--

тачности, објективности и сажетости -варира језички израз -попуни једноставан образац у који уноси основне личне податке -разликује формални од неформалног говора (комуникације) -учествује у разговору поштујући уобичајена правила комуникације и пажљиво слуша саговорника	ЈЕЗИК Грамматика, правопис и ортографија	Књижевни појмови: -лирска песма -химна -епска бајка -народна бајка -роман -поређење -персонификација (на нивоу препознавања) -опис -дијалог -приповедање -епски јунак -драмска радња Врсте речи: -именице (градивне, збирне) -придеви (присвојни, градивни); род и број придева -заменице(личне заменице) -глаголи (лице и број глагола) Подела речи на крају реда (граница на самогласник) Управни говор (први и други модел), Неуправни говор
---	---	---

	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Велико слово: писање имена народа, вишечланих географских назива (планина, река, језера, мора), празника, наслова књига и часописа Писање придвојних придева изведених изведених од властитих имена Речца не уз именице и придеве Наводници (у управном говору, насловима дела, називима школа) Сугласник ј између самогласника и-о и о-и Скраћенице (мерне јединице за масу, дужину, време и запремину течности) Краћи и дужи текстови- књижевни и некњижевни, као и нелинеарни текстови. Причање о догађајима и доживљајима, стварним и измишљеним усмено или писмено. Описивање људи, животиња и природе (планински приступ)- усмено и писмено. Различите комуникативне ситуације (комуникација са одраслима, са вршњацима, у школи, у продавници, телефонски разговори, поздрављања, честитања). Богаћење речника: речи истог или сличног значења, речи супротног значења, речи које значе нешто
--	-------------------------------	---

		умањено и увећано (уз одговарајуће текстове из лектире). Правописне вежбе: вежбе допуњавања и избора правилног облика речи; диктат, аутодиктат. Језичке вежбе: проширивање и допуњавање реченица различитим врстама речи, промена реда речи у реченици, промена дужине реченице. Лексичко- семантичке вежбе: речи које припадају различитим тематским скуповима; речи супротног значења али исте врсте речи и истог рода и броја: промена граматичког лица у тексту, основно и пренесено значење речи и друго. Стилске вежбе: састављање прича на основи задатих речи: сажимање или проширивање познате приче (текста), мењање краја приче (текста); настављање приче на основу датог почетка, промена становништва (нпр. Увести у текст нове ликове, сместити бајку у далеку будућност). Говорне вежбе: рецитованье, изражајно читање, сценско приказовање драмског/драматизованог текста и сл.
--	--	--

--	--	--

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 5/19, 1/20, 6/20 7/22 и 13/23).

Енглески језик

Циљ учења енглеског језика у основном образовању и васпитању јесте да ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика се оспособи за основну усмену, а од трећег разреда и писмену комуникацију и да стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
-поздрави и отпоздрави, примењујући једноставна језичка средства	ПОЗДРАВЉАЊЕ	Реаговање на усмени и писани импулс саговорника (наставника, вршњака и

-представи себе и другог -разуме једноставна питања личне природе и одговара на њих -разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих -саопшти једноставна упутства и налоге -разуме позив на заједничку активност и на прикладан начин реагује на њега -упути позив на заједничку активност -разуме крате и једноставне молбе и реагује на њих -упути кратке и једноставне молбе -искаже и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин -разуме једноставно исказане честитке и одговори на њих -упути једноставне честитке -разуме и примењујући једноставна језчка средства, наведе најуобичајеније активности које се односе на прославе рођендана и празника -препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења -разуме једноставне описе бића, предмета и места		слично); усмено и писано изражавање прикладних поздрава.
	ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ, ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА	Слушање једноставних текстова у којима се неко представља; представљање себе и других особа, присутних и одсутних.
	РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИХ УПУТСТАВА И НАЛОГА	Слушање налога и упутстава и реаговање на њих; давање једноставних упутстава (комуникација у учioniци-упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично).
	ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ	Слушање једноставних позива на заједничку активност и реаговање на њих (позив на рођендан, игру, дружење), упућивање и прихватање/одбијање позива на заједничку активност коришћењем најједноставнијих израза.
	ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА	Слушање једноставних исказа којима се тражи помоћ, услуга или обевештење; давање усменог и писаног одговора на исказану молбу коришћењем најједноставнијих језичких средстава; упућивање молби, исказивање захвалности и извињења.

-описује бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства -разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих -изрази основне потребе, осете и осећања једноставним језичким средствима -разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих -тражи и пружи једноставна обавештења о положају у простору -разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време -разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање -тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима -разуме једноставне текстове у којима се описују радње и способности у садашњости -размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију	ЧЕСТИТАЊЕ ПРАЗНИКА, РОЂЕНДАНА И ДРУГИХ ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА	Слушање једноставних устаљених израза којима се честита празник, рођендан; реаговање на упућену честитку и упућивање кратких пригодних честитки.
	ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА И ПОЈАВА	Слушање једноставних описа бића, предмета и места у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање кратких описа бића, предмета и места; тражење и давање информација у вези са описом бића, предмета и места.
	ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	Слушање једноставних исказа у вези са потребама, осетима, осећањима; саопштавање својих и туђих потреба, осета и осећања и (емпатично) реаговање на њих.
	ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ	Слушање текстова у којима се на једноставан начин описује положај у простору; усмено и писано тражење и давање информација о положају у простору коришћењем најједноставнијих језичких средстава.
	ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА	Слушање једноставних исказа у вези са хронолошким временом и метеоролошким приликама; усмено и писано тражење и давање информација о хронолошком

-опише радње и способности користећи једноставна језичка средства -разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на бројеве и количине		времену и метеоролошким приликама коришћењем најједноставнијих језичких средстава.
	ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/НЕПРИПАДАЊА, ПОСЕДОВАЊА/НЕПОСЕДОВАЊА	Слушање текстова са једноставним исказима за изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања коришћењем најједноставнијих језичких средстава.
	ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА/НЕДОПАДАЊА	Слушање текстова са једноставним исказима за изражавање допадања/недопадања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање слагања/неслагања, допадања/недопадања коришћењем најједноставнијих језичких средстава.
	ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У САДАШЊОСТИ	Слушање једноставних исказа који говоре о радњама и способностима у садашњости; описивање радњи и способности у садашњости, постављање питања и одговарање на њих, усмено и писано, коришћењем најједноставнијих језичких средстава

	ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА И КОЛИЧИНЕ	Слушање једноставних исказа који говоре о броју и количини нечега; саопштавање броја и количине, постављање питања и одговарање на њих, усмено и писано коришћењем најједноставнијих језичких средстава.
--	-----------------------------	--

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 5/19, 1/20, 6/20 7/22 и 13/23).

Математика

Циљ учења математике је да ученик овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Недељни фонд часова: 5

Годишњи фонд часова: 180

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		

-прочита, запише и упореди бројеве прве хиљаде у прикаже их на бројевној правој -прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама (до 1.000) -изврши четири основне рачунске операције, писмено и усмено (до 1.000) -подели број бројем прве десетице са и без остатка и провери резултат -процени вредност израза са једном рачунском операцијом -израчуна вредност бројевног израза са највише три рачунске операције	БРОЈЕВИ	Бројеви прве хиљаде. Сабирање и одузимање (усмени и писмени поступак). Множење једноцифреним бројевима и бројем 10 и дељење бројевима прве десетице са и без остатка (усмени и писмени поступак). Зависност резултата од промене компонената. Једначине облика $a+x=b$, $a-x=b$, $x-a=b$, $axx=b$ Неједначине Римске цифре D,M. Разломци. Упоредивање разломака са једнаким именицима. Децималан запис броја са једном децималом.
	ГЕОМЕТРИЈА	Узајамни положаји правих (паралелне праве и праве које се секу). Угао, врсте углова. Троугао, врсте троуглова. Кружница и круг. Правоугаоник и квадрат. Обим троугла, квадрата и правоугаоника. Цртање паралелних и нормалних правих помоћу лењира. Конструкција круга и кружнице.

		Пресликавање геометријских фигура на квадратној мрежи.
	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	Мерење масе (килограм, грам, тона). Мерење времена (деценија, век, секунда). Мерење дужине (милиметар, километар). Мерење запремине течности (литар, децилитар, центилитар, милилитар, хектолитар). Мерење површине геометријских фигура са задатом мером.

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 5/19, 1/20, 6/20 7/22 и 13/23).

Природа и друштво

Циљ учења природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		

-идентификује облике рељефа и површинских вода у свом крају -одреди положај задатог објекта у односу на истакнуте облике рељефа и површинске воде у своме крају -илуструје примерима како рељеф и површинске воде утичу на живот људи у крају -примени правила друштвено прихватљивог понашања поштујући права, обавезе и различитости међу људима -повеже различита занимања и делатности са потребама људи у крају у коме живи -повеже врсте и значај саобраћаја у свом крају са потребама људи -примени правила безбедног понашања у саобраћају -разликује чврсто, течно и гасовито стање воде у природи и свакодневном животу -повеже температурне промене са променама запремине и кретања ваздуха -очита вредности температуре воде, ваздуха и тела помоћу термометра -прикаже везе међу живим бићима у различитим животним заједницама помоћу ланаца исхране -илуструје примерима одговоран и неодговоран однос човека према животној средини	МОЈ КРАЈ	Природа, човек, друштво	Облици рељефа: узвишења (подножје, стране, обронци, врх), равнице и удубљења. Рељеф у мом крају. Површинске воде: река и њене притоке (лева и десна обала); бара, језеро. Површинске воде у мом крају. Групе људи: становници и народи краја (права и обавезе, обичаји, суживот). Производне и непроизводне делатности и њихова међузависност. Село и град, њихова повезаност, зависност и међуусловљеност. Значај и улога саобраћаја. Путнички, теретни и информациони саобраћај. Безбедно понашање ученика на саобраћајницама у крају. Опрема за безбедну вожњу ролера, тротинета и бицикала. Течно, гасовито и чврсто стање воде. Кружење воде у природи. Промена при загревању и хлађењу ваздуха (промена температуре, запремина и кретање ваздуха). Мерење температуре воде, ваздуха и тела. Услови за живот, ланац исхране и међусобни утицаји у животним заједницама.
--	----------------------------	--------------------------------	--

-примени поступке (мере) заштите од заразних болести -се оријентише у простору помоћу компаса и оријентира из природе/окружења -описује пут којим се може стићи од једне до друге тачке помоћу плана насеља -идентификује географске објекте у свом крају користећи географску карту Републике Србије -користи временске одреднице (година, деценија, век) у свакодневним ситуацијама и приликом описивања догађаја из прошлости -прикупи и представи податке о прошлости породице и краја -повеже јачину деловања на тело са његовим пређеним растојањем -доводи у везу брзину падања тела са његовим обликом -разликује природне и вештачке изворе светлости -повеже промену величине и положаја сенке са променом положаја извора светлости -повеже промену јачине звука са променом удаљености од његовог извора -разликује повратне и неповратне промене материјала			Копнене животне заједнице: шуме, ливаде и пашњаци. Водене животне заједнице: баре, језера и реке. Култивисане животне заједнице: воћњаци, повртњаци, њиве и паркови. Значај и заштита земљишта и копнених животних заједница. Значај и заштита вода и водених животних заједница. Животне заједнице у мом крају и човеков однос према њима. Начини преношења и мере заштите од заразних болести (грип, заразна жутица, варичеле) и болести које преносе животиње (крпељи, вашке).
		Оријентација у простору и времену	Главне стране света. Умањено приказивање објеката и приказивање из "птичије перспективе". План насеља. Географска карта Републике Србије: картографске боје, картографски знаци. Мој крај на географској карти Србије. Временске одреднице (датум, година, деценија и век).

-уочи сличности и разлике међу течностима- тече, променљивост облика, провидност, боја, густина -одабере материјале који по тоplotној проводљивости највише одговарају употреби у свакодневном животу -објасни како рециклажа помаже очувању природе -изведе једноставне огледе/ експерименте и повеже резултат са објашњењем/ закључком -сарађује са другима у групи на заједничким активностима -представи резултате истраживања (писано, усменом помоћу ленте времена) -повеже резултат рада са уложеним трудом		Прошлост	Историјски извори (материјали, писани и усмени). Садашњост, прошлост, будућност: догађаји, људи и промене у мом крају. Породична прошлост (преци и потомци) и знаменити људи краја. Начин живота данас и у прошлости- занимања, одевање, исхрана, дечије игре.
		Кретање	Кретање тела по путањи (праволинијско и криволинијско). Утицај јачине деловања на пређено растојање тела. Дејство Земљине теже- падање тела. Утицај облика тела на брзину падања. Извори светлости (природни и вештачки), како настаје сенка- облик и величина сенке. Кретање производи звук: треперење затегнуте жице, гласних жица, различити звуци у природи. Звук као информација. Заштита од буке.
		Материјали	Промена материјала: повратне (истезање, савијање, ширење, скупљање, испаравање, кондензовање, топљење, очвршћивање) и неповратне (сагоревање, рђање). Сличности и разлике међу течностима (вода, уље, детергент за прање судова, мед, млеко, сок од лимуна).

			Вода и друге течности као растваривачи, зависност брзине растварања од уситњених материјала, температуре течности и мешања. Топлотна проводљивост материјала. Ваздух као топлотни изолатор у природи и свакодневном животу (крзно и перје, слојевито облачење, вунене рукавице, грађевински блокови, термос- боце). Значај рециклаже. Разврставање отпада од пластике, стакла, папира и метала. Рационална потрошња. Међусобни утицај човека и окружења (начин на који човек мења окружење), утицај на здравље и живот кроз правила понашања која доприносе одрживом развоју.
--	--	--	--

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 5/19, 1/20, 6/20 7/22 и 13/23).

Ликовна култура

Циљ учења ликовне културе је да се ученик развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практичан рад оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свога и других народа.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
-поштује инструкције за припремање, коришћење, одржавање и одлагање материјала и прибора -повеже уметничко занимање и уметнички занат са одговарајућим продуктом -преобликује, самостално или у сарадњи са другима, амбалажу и предмете за рециклажу мењајући им употребну функцију -изрази своје доживљаје, емоције, имагинацију и запажања одабраним материјалом, прибором и техникама -користи одабране податке и информације као подстицај за стваралачки рад -протумачи једноставне визуелне информације и поруке из свакодневног живота -укаже на сличности и разлике које опажа у уметничким делима и традицији различитих народа	МАТЕРИЈАЛИ	Својства материјала. Својства материјала за ликовно обликовање- тврдоћа, еластичност, растворљивост или постојаност (промене у току сушења, у контакту са светлошћу, у контакту са различитим супстанцама и подлогама) и материјали који могу да се користе као алатке (пера, крзно, длака, лишће, дрвца). Изглед материјала-основе и изведене боје, природне и створене текстуре. Технике. Однос материјала, ликовне технике и идеје. Производи уметничких заната (накит, уметничке лутке, шешири, таписерије, ћилими, осликани текстил, собне светиљке, сенила, грнчарија, дуборез, гравуре). Значај рециклирања, уметничка рециклажа.

-израти одабране садржаје изразом лица, положајем тела, покретима или кретањем -распреди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције -разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова уважавајући различитости -учествује у обликовању и уређењу простора у школи, код куће или у окружењу -разматра, у групи, шта је и како учио/ла и где та занимања може применити	СПОРАЗУМЕВАЊЕ	Говор тела, поглед, изрази лица, држање тела, гест, кретање, однос вербалне и невербалне комуникације. Тумачење визуелних информација. Визуелне карактеристике биљака и животиња, знаци, симболи, униформе, заставе, ношње, пејсаж, портрет, аутопортрет. Слика, текст, звук, кратки анимирани филмови, рекламе, билборди, лепо писање, плакат, позивнице, честитке.
	КОМПОЗИЦИЈА	Композиција. Дводимензионалне и тродимензионалне композиције, организација композиције, равнотежа. Орнамент, традиционална и савремена употреба орнамената, симетрија.
	ПРОСТОР	Облици у простору, непокретни објекти у отвореном и затвореном простору (споменици, уметничка дела, експонати). Композиција у простору- поставка изложбе, уређење просторије, уређење школе, уређење околине у локалној заједници. Оптичке илузије на дводимензионалној подлози, специјални ефекти на сцени, у филмовима, игрицама.

		Кретање. Покрет и кретање у природи, окружењу и уметничким делима.
--	--	--

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 5/19, 1/20, 6/20 7/22 и 13/23).

Музичка култура

Циљ учења предмета је да се код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорност односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		
-описе своја осећања у вези са слушањем музике -примењује правилан начин држања тела и дисања при певању -изговара бројалице у ритму, уз покрет -пева по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења -наведе особине тона и основне музичке изражајне елементе -разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Композиција различитог карактера и елементи музичке изражајности (мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање, јачина, тонске висине. Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар). Различити жанрови везани за уобичајене ситуације у животу. Музичка прича. Филмска музика.

-повезује карактер дела са избором инструмената и музичким изражајним елементима -препозна музичку тему или карактеристичан мотив који се понавља у слушаном делу -повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са тонском висином -комуницира са другима кроз извођење традиционалних и музичких игара уз покрет -свира по слуху и из нотног текста ритмичку и мелодијску пратњу -осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу -осмисли музички одговор на музичко питање -осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст -изабере одговарајући музички садржај (од понуђених) према литерарном садржају -поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике -самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације -учествује у школским приредбама и манифестацијама	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Музички бонтон. Музика и здравље. Дигитализација. Дидатктичке музичке игре. Правилан начин певања- држање тела и дисање. Правилна дикција. Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера. Певање песама уз покрет. Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова у тонском опсегу од ха до це. Певање и свирање песама из нотног текста. Дечији и алтернативни инструменти и начини свирања на њима. Инструментална пратња по слуху. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечијим инструментима- песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечијим ритмичким инструментима и алтернативним изворима звука. Музички бонтон. Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање (нотна трајања), јачина (динамичке
---	-------------------------------	--

		ознаке- пиано, форте, крешендо, декрешендо), тонске висине (од це до ге). Елементи музичког писма: линијски систем, виолински кључ, трајање тонова (половина, четвртина, осмина ноте и одговарајуће паузе) у такту 2/4. Јединица бројања. Тактирање у 2/4 такту.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Стварање једноставне ритмичке и мелодијске (једноставне) пратње. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Стварање звучне приче од познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација на краћи литерарни текст (учење у контексту).

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 5/19, 1/20, 6/20 7/22 и 13/23).

Физичко и здравствено васпитање

Циљ учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Недељни фонд часова: 3

Годишњи фонд часова: 108

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА		САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:			
-примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања) -правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања -комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу -одржава равнотежу у различитим кретањима -коригује сопствено држање тела на основу савета наставника -правилно држи тело -правилно подиже, носи и спушта терет -изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу -изведе дечији и народни плес -користи терминологију вежбања -поштује правила понашања на вежбалиштима -поштује мере безбедности током вежбања -одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ		Основни садржаји: Вежбе за развој снаге са и без реквизита. Вежбе за развој покретљивости са и без реквизита. Вежбе за развој аеробне издржљивости Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова та праћење физичког развоја моторичких способности.
	М. ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛ.	Атлетика.	Техника трчања. Истрајно трчање. Скок у даљ са згрчном техником. Бацање лоптице из залета. Скок у вис прекорачном техником.
		Спортска гимнастика.	Вежбе на тлу: вежбе и комбинације. Прескоци и скокови. Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе променама висова и упора. Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди.
		Основе тимских, спортских и елементарних игара.	Између четири ватре. Мини- рукомет. Футсал- "мали фудбал".

-примени правила игре -навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа -прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења -уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања и у другим ситуацијама -правилно изводи и контролише покрете у различитим кретањима -прати промене у тежини и висини код себе и других -препозна здравствено стање када не треба да вежба -примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања и другим животним ситуацијама -правилно изводи и контролише покрете у различитим кретањима -прати промене у тежини и висини код себе и других -препозна здравствено стање када не треба да вежба -примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања и у другим ситуацијама -уредно одржава простор у коме живи и борави -користи здраве намирнице у исхрани		Плес и ритмика.	Вежбе са вијачом. Вежбе са лоптом. Народно коло "Савила се бела лоза винова" Народно коло из краја у коме се школа налази.
		Пливање	Прилагођавање на водену средину и основна обука пливања.
		Полигони.	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.
	ФИЗ. И ЗДР. КУЛТУРА	Култура вежбања и играња.	Основна правила: Између четири ватре, мини рукомет и фудбал. Понашање према осталим учесницима у игри (према судији, игачима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара. Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање. "Ферплеј" (навијање, победа, пораз). Породица и вежбање. Вежбање као део дневних активности.
		Здравствено васпитање	Моје срце- пулс. Дисање и вежбање. Хигијена простора за вежбање. Значај воћа и поврћа у исхрани. Значај воде за организам и вежбање. Поступање у случају повреде.

-повезује различита вежбања са њиховим утицајем на здравље -препозна лепоту покрета у вежбању -се придржава правила вежбања -вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању			
--	--	--	--

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 5/19, 1/20, 6/20 7/22 и 13/23).

Дигитални свет

Циљ наставе и учења предмета је развијање дигиталне компетенције ученика неопходне за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основа алгоритамског начина размишљања.

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
-унесе текст (речи и реченице) помоћу физичке и/или виралне тастатуре у програму за обраду текстова -селекује и измени (обрипе, дода) текст -именује, сачува и поново отвори текстуалну датотеку	ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	Унос краћег текста помоћу физичке и виртуелне тастатуре. Селектовање и основно едитовање текста (брисање, додавање). Чување текстуалног документа, именовање и поновно отварање.

-допише текст на слику коришћењем едитора за текст у програму за обраду слике -именује, сачува и поново отвори графичку датотеку -објасни своји речима сврху коришћења прегледача и претраживања за приступ садржајима светске мреже -осмисли кључне речи на основу којих ће на интернету тражити потребне дигиталне садржаје -објасни својим речима на који начин се формирају резултати претраге интернета		Додавање текстуалног објашњења на слику, чување, именовање и поновно отварање. Претраживање интернета (прегледачи, претраживачи, кључне речи, информисаност о томе како су резултати претраге одабрани и рангирани, критички однос према резултатима претраге). Етичко коришћење туђих дигиталних материјала. Коришћење технологије ван школе- примери дигитализације у свакодневном животу у чијој је основи вештачка интелигенција.
-објасни својим речима због чега треба критички прићи садржајима који се налазе на интернету -објасни својим речима због чега је неопходно да дигиталне садржаје пронађене на интернету користимо на етички начин	БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	Дигитални углед. Усклађеност дигиталних садржаја са узрастом корисника. Дигитално насиље. Примерена комуникација у дигиталном окружењу. Израда личног плана коришћењем дигиталних уређаја.
-наведе примере дигитализације у свакодневном животу током којих се стиче утисак да се дигитални уређај понаша интелигентно -објасни шта је дигитални углед и како се он изграђује -одабира дигиталне садржаје на основу ПЕГИ ознаке у складу са својим узрастом	АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	Осмишљавање алгоритама са гранањем који води до решења једноставног проблема. Оператори поређења и аритметички оператори. Креирање рачунарског програма у визуелном програмском језику. Анализа постојећег програма креираног

-препозна дигитално насиље и реагује на одговарајући начин -направи лични план коришћења дигиталних уређаја уз помоћ наставника -означи начин комуникације путем интернета који највише одговара контексту у коме се комуникација дешава -решава алгоритамски једноставан проблем у визуелном програмском језику чије решавање може да захтева понављање (програмски циклус) -утврди шта је резултат извршавања датог једноставног алгоритма/програма који садржи понављање -уочи и исправи грешку у једноставном алгоритму/програму који садржи понављање -решава алгоритамски једноставан проблем у визуелном програмском језику чије решавање може да захтева гранање -наведе неке од оператора порешења (мање, веће, једнако) и у конкретном примеру предвиди резултат њиховог извршавања (тачно, нетачно) -наведе аритметичке операторе и у конкретном примеру предвиди резултат њиховог извршавања		Уочавање и исправљање грешака у програму.
---	--	--

-примени блокове оператора поређења при креирању програма у визуелном програмском језику, који садржи гранање -објасни потребу употребе гранања и понављања у програмима својим речима		
---	--	--

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 5/19, 1/20, 6/20 7/22 и 13/23).

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

Српски језик и књижевност

Циљ учења предмета јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета, да се оспособе за тумачење одабраних књижевних у других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Недељни фонд часова: 5

Годишњи фонд часова: 180

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
-чита са разумевањем различите врсте текстова		ШКОЛСКА ЛЕКТИРА Поезија

-укратко образложи свој утисак и мишљење поштујући и другачије ставове -разликује књижевне врсте: шaljиву народну песму, басну и причу о животињама, приповетку, роман за децу и драмски текст -одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту -именује позитивне и негативне особине ликова -уочи и издвоји основне елементе лирске песме (стих, строфа, рима и ритам) -тумачи идеје књижевног дела -препозна ситуације кршења/остваривања права детета у стереотипе у књижевним делима -уочи персонификацију и разуме њену улогу у књижевном делу -разликује описивање, приповедање (у 1. и 3. лицу) и дијалог у књижевном делу -преприча текст из различитих улога/перспектива -уочи основни тон књижевног текста (ведар, тужан, шaljив)	КЊИЖЕВНОСТ	Шaljива народна песма "Женидба врапца Подунавца" Војислав Илић "Јесен", Владислав Петковић Дис "Зима" Момчило Мошо Одаловић "Молитва за маму" Мирослав Антић "Прва љубав", "Најљубавнија песма", Алексије Марјановић "Љубав". Бранко Ћопић "Месец и његова бака", Десанка Максимовић "Пауково дело" Бранислав Црнчевић "Кад би мени дали један дан" Владимир Андрић "Дај ми крила један круг" Народна песма " Милош у Латинима" Народна песма "Јетрвица адамско колена" Проза Народна прича о животињама "Међед, свиња и лисица" Народна приповетка "Најбоље задужбине" Народна приповетка "Ветар и сунце" Народна бајка "Пепељуга"
---	-------------------	--

-уочи супротстављеност лица у драмском тексту -чита текст поштујући интонацију реченице/стиха -изражајно рецитије песму и чита прозни текст -изводи драмске текстове -усвоји позитивне људске вредности на основу прочитаних књижевних дела -повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима -разликује речи које мењају облик (именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи) и уочи оне које су увек у истом облику -одреди основне реченичне чланове -разликује врсту речи од службе речи у реченици -поштује и примени основна правописна правила -поштује и примени основна правописна правила -правилно пише сва три модела управног говора -употреби основне облике усменог и писменог изражавања:		Бранислав Нушић "Прва љубав" (одломак из Аутобиографије) Бранислав Црнчевић "Босоноги и небо" Гроздана Олујић "Стакларева љубав" Светлана Велмар Јанковић "Стефаново дрво" Лав Николајевич Толстој "Врабац и ласте", "Два мраза" Драган Алексић "Позориште на небу" Весна Алексић "Детективско срце" Ханс Кристијан Андерсен "Ружно паче"- читање у наставцима. Драмски текстови Гвидо Тартаља: Подела улога Љиљана Крстић: Кад пролеће дође Дејан Алексић: Слава Научно-популарни и информативни текстови (из књига, енциклопедија и часописа за децу) -о нашим знаменитим књижевницима, сликаркама и научницама
---	--	--

препричавање, причање и описивање -употреби речи истог облика, а различитог значења, као и речи истог значења а различитог облика -препозна значење речи и фразеологизма који се употребљавају у свакодневној комуникацији -напише разгледницу, честитку и приватно писмо -прилагоди језички израз комуникативној ситуацији-формалној и неформалној -повеже информације исказане у линеарном и нелинеарном тескту и на основу њих изведе закључак -правилно структурира текст -учествује у предлагању садржаја и начина рада		-о природним лепотама и културним знаменитостима Србије -о занимљивим пределима, народима, обичајима у свету -бонтон Домаћа лектира Милован Данојловић: Избор поезије за децу Драган Лукућ: Избор поезије за децу Јасминка Петровић: О дугмету и срећи Рене Гијо: Бела Грива Ерик Најт: Леси се враћа кући Александар Поповић: Пепељуга ДОПУНСКИ ИЗБОР (са наведеног списка или по сопственом избору бирају се три дела) Избор драмских текстова за децу Бранко Радичевић "Песме о мајци" Светлана Велмар Јанковић "Књига за Марка/Очаране наочаре Горан Петровић "Разлике" Едмондо де Амичис "Срце"
--	--	--

		Јохана Шпири "Хајди" Михаел Енде "Бескрајна прича"- одломак Астрид Линдгрен "Пипи дуга чарапа" Златко Васић" Чаробно путовање" Урош Петровић "Мартинина велика загонетна авантура" Гордана Тимотијевић "Сличице/Владимир из чудне приче" Угљеша Шајтинац "Чарна и Несвет" Момо Капор "Сања" Весна Алексић "Брљиво срце" Књижевни појмови -шалава народна песма -прича о животињама -особине народе епске песме -приповетка -роман за децу -персонификација -опис природе и ликова -приповедање у 1. и 3. лицу -сукоб драмских лица
--	--	--

	ЈЕЗИК Граматика и правопис	Речи које у писању и говору мењају облик; речи које не мењају облик (без именовања врста непроменљивих речи). Реченица и реченични чланови (субјекат, предикат, објекат, прилошке одредбе). Појам субјекта: различите врсте речи (именице и личне заменице) у функцији субјекта; изостављени субјекат. Појам предиката (глаголски предикат). Појам објекта (именице у функцији објекта). Прилошке одредбе за време, место и начин. Речи и групе речи у функцији субјекта, објекта и прилошких одредаба; придев уз именицу у служби атрибута у оквиру групе речи која има службу субјекта или објекта. Управни говор (трећи модел). Велико слово: имена становника држава и насеља, називи улица и тргова, имена из уметничких дела- примери из обрађених дела, устаљена и посебно наденута имена животиња, називи институција, предузећа и установа, манифестација, устаљена
--	--	---

		имена историјских догађаја и личности (усклађено са предметом Природа и друштво). Речца ли, скраћени упитни облик је ли према узрочном везнику јер. Предлог са уз заменице. Писање вишечланих бројева.
	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Основни облици усменог и писменог изражавања: препричавање текста у целини и по деловима (по датом плану); причање у дијалошкој форми (уношење дијалога, управног говора у структуру казивања), описивање односа међу предметима, бићима и појавама; описивање природе, личности, књижевних ликова. Речи истог облика, а различитог значења, речи истог значења, а различитог облика (на примерима књижевних текстова), устаљени језички изрази. Разгледница, честитка, писмо. Књижевни и други текстови (линеарни и нелинеарни) у функцији унапређивања језичке културе. Говорне вежбе: рецитоване, изражајно читање, сценско

		приказивање драмског/драматизованог текста. Правописне вежбе: диктат, управни говор (сва три модела), наводници, велико слово, заменица Ви из поштовања, спојено и одвојено писање речи (речца ли, предлог са, вишечлани бројеви). Језичке вежбе: допуњавање реченица предикатом у прошлом, садашњем и будућем времену; проширивање реченица, укрштене речи, асоцијације. Лексичко- семантичке вежбе: одређивање значења устаљених израза, састављање речи на основи датог почетног и последњег слова, допуњавање низа речима које су повезане са датом речју. Два школска писмена задатка- један у првом, један у другом полугодишту.
--	--	--

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 11/19, 6/20, 7/21, 1/23 и 13/23).

Енглески језик

Циљ наставе и учења предмета у основном образовању и васпитању јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегије учења страног језика оспособи за основну усмену и писану комуникацију и да стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
-поздрави и отпоздрави, примењујући једноставнија језичка правила	ПОЗДРАВЉАЊЕ	Реаговање на усмени и писани импулс саговорника (наставника, вршњака и слично); усмено и писано изражавање прикладних поздрава.
-представи себе и другог		
-разуме једноставнија питања личне природе и одговара на њих	ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ, ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА	Слушање једноставнијих текстова у којима се неко представља; представљање себе и других особа, присутних и одсутних.
-поставља једноставнија питања личне природе		
-у неколико једноставнијих везаних исказа саопшти информације личне природе о себи и другима водећи рачуна о приватности и поверљивости	РАЗУМЕВАЊЕ И ИСКАЗИВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИЈИХ УПУТСТАВА, НАЛОГА И УПОЗОРЕЊА	Слушање налога, упутстава и упозорења и реаговање на њих; давање једноставнијих налога, упутстава и упозорења (комуникација у учионици-упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично).

-разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на права детета -разуме једноставнија упутства, налоге и упозорења и реагује на њих -саопшти једноставнија упутства, налоге и упозорења уз одговарајуће образложење -разуме позив на заједничку активност и реагује на одговарајући начин -упути позив на заједничку активност -разуме кратке, једноставне молбе и реагује на њих уз одговарајуће образложење -упути кратке и једноставне молбе -исказе и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин -разуме једноставније честитке и одговори на њих -упути једноставније честитке -разуме и примењујући једноставнија језичка средства наведе најубичајеније активности	ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ	Слушање једноставнијих позива на заједничку активност и реаговање на њих (позив на рођендан, игру и дружење), упућивање и прихватање/одбијање позива на заједничку активност коришћењем једноставнијих исказа.
	ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА	Слушање једноставнијих исказа којима се тражи помоћ, услуга или обавештење; давање усменог и писаног одговора на исказану молбу коришћењем једноставнијих језичких средстава; упућивање молби, исказивање захвалности и извињења.
	ЧЕСТИРАЊЕ ПРАЗНИКА И ДРУГИХ ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА	Слушање једноставнијих исказа којима се честитају празници и други значајни догађаји; реаговање на упућену честитку и упућивање кратких пригодних честитки.
	ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА	Слушање једноставнијих описа бића, предмета, места и појава; давање кратких описа бића, предмета, места и појава; тражење и давање информација у вези са описом бића, предмета, места и појава.
	ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	Слушање једноставнијих исказа у вези са потребама, осетима, осећањима; саопштавање својих

које се односе на прославе рођендана и празника -именује бића, предмете и места из непосредног окружења -разуме једноставније описе бића, предмета и места -опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа -разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих -изрази основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима -разуме једноставнија обавештења о положају у простоту и реагује на њих -тражи и пружи једноставнија обавештења и положају у простору -разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време -разуме једноставније исказе којима се означава		и туђих потреба, осета и осећања и (емпатично) реаговање на њих.
	ИКСАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ	Слушање текстова у којима се на једноставнији начин описује положај у простору; усмено и писано тражење и давање информација о положају у простору коришћењем једноставнијих језичких средстава.
	ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА	Слушање једноставнијих исказа у вези са хронолошким временом и метеоролошким приликама; усмено и писано тражење и давање информација о хронолошком времену и метеоролошким приликама коришћењем једноставнијих језичких средстава.
	ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА/НЕПОСЕДОВАЊА	Слушање текстова с једноставнијим исказима за изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања коришћењем једноставнијих језичких средстава.
	ИЗРАЖАВАЊЕ ИНТЕРЕСОВАЊА И ДОПАДАЊА/НЕДОПАДАЊА	Слушање текстова с једноставнијим исказима за изражавање интересовања,

припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих -тражи и даје једноставнија обавештења која се односе на припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање		допадања/недопадања коришћењем једноставнијих језичких средстава.
-разуме једноставније исказе за изражавање интересовања, допадања/недопадања и реагује на њих -изражава	ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У САДАШЊОСТИ	Слушање једноставнијих исказа који говоре о радњама и способностима у садашњости, описивање радњи и способности у садашњостим постављање питања и одговарање на њих, усмени и писано, коришћењем најједноставнијих језичких средстава.
допадање/недопадање уз најједноставније образложење -тражи најједноставније образложење допадања/недопадања -разуме једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости -размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију -описује радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства -разуме и саопшти једноставније исказе који се	ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА, КОЛИЧИНЕ И ЦЕНА	Слушање једноставнијих исказа који говоре о броју, количини и цени; саопштавање броја, количине и цена; усмена и писана размена информација о броју, количини и ценама, коришћењем једноставнијих језичких средстава.

односе на бројеве, количине и цене		
-учествује у предлагању садржаја и начина рада		

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 5/19, 1/20 и 6/20).

Математика

Циљ учења математике је да ученик, овладавајући математичким знањима и вештинама развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Недељни фонд часова: 5

Годишњи фонд часова: 180

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
-прочита, запише и упореди природне бројеве и прикаже их на бројевној правој -одреди месну вредност цифре -изврши четири основне рачунске операције у скупу N -састави израз, израчуна вредност бројевног израза и примени својства рачунских операција -реши једначине и неједначине и провери тачност решења -реши проблемски задатак користећи бројевни израз, једначину или неједначину		- Скуп природних бројева са нулом. - Декадни систем записивања бројева. - Месна вредност цифре. - Својства скупа природних бројева. - Сабирање и одузимање (писмени поступак). - Множење и дељење (писмени поступак).

-процени вредност израза са једном рачунском операцијом -одреди вишеструке декадне јединице најближем датом броју -сабере и одузме разломке са једнаким имениоцем -запише резултат мерења дужиме децималним бројем са највише две децимале -сабере и одузме децималне бројеве са највише две децимале -чита, користи и представља податке у табелама или графичким дијаграмима -формира низ на основу упутстава -реши задатак применом различитих начина представљања проблема -именује елементе и опише особине квадра и коцке -црта мреже и прави моделе квадра и коцке - препозна сликовну представу изгледа тела посматраног са различитих страна -прочита, упореди и претвори јединице за мерење површине и запремине -израчуна површину квадрата и правоугаоника -израчуна површину и запремину квадра и коцке -реши проблемске задатке у контексту мерења	БРОЈЕВИ	Својства рачунских операција (изражена формулом). Изрази са више операција (бројевни изрази и изрази са променљивом). Упоредивање разломака са једнаким бројоцима. Једнакост разломака. Сабирање и одузимање разломака са једнаким имениоцима. Децимални запис броја са две децимале. Сабирање и одузимање децималних бројева.
	ГЕОМЕТРИЈА	Квадар и коцка.
	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	Мерење површине. Површина квадрата и правоугаоника. Површина квадра и коцке. Мерење запремине. Запремина квадра и коцке.

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 11/19, 6/20, 7/21, 1/23 и 13/23).

Природа и друштво

Циљ учења предмета јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијања способности за одговоран живот у њему.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА		САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: -одреди положај и границу Србије, положај главног града и већих насеља на географској карти Србије -одреди положај и именује природне и друштвене објекте на географској карти Србије -повеже различите природно-географске карактеристике Србије са размештајем становништва, изгледом насеља и делатностима људи -представи знамените личности, културна добра и природне лепоте по којима је Србија препознатљива у свету -у дискусији даје предност коришћењу локалних производа, производа направљених од рециклираних материјала, као и коришћењу обновљивих природних ресурса -повеже промене у изгледу свог тела и понашање са одрастањем	МОЈА ОТАЏБИНА РЕПУБЛИКА СРБИЈА	Природне и друштвене одлике Србије	Положај, територија, граница и симболи Србије (грб, застава и химна) и национална валута. Природне карактеристике Србије- рељеф, воде, шуме. Национални паркови Србије. Друштвене карактеристике Србије (становништво, насеља и делатности). Грађани Србије (права и обавезе, демократски односи и интеркултуралност). Привредне карактеристике Србије (природни ресурси и делатности у различитим крајевима). Одржива употреба природних ресурса (извори енергије, чиста вода, чист ваздух, плодно земљиште, руде, разноврсног биљног и животињског света).
		Човек- природно и	Човек- природно, друштвено и свесно биће. Физичке промене у пубертету.

-планира своје дневне активности и време проведено уз ИКТ уређаје -затражи помоћ уколико се суочи са непримереним садржајима у дигиталном окружењу -идентификује и самостално разваја смеше просејавањем, одливањем, цеђењем и испаравањем -испита електричну проводљивост материјала помоћу једноставног струјног кола -наведе пеимере штедљивог коришћења електричне енергије -наведе примере употребе магнета у свакодневном животу -наведе примере оревенције и заштите од пожара -прикаже хронолошки на ленти времена значајне историјске догађаје и личности -опише начин живота људи кроз време користећи различите изворе информацја -представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом) -пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних)		друштвено биће	Дигитална безбедност и последице прекомерног коришћења информационо-комуникационих технологија; непримерени садржаји.
		Материјали.	Смеше (течност, храна, земљиште, ваздух). Раздвајање састојака смеше (просејавање, одливање, цеђење, испаравање). Наелектрисавање предмета од различитих материјала. Електрична проводљивост-проводници и изолатори. Рационална потрошња електричне енергије и правилно руковање електричним апаратима у домаћинству. Магнетна својства материјала (природни магнети, могућност намагнетисавања тела и својства која тада испољавају). Запаљиви материјали (ознаке за запаљиве материјале). Ваздух- кисеоник као чинилац сагоревања. Опасност и заштита од пожара.

-повеже резултате рада са уложеним трудом -сарађује са другима у групи на заједничким активностима -учествује у друштвено- корисним акцијама уз подршку осталих		Прошлост Србије	Живот у далекој прошлости (долазак Словена на Балканско полуострвом области које су Срби населили; начин живота). Српска држава за време владарске породице Немањића- успон и слабљење (владари- Стефан Немања, цар Душан, цар Урош, култура, начин живота). Живот под турском влашћу (начин живота, облици пружања отпора). Настанак и развој модерне српске државе (Први и Други српски устанак- узрок и ток; вође устанка; култура, начин живота). Србија у савремено доба (Први светски рат, настанак јзгословенске државе, Други светски рат, промена облика владавине, распад југословенске државе и осамостаљење Србије, култура, начин живота)
--	--	------------------------	---

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 11/19, 6/20, 7/21, 1/23 и 13/23).

Ликовна култура

Циљ учења предмета је да ученик развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практичан рад се оспособи за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
-поштује инструкције за припремање, одржавање и одлагање материјала и прибора -изражава мисли, интересовања, сећања, емоцију и машту традиционалним ликовном техникама -користи амбалажу и предмете за једнократну употребу у стваралачком раду -примени, у стваралачком раду, основна знања о композицији -користи одабрана уметничка дела и визуелне информације	КОМПОЗИЦИЈА	Елементи композиције- облик, боја текстура, светлина (валер). Положај елемената у композицији- хоризонтални, вертикални, дијагонални. Материјали и технике- графитна оловка, туш и четка, туш и перо, акварел, гваш, темпере, фротаж, колаж, деколаж, асамлаж, меки материјали.
	СПОРАЗУМЕВАЊЕ	Хералдика- застава, грб, печат. Пиктограми. Споразумевање сликом.

као подстицај за стваралачки рад -тумачи једноставне знаке, симболе и садржаје уметничких дела -разговара о значају одабраног уметника, уметничког дела, споменика и музеја -учествује у планирању и реализацији ликовног пројекта или радионице -разматра, у групи, шта је и како је учио/ла и где та знања може применити	НАСЛЕЂЕ	Споменици природе и споменици културе у Србији, Археолошки локалитети, замкови и утврђења, манастири, музеји. Познати уметници и најзначајнија дела.
	СЦЕНА	Сценографија за позориште, филм и телевизију. Елементи сценографије.

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 11/19, 6/20, 7/21, 1/23 и 13/23).

Музичка култура

Циљ учења предмета је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		

-описе своја осећања у вези са слушањем музике -препознаје народну и уметничку музику -описе улогу музике у медијима -разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима -повеже карактер дела са избором инструмената и елементима музичке изражајности -уочи контраст и понављање у музичком делу	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Композиције различитог карактера. Елементи музичке изражајности (инструмент, глас, мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Вокална и инструментална музика (композиције домаћих и страних композитора). Дела фолклорне традиције српског и других народа. Музичка прича. Музика у служби других медија. Музички бонтон. Музика и здравље.
-пева и свира по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења -примени изражајне музичке елементе -осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу -осмисли музички одговор на музичко питање -осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст -изабере одговарајући музички садржај (од	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Музичке игре (дидактичке). Певање песама различитог садржаја и карактера по слуху. Певање и свирање песама из нотног текста. Свирање песама по слуху на децијим инструментима и/или на другим инструментима. Народни инструменти нашег и других народа. Музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на децијим инструментима и на алтернативним изворима звука. Динамика (крешендо, декрешендо). Темпо.

понуђених) према литерарном садржају		Боја (различити гласови и инструменти). Трајање (цела нота и пауза, нота четртине са тачком). Савладавање тонске висине и солмизације. Тактирање у 3/4 и 4/4 такту. Це- дур лествица. Репетиција, прима и секунда волта.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Једноставна ритмичка и мелодијска пратња. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Звучна прича на основу познатих музичких садржаја, звучне ономатопеје и илустрације на краћи литерарни текст (учење у контексту). Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Креирање мелодије на одабрани текст.

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 11/19, 6/20, 7/21, 1/23 и 13/23).

Физичко и здравствено васпитање

Циљ учења предмета је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Недељни фонд часова: 3

Годишњи фонд часова: 108

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА		САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:			
-примени општеприпремне вежбе (вежбе обликовања) -правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања -комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу -одржава равнотежу у различитим кретањима -правилно држи тело -самостално коригује неправилно држање -правилно подиже, носи и спушта терет -изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ		Вежбе за развој снаге са реквизитима и без реквизита. Вежбе за развој покретљивости са реквизитима и без реквизита. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге. Вежбе за развој координације. Национална батерија тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности. Моторичке вештине и игре у развоју моторичких способности.
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И		Технике трчања. Истрајно трчање. Скок у даљ згрчном техником.

-изведе народни и дечији плес -користи терминологију вежбања -поштује правила понашања на вежбалиштима -поштује мере безбедности током вежбања -одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима -поштује и примени правила игре -навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа -прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења -уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања -прихвати промене у сопственој тежини и висини -сагледа резултате физичких способности -препозна здравствено стање када не треба да вежба	СПОРТСКЕ ДИСЦ.	Атлетика	Бацање лоптице из залета. Скок у вис прекорачном техником. Тробој.
		Спортска гимнастика.	Основни садржаји: Вежбе на тлу: вежбе и комбинације. Прескоци и скокови (прескок, разношка). Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе са променама висова и упора. Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди. Вежбе на тлу: Летећи колут из места. Састав.
		Основе тимских, спортских и елементарних игара.	Мини рукомет. Футсал- мали фудбал. Основни елементи кошарке и мини кошарка. Основни елементи одбојке. Јацент.
		Плес и ритмика	Вежбе са вијачом. Вежбе са лоптом. Вежбе са обручем. Народно коло „Моравац“.

-примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања -прати промене у сопственој тежини и висини -сагледа резултате физичких способности			Народно коло из краја у ком се школа налази.
		Пливање	Основна обука пливања. Скок на ноге.
		Полигони	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.
-препозна здравствено стање када не треба да вежба -уредно одржава простор у коме живи и борави -увиди значај правилне исхране за вежбање -повеже различита вежбања са њиховим утицајем на здравље -препозна лепоту покрета и кретања -користи научена вежбања у рекреацији породице -правилно реагује у случају повреде у школи. -вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању -учествује у предлагању садржаја и начина рада	ФИЗИЧКА И ЗДР. КУЛУТУРА	Култура вежбања и играња	Основна правила вежбања. Основна правила мини-рукомета, фудсала, кошарке, мини кошарке и одбојке. Понашање према осталим учесницима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара. Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање. „Ферплеј“ (навијање, победа, пораз, толеранција). Значај вежбања у породици. Вежбање у слободно време.
			Правилно држање тела и здравље. Значај вежбања за правилан рад срца и плућа. Мишићи и зглобови тела.

		Здравствено васпитање	Хигијена простора за вежбање. Исхрана и вежбање. Значај лекарских прегледа за вежбање. Поступање у случају повреде (обавестити наставнике и др.)
--	--	--------------------------	---

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 11/19, 6/20, 7/21, 1/23 и 13/23).

Дигитални свет

Циљ учења и наставе предмета је развијање дигиталних компетенција ученика неопходне за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основна алгоритамског начина размишљања.

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
-промени величину и боју текста, подебља га, искоси и подвуче у програму за обраду текстова -исече, копира и налепи исечени/копирани тест на одговарајуће место у програму за обраду текста -уметне слику у текст, дода јој оквир и позиционира је на жељени начин у односу на		Селектовање и основно форматирање текста (величина и боја слова, подебљавање, искошавање и подвлачење текста). Селектовање, копирање/исечање и лепљење текста. Уметање слике у текст, додавање оквира,

текст у програму за обраду текста -активно учествује у наставном пројекту чији продукт представља граматички коректан текстуални документ намењен познатој публици који садржи слике са текстуалним објашњењима и информације које су пронађене на интернету	ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	позиционирање слике у односу на текст. Креирање и уређивање текстова за познату публику. Пројектни задатак који подразумева: -претраживање интернета (пробрани елементи напредне претраге) -креирање текстуалног документа који садржи слике
-активно учествује у наставном пројекту којим се промовише безбедно и одговорно понашање приликом коришћења интернета	БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	Припрема и организација школског догађаја за ученике млажих разреда којим се промовише безбедно и одговорно понашање приликом коришћења интернета.
-сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка -вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности из свог задужења -утврди шта је резултат извршавања датог једноставног алгоритма који садржи понављање и гранање -креира програм у визуелном програмском језику на основу датог једноставног алгоритма	АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	Променљиве. Израда програма који садрже гранање, понављање и променљиве.

који садржи понављање и гранање -примени блокове аритметичких оператора при креирању програма у визуелном програмском језику -предвиди садржај променљиве на основу интеракције корисника са програмом (нпр. Блок Питај и чекај, блок одговор) у датом једноставном програму -креира програм у коме остварује интеракцију са корисником, користећи променљиве, уз помоћ наставника		
---	--	--

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 11/19, 6/20, 7/21, 1/23 и 13/23).

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПЕТИ РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Српски језик и књижевност

Циљ наставе и учења српског језика јесте да се ученик оспособи за одговарајуће усмено или писано изражавање у различитим комуникативним ситуацијама овладавањем основним законитостима српског књижевног језика, да схвати значај језика у изградњи националног идентитета, да развије читалачке компетенције тумачењем књижевних дела из српске и светске баштине, уметнички сензибилитет, креативно и критичко мишљење и интеркултуралност.

Недељни фонд часова: 5

Годишњи фонд часова: 180

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
-разликује књижевни и некњижевни текст -чита са разумевањем књижевне и некњижевне текстове -описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и парафразира/протумачи садржај некњижевних дела -одреди род и врсту књижевних дела -разликује основне карактеристике народне од основних карактеристика ауторске књижевности -разликује реалистично и натприродно у књижевном делу -препознаје елементе композиције лирске песме, епског дела у стиху и прози и драмског дела -разликује облике казивања -разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца -идентификује основно осећање у лирској песми, издвоји тему, главне мотиве, песничке слике и одреди врсту лирске песме	КЊИЖЕВНОСТ Лирска књижевна дела. Епска књижевна дела. Драмска књижевна дела. Некњижевни текстови. Тема. Мотив. Књижевни лик. Композиција. Стих и строфа. Стилске фигуре. Облици казивања. Национална култура. ЈЕЗИК Граматика: Променљиве речи. Граматичке категорије. Непроменљиве речи. Реченични чланови.

-одреди стилске фигуре и објасни њихову улогу у конкретном књижевно-уметничком делу -процени основни тон певања, приповедања или драмске радње (шалвив, ведар, тужан) -одреди тему и мотиве у епском и драмском делу на основу примера из текста -анализира узрочно- последнично низање мотива -наведе и објасни особине ликова на основу примера из текста -вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове о томе -наведе сличности и разлике између уметничке и народне бајке на конкретним примерима -повеже ликове у епској песми са историјским личностима -разликује историјске чињенице од фикције -описе начин живота, веровања, обичаје, догађаје у прошлости представљене у текстовима -препозна и анализира интеркултуралне вредности у књижевном делу, упоређујући културне специфичности ликова и ситуација са сопственим искуством -изрази своје мишљење о поштовању разлитости у савременом друштву	Правопис: Велико и мало слово. Интерпункција и правописни знаци. Састављено и растављено писање речи. Језичка култура: Култура слушања. Култура говорења и богаћење речника. Вештина читања.
---	--

-препозна у књижевним делима теме и мотиве из корпуса националне културе -изабере најмање једну књигу/е- књигу месечно и води дневник читања -упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст, драматизује драмски текст -разликује променљиве од непроменљивих речи -одреди врсте именица, придева, именичких заменица, бројева и основне глаголске облике -разликује категорије рода, броја и падежа именских речи, категорију лица код заменица и глагола и правилно их конгуира -одреди граматичку основу и наставак за облик -правилно употреби облике компарације придева и прилога -употреби падежне и глаголске облике у складу са нормом -одреди глаголски вид (свршени и несвршени) и глаголски род (прелазни, непрелазни и повратни) -одреди презентску и инфинитивну основу -разликује основне реченичне чланове -примени правила правописа (школско издање) у писаним задацима, диктатима и самосталним радовима (уз минимално број правописних грешака)	
---	--

-уочи и исправи грешке у свом и туђем тексту у складу са правописном нормом -слуша пажљиво и са разумевањем једноставнија излагања -учествује у дијалогу/вођеном разговору поштујући правила комуникације, саговорника и другачија мишљења -напамет говори одабране књижевне текстове или одломке -изрази се правилно, јасно и примерено комуникативној ситуацији, у писаном и усменом облику, поштујући језичку норму -употреби у говору и писању синонине и антонине богатећи свој речник и разликује књижевне од некњижевних речи -састави говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште -користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејсаж), приповедање у првом и трећем лицу, дијалог -издвоји делове текста (наслов, пасус) и организује га у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) -пронађе експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставније књижевном и некњижевном тексту примењујући различите технике читања -изводи закључке на основу информација и идеја садржаних у текстовима и личног искуства	
---	--

-точно и разговетно чита наглас књижевне и неуметничке текстове -чита једноставне нелинеарне текстове -сажме и преприча наративни текст разликујући главно од споредног -сними краћи аудио- визуелни садржај у вези са лектиром -препозна говор мржње и дискриминаторне ставове у реалном и дигиталном окружењу	
--	--

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20, 17/21, 16/22, 13/23,14/23, 3/24, 6/25, 1/26).

Енглески језик

Циљ наставе и учења енглеског језика је да ученик усвајањем функционалних вештина и знања о језичком систему и култури развије комуникативну компетенцију и општу функционалну и дигиталну писменост и оспособи се за усмену, писану и мултимодалну комуникацију; изгради свест о поштовању културних и индивидуалних различитости, формира критичко мишљење и вредносне ставове, унапређује креативност и стратегије учења и рада у контексту целоживотног учења.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ По завршетку програма ученик ће бити у стању да:	ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА ПРОГРАМА
-разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и размену основних личних података -упути поздрав и отпоздрави поштујући основна правила учтивости -представи себе и друге у неколико везаних исказа користећи једноставна језичка средства -размени основне личне податке -примени прикладне облике ословљавања у основној формалној и неформалној интеракцији уважавајући сличности и разлике у културама свог и циљног језика	Поздрављање и отпоздрављање. Представљање себе и других. Тражење основних личних података (о саговорницима, о трећим лицима). Пружање и размена основних и личних података о себи и другима.
-разуме једноставније текстове који се односе на опис живог света, појаве, предмета, места, догађаја, доживљаја и стања -опише живи свет, појаве, предмете, места, догађаје, доживљаје и стања користећи једноставна језичка средства -упореди карактеристике живог и неживог света користећи једноставна језичка средства -издвоји кључне појмове у једноставним текстовима у вези са базичним садржајима других наставних предмета -разуме и тумачи основне информације из узрасно примерених инфографика и других	Описивање живог света, појава, предмета, места, догађаја, стања. Поређење елемената живог и неживог света.

једноставних текстуалних приказа (табеле, дијаграми, мапе, форумулари и сл.)	
-разуме једноставније позиве на заједничке активности, предлоге и савете и реагује на њих уз адекватно образложење и исказ захвалности -упути позиве на заједничке активности, предлоге и искуствене савете користећи основне функционално прикладне моделе и основна правила учтивности	Упућивање позива за учешће у заједничкој активности, предлога, савета. Прихватање и/или одбијање позива за учешће у заједничкој активности, предлога, савета. Захваљивање на позивима за учешће у заједничкој активности, предлозима, саветима.
-разуме конвенционалне молбе, захтеве, изразе захвалности, извињења, жаљења и саосећања, исказане једноставнијим језичким средствима и реагује на њих -упути конвенционалне молбе, захтеве, изразе захвалности, извињења, жаљења и саосећања користећи једноставна језичка средства, у складу са основним друштвеним конвенцијама -разуме једноставније формулисана обавештења у познатим комуникативним ситуацијама -пружи једноставно формулисана обавештења у познатим комуникативним ситуацијама -затражи у познатим комуникативним ситуацијама потребно обавештење, користећи једноставна језичка средства	Упућивање молби, захтева и обавештења. Упућивање изрази захвалности, извињења, жаљења, саосећања.
-разуме и следи једноставнија упутства у вези са уобичајеним свакодневним ситуацијама из усмених, писаних и електронских извора	Тражење и давање упутстава. Тражење и пружање појашњења за упутства.

-затражи упутство и додатна појашњења користећи једноставна језичка средства -пружи једноставна упутства и појашњења у вези са уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота	
-разуме једноставније честитке и позивнице и одговори на њих уз кратак исказ захвалности водећи рачуна о конвенцијама културе циљног језика -упути једноставне пригодне честитке водећи рачуна о конвенцијама културе циљног језика -уочи основне сличности и разлике у начину прославе празника, рођендана и значајних догађаја у културама свог и циљног језика	Честитање празника и значајних догађаја, честитање на успеху. Упућивање лепих жеља и узвраћање. Захваљивање на честиткама и узвраћање.
-разуме једноставније текстове који садрже основне информације о способностима, умећима, радњама и ситуацијама у садашњости -описе способности и умећа, радње и ситуације у садашњости у неколико везаних једноставних исказа -размени појединачне информације или неколико информација у низу које се односе на способности, умећа, радње и ситуације у прошлости -описе историјске догађаје и личности различитих култура користећи једноставна и претходно увежбана језичка средства -уочи на елементарном нивоу утицај културно- историјских догађаја и појава на лексичке и културолошке елементе матерњег и циљног језика, као и других језика	Описивање способности, умећа, радњи, ситуација у прошлости

-разуме једноставније формулисане изразе којима се описују жеље, планови и намере и реагује на њих -саопшти своје и туђе жеље, планове и намере користећи једноставна језичка средства -размени једноставне исказе у вези са својим и туђим жељама, плановима и намерама	Исказивање жеља, планова, намера
-разуме једноставније формулисане свакодневне исказе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и емоцијама и реагује на њих -искаже своје и туђе потребе, осете и емоције једноставним језичким средствима -размени информације у вези са основним потребама, осетима и емоцијама једноставним језичким средствима показујући толеранцију и саосећајност	Исказивање потреба, осета и емоција
-разуме једноставније формулисане информације и питања која се односе на оријентацију/положај предмета, објеката и бића у простору, правац и смер кретања и одговори на њих -описе положај предмета, објеката и бића у простору, правац и смер кретања једноставним, по потреби везаним исказима -размени основне информације о оријентацији/положају предмета, објеката и бића у простору, правцу и смеру кретања	Описивање положаја у простору и просторних односа. Размена информација у вези са оријентацијом у простору. Исказивање правца и смера кретања.
-разуме једноставнија објашњења о хронолошком времену	Исказивње времена и сатнице

-затражи и пружи једноставнија објашњења о хронолошком времену -опише дневни/недељни распоред активности користећи једноставна језичка средства -уочи сличности и разлике у исказивању хронолошког времена у културама свог и циљног језика	
-разуме једноставније формулисане информације које се односе на упозорења, правила понашања, права и обавезе у школи и ван ње -саопшти и размени једноставно формулисане информације које се односе на упозорења, правила понашања, права и обавезе у школи и ван ње -уочи и, уз евентуалну повремену употребу полазног језика, објасни сличности и разлике у правилима понашања, правима и обавезама деце у својој земљи и другим земљама	Саопштавање упозорења, правила понашања, права и обавеза
-разуме једноставније формулисане информације које се односе на припадање и поседовање -затражи информацију у вези са припадањем и поседовањем користећи једноставна језичка средства -саопшти и размени једноставно формулисане информације у вези са припадањем и поседовањем	Изражавање припадања и поседовања
-разуме једноставније исказе којима се изражава допадање и недопадање	Изражавање допадања, недопадања и интересовања.

-саопшти и размени једноставно формулисане исказе којима се изражава допадање и недопадање уз кратко образложење -разуме једноставније исказе којима се изражавају интересовања -саопшти и размени једноставно формулисане исказе о својим и туђим интересовањима уз кратко и једноставно образложење -саопшти своја интересовања о неким елементима култура циљаног језика (у сфери уметности, спорта, слободних активности, свакодневног живота) користећи једноставна језичка средства -разуме једноставније формулисане садржаје из текстуалних, визуелно- текстуалних и мултимедијалних извора у вези са предметом својих интересовања и селективно их користи у складу са проценом њиховог значаја за потребе информисања, естетског доживљаја, забаве и решавање проблема	Образлагање допадања, недопадања и интересовања
-разуме једноставно формулисане исказе којима се изражава мишљење, слагање и неслагање и уочи основне принципе учтивне комуникације и међусобног уважавања -изрази и размени мишљење, слагање и неслагање, уз евентуално кратко образложење, користећи најједноставнија језичка средства, поштујући принципе учтивости и међусобног уважавања -затражи додатно појашњење о изнетом мишљењу користећи једноставна језичка средства	Изражавање мишљења, слагања и неслагања. Образлагање мишљења, слагања и неслагања. Тражење мишљења и додатног појашњења.

-уочи најчешће стереотипе у вези са културама свог и циљног језика - разуме и размени уобичајене гестове и графичке симболе којима се поткрепљује (не)слагање и (не)допадање у једноставној комуникацији у мултимодалном контексту -разуме најједноставнија пропратна невербална и парабербална средства за исказивање и поткрепљивање мишљења	
-размени информације на циљном језику приликом договарања, преговарања и доношења одлука у интеракцији са саговорницима и у групним активностима, користећи једноставна језичка средства -представи резултате и производе групног рада користећи једноставна језичка средства	Договарање, преговарање, доношење одлука и представљање резултата групног рада
-разуме једноставније формулисане информације које се односе на количину (основне мерне јединице и амбалажу), димензије и цену -саопшти и размени информације које се односе на количину (основне мерне јединице и амбалажу), димензије и цену користећи једноставна језичка средства у складу са конвенцијама циљног језика.	Изражавање количине (мерних јединица и амбалаже, димензија и цена.

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20, 17/21, 16/22, 13/23,14/23, 3/24, 6/25, 1/26).

Ликовна култура

Циљ наставе и учења предмета је да ученик кроз ликовни рад овлада основама ликовног језика и оспособи се за комуникацију визуелним средствима, да континуирано развија стваралачко мишљење, естетске критеријуме, афинитет и позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа, ради личног развоја и продуктивног учења у савременом свету.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	ТЕМА
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	
-користи материјал и прибор за ликовно обликовање поштујући инструкције за њихову употребу и одржавање прибора и простора за рад -повеже ликовне области сликарство и вајарство са формом дела и основим материјалима -нацрта линије различитих вредности комбинујући материјал, угао и притисак прибора/материјала на подлоге различитих формата -примени цртачке, сликарске и вајарске технике приказујући реалне, апстрактне и фантастичне облике на задату тему -обликује ликовне радове импровизованим прибором	ЛИКОВНА КУЛТУРА Ликовна култура. Сликарство. Вајарство.
	МАТЕРИЈАЛИ Материјали за ликовно обликовање. Прибор.
	ЛИКОВНА КОМПОЗИЦИЈА Ликовни елементи. Организација композиције. Планови.
	РИТАМ Ритам.

-користи одабране визуелне, аудитивне и аудиовизуелне садржаје као подстицај за стварање оригиналног садржаја ликовног рада -обликује ликовну композицију према једноставној, унапред задатој композиционох схеми -конструираше орнамент за одређену намену -гради разноврсне ритове понављањем и варирањем облика -повеже археолошки налаз на територији Србије, са музејом или археолошким парком и географским положајем -тумачи једноставне визуелне информације из свакодневног живота -описује свој доживљај ликовног дела на задатом, типском примеру -изрази сликом своје утиске о опаженом, емоције, машту и позитивне поруке -уважи разлике у опажању и доживљавању визуелних садржаја	Функција ритма.
	УМЕТНОСТ ПРАИСТОРИЈЕ Лепенски вир. Винча.
	ЛИНИЈА И ТЕКСТУРЕ Линија. Текстура.
	АНИМАЦИЈА Апликативни програм за анимацију. Традиционална анимација.
	КУЛТУРА И УМЕТНОСТ У СТАРОМ ВЕКУ Култура и уметност првих цивилизација. Уметност старе Грчке. Уметност старог Рима. Виминацијум. Феликс Ромулијана-
	ОБЛИК Трансформација. Стилизовање. Апстраховање.
	ОРНАМЕНТИКА Орнамент.
	СПОРАЗУМЕВАЊЕ СЛИКОМ Тумачење садржаја слике. Изражавање сликом.

--	--

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 3/24, 6/25, 1/26).

Музичка култура

Циљ наставе и учења предмета је да код ученика развијајући интересовање за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и културе свог и других народа.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	ТЕМА И КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	
-класификује инструменте по начину настанка звука -наведе начине и средства музичког изражавања у праисторији и античком добу -искаже своје мишљење о значају и улози музике у животу човека -објасни како друштвени развој утиче на начине и облике музичког изражавања	ЧОВЕК И МУЗИКА Музика праисторије: улога музике, музички инструменти, ритуал, магијска моћ музике, покрет, ритам, обреди и обичаји у Србији Музика старог века: музика у друштву, музика у храму, музика у ратовима, музика на двору, музички инструменти, нотација, прве лествице, химна, дитирамб, грчка трагедија.

-реконструише у сарадњи са другима начин комуникације кроз музику у смислу ритуалног понашања и пантеизма -опише обредне и обичајне ритуале у Србији -идентификује утицај ритуалног понашања у музици савременог доба -идентификује и разликује визуелно и по звуку ритмичке и мелодијске удараљке -објасни везу између избора врсте инструмента и догађаја, односно прилике када се музика изводи -вербализује свој доживљај музике -именује слушне примере, називе дела и ауторе -идентификује ефекте којима различити елементи музичке изражајности (мелодија, ритам, темпо, динамика) утичу на тело и осећања -анализира слушано дело у односу на гласове, музичке инструменте и извођачки састав -упоређује различите слушне примере на основу елемената музичког дела -анализира нотни текст обрађених песама -примени правилну технику певања (правилно дисање, држање тела, артикулација) -унапреди сопствену координацију и моторику кроз самостално или групно извођење музике -изводи различите ритмове користећи тело у комбинацији са покретом	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ Тело као инструмент. Удараљке- ритмичке и мелодијске. ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ И ОСНОВЕ МУЗИЧКЕ ПИСМЕНОСТИ Певање: певање по слуху, певање из нотног текста, певање уз покрет, ритам, мелодија, динамика, темпо, интонација, акценат, агогика, лествица, повисилица и разрешилица, шеснаестина ноте у групи, предтакт. Свирање: Орфов инструмент, тело као инструмент, свирање из нотног текста, моторика, ритам. СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ Опажање и анализа гласова и инструмената; вокалне и инструменталне музике; музички састав, музичка литература и критичко промишљање о музичком делу. МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО Ритмичке и мелодијске допуњалке, вокална импровизација, ритмичке и мелодијске игре, кореографија, израда музичких инструмената, илустација музике.
---	--

-користи различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције -примени принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању -илуструје на тему музичких примера пратећи ток музичког дела -користећи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет -изрази своје емоције осмишљавањем мањих музичких целина -комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом -критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље -користи могућности ИКТ-а за слушање и извођење музике -учествује у школским приредбама, манифестацијама и пројектима -понаша се у складу са правилима музичког бонтона	
---	--

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 3/24, 6/25, 1/26).

Историја

Циљ наставе и учења историје је да ученик стекне основна знања о прошлости и да гради компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и историјску свест као предуслов неговања личног идентитета, националног и других колективних идентитета, интеркултуралности, одговорног односа према културно- историјском наслеђу, друштву и држави у којој живе.

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ	ТЕМА И КЉУЧНИ САДРЖАЈИ ПРОГРАМА
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	
-разликује историју као науку, наставни предмет и раздобље прошлости	ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ
-именује основне појмове историјске науке и повеже их са њиховим значењем	Прошлост, историја, хронологија, периодизација, историјски извори, историјско наслеђе.
-користи основне појмове историјске науке у излагању историјске наративе	ПРАИСТОРИЈА
-разликује и именује основне временске одреднице и наведе раздобља прошлости и историјске периоде	Праисторија, камено доба, метално доба, Лепенски Вир, Винча, пећинска уметност, археологија.
-повеже дату појаву, догађај и/или личност са одговарајућим историјским периодом или веком	СТАРИ ИСТОК
-смести дату годину у одговарајућу деценију, век, миленијум и еру	Историјско- географске одреднице:
-лоцира одређене временске одреднице и важне историјске догађаје на временској ленти	Стари исток, историјска карта, Средоземље, Месопотамија, Египат, Феникија, Јудеја, Нил, Еуфрат, Тигар.
	Држава и политика:
	Цивилизација, град- држава, Сумер и Акад, Вавилонско царство, стари Египат, Асирија,

-разликује начине рачунања времена у прошлости и садашњости -израчуна временску удаљеност између догађаја -именује историјске изворе према основној подели и препозна њихову улогу у реконструкцији прошлости -повеже врсте историјских извора са установама у којима се чувају -пореди различите изворе о истој историјској појави, догађају или личности -лоцира на историјској карти простор одигравања процеса, појава и догађаја у периоду праисторије и старог века -доведе у везу природне одлике простора са настанком цивилизације старог века, користећи историјску и географску карту -чита податке дате у облику табеле и/или графикана -прикупи и селекује податке из различитих историјских извора у елементарном истраживању и презентује резултате -наведе и опише кључне појмове, догађаје и процесе из праисторије и историје старог века -разликује узрок, повод и последицу историјског догађаја -наведе најважније одлике државних и друштвених уређења у цивилизацијама старог века	Персија, царство, фараон, Хамурабијев законик, Рамзес 2, Мојсије, Неферити. Друштво: Друштвено раслојавање, робовласништво. Култура и наука: Клинасто писмо, хијероглифи, алфавет, једнобоштво, многобоштво, јудаизам, пирамиде, храмови, Еп о Гилгамешу, научна знања, трговина, систем за наводњавање, робно- новчана привреда. АНТИЧКА ГРЧКА Историјско- географске одреднице: Балканско полуострво, Пелопонез, Олимп, Атика, Крит, Мала Азија, Велика Грчка. Држава и политика: Хелени, полис, Микена, Спарта, Атина, аристократија, демократија, народна скупштина, Тројански рат, грчко-персијски ратови, Пелопонески рат, Леонида, Перикле, Александар Велики. Друштво: Аристократе, демос, робови, спартанско васпитање. Култура и наука: Минојска култура, микенска култура, грчка митологија, хомерски епови, хеленизација, олимпијске игре, позориште, филозофија, беседништво, архитектура, Партеон, вајарство, хеленизам, Александријска
---	--

-одреди место припадника друштвених слојева у државама старог века -наведе кључне научно- технолошке изуме и уметничка дела и објасни њихов значај за развој цивилизације -наведе основна обележја религије у цивилизацијама старог века -доведе у везу политичке и друштвене прилике са културним стваралаштвом датог периода -разликује легенде и митове од историјских чињеница -повеже знања из историје са знањима из других предмета -илуструје примерима присуство наслеђа народа старог века у савременом свету -учествује у активностима посвећеним очувању културно- историјске баштине у свом окружењу -образложи значај учења историје за уважавање различитости и развијање интеркултуралности -илуструје примерима присуство наслеђа народа старог века у савременом свету -учествује у активностима посвећеним очувању културно- историјске баштине у свом окружењу -образложи значај учења историје за уважавање различитости и развијање интеркултуралности	библиотека, Хердот, Тукидид, Аристотел, грчка колонизација, поморство. АНТИЧКИ РИМ Историјско- географске одреднице: Апенинско полуострво, Картагина, Галија, Мезија, Панонија, Далмација, Константинопољ. Римско наслеђе на територији Србије: Сирмијум, Сингидунум, Виминацијум, Наисус. Држава и политика: Рим, Латини, Етрурци, римски краљеви, Римска република, Римско царство, принципат, доминат, провинције, сенат, конзули, народни трибуни, диктатор, грађански ратови, легије, Пунски ратови, Велика сеоба народа, Ханибал, Гај Јулије Цезар, Клеопатра, Октавијан Август, Трајан, Диоклецијан, Константин Велики, Теодосије Велики. Друштво: Патрицији, плебејци, гладијатори, варвари. Култура и наука: Легенда о Ромулу и Рему, римско право, романизација, римска митологија, хришћанство, Библија, латинско писмо, форум, Колосеум, календар, римски бројеви, Цицерон, Тацит, римски путеви, аквадукт, терме.
--	---

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 3/24, 6/25, 1/26).

Географија

Циљ наставе и учења програма је да ученици кроз овладавање основним географским појавама и процесима развију логичко мишљење, свест о припадности Републици Србији, позитиван став према различитостима и оспособе се за активно учешће у унапређивању и заштити животне средине, уз разумевање принципа одрживог развоја.

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ	ТЕМА И КЉУЧНИ САДРЖАЈИ ПРОГРАМА
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	
-описе предмет проучавања географије и препозна њен значај у свакодневном животу и локалном окружењу	ЧОВЕК И ПРОСТОР Простор, географска средина, географија, физичка географија.
-објасни основне појмове у вези са васионом и васионским телима: звезда, планета, сателит, комета, метеор	ВАСИОНА Васиона, звезде, планете, мала небеска тела, Земља.
-објасни појам Сунчевог система и положај Земље у њему	ЗЕМЉА (ОБЛИК, КРЕТАЊЕ И ГРАЂА) Геоид, ротација, револуција, Земљино језгро, омотач језгра, Земљина кора, литосферне плоче.
-илуструје цртежом или моделом: Сунчев систем, Месечеве мене и појава помрачења Сунца и Месеца	
-описе облик Земље и препозна законитости Земљиног кретања	РЕЉЕФ

-разликује Земљине унутрашње сфере: језгро, омотач језгра и Земљина кора и опише њихове основне карактеристике -именује и покаже на географској карти и глобусу континенте и океане -објасни шта су литосферне плоче и повеже њихово кретање са појавом земљотреса и вулкана -именује и разврста облике рељефа према начину постанка -опише основна својства рељефа: морфометријска и динамичка -повеже карактеристике рељефа са размешајем насеља и људским делатностима: пољопривреда, саобраћај, туризам -опише различите хидрографске облике на Земљи: океане, мора, реке, језерам подземне воде и њихов међусобни однос -објасни појаве везане за мора: разуђеност обала, физичка и хемијска својства и кретање морске воде -наведе и одреди елементе реке служећи се географском картом и другим графичким прилозима и објасни њихов значај за живот људи -наведе примере ефеката интеракције човека и воде -реагује адекватно у случају изложености дејству природних непогода: земљотреса, одрона, клизишта, поплаве	Унутрашње силе, спољашње силе, тектонски покрети, ерозија, акумулација ВОДЕ Океани, подземне воде, реке, језера, кружење воде у природи.
---	---

-предложи мере за очување Земљиног географског омотача уважавајући различите потребе људи и њихове активности -пронађе и користи информације са различитих извора, критички их разматра и вреднује	
--	--

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20, 17/21, 16/22, 13/23,14/23, 3/24, 6/25, 1/26).

Математика

Циљ наставе и учења предмета је да ученик овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама развије основе апстрактног, критичког и креативног мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и примени стечених знања и вештина у другим наставним предметима, даљем школовању, решавању проблема из свакодневног живота и доношење одлука.

Недељни фонд часова: 4

Годишњи фонд часова: 144

ИСХОДИ	ТЕМА И КЉУЧНИ САДРЖАЈИ ПРОГРАМА
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: -израчуна вредност израза у скупу природних бројева користећи својства операција -примени правила дељивости са 2,3,4,5,6,25 и декадним јединицама	ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ДЕЉИВОСТ Први део: Својства операција у скупу $\mathbb{N}$.

-изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке -користи речи и, или, не, ако...онда у математичко- логичком смислу -разликује просте и сложене бројеве и растави број на просте чиниоце -одреди, примени НЗС и НЗД природних бројева -анализира односе датих геометријских објеката и запише их математичким језиком	Дељење са остатком и дељење у скупу $\mathbb{N}$. Правила дељивости. Чиниоци и садржаоци природног броја. Скупови и скуповне операције. Други део: Прости и сложени бројеви. Највећи заједнички делилац. Најмањи заједнички садржалац.
-нацрта праву паралелној датој правој -упореди, сабира и одузме дужи, конструктивно и рачунски -опише основне појмове у вези са кругом (полупречник, пречник, тангента, тетива) -одреди положај тачке и праве у односу на кружницу и круг -користи геометријски прибор за цртање и конструисање	ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ГЕОМЕТРИЈЕ Тачке и праве. Однос правих у равни. Паралелност. Дужина дужи. Упоредивање дужи. Операције са дужима. Кружница и круг.
-користи софтвере за цртање и конструисање -прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој разломке (у оба записа) -преводи разломке из једног записа у други -одреди приближну вредност броја -израчуна вредност једноставнијег бројевог израза -речи једноставну линеарну једначину и неједначину	РАЗЛОМЦИ Први део: Разломци облика $\frac{a}{b}$ Проширивање, скраћивање и упоређивање разломака. Децимални запис броја. Упоредивање бројева у децималном запису. Заокругљивање бројева. Други део:

-речи једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину -одреди проценат дате величине -примени размеру у једноставним реалним ситуацијама -одреди аритметичку средину датих бројева -прикаже прикупљене податке табелом и кружним или стубичастим дијаграмом и по потреби користи калкулатор или расположиви софтвер -идентификује врсте углова -измери дати угао и нацрта угао задате мере -упореди, сабере и одузме углове рачунски и конструктивно -разликује суседне, упоредне, суплементне, комплементне, унакрсне, углове на трансверзали, углове са паралелним крацима и користи њихова својства -конструира праву која садржи дату тачку и нормална је на дату праву или паралелна датој правој -идентификује централносиметричну фигуру и одреди њен центар симетрије -анализира и образложи поступак решавања задатака -користи математички језик за систематично и прецизно представљање идеја и решења	Рачунске операције са разломцима. Једначине и неједначине у скупу разломака. Трећи део: Проценти. Аритметичка средина. Размера.
	УГАО Угао. Мерење углова. Суседни углови. Сабирање и одузимање углова. Упоредни, суплементи углови. Угао између две праве, нормалне праве, комплементни углови. Унакрсни углови. Углови на трансверзали.
	ОСНА И ЦЕНТРАЛНА СИМЕТРИЈА Осна симетрија. Оса симетрије фигуре. Симетрала дужи. Симетрала угла. Центална симетрија. Центар симетрије фигуре.

-преведе проблеме из свакодневног живота на математички језик и добијени математички модел реши водећи рачуна о реалном контексту -користи конкретизацију за разумевање апстрактних математичких појмова -повезује познате чињенице за извођење очигледних закључака -примени једноставне математичке процедуре при решавању математичког захтева једноставног познатог контекста -користи аналогију за повезивање сличних математичких ситуација и проналажење решења у различитим, али сродним проблемима -разлаже математички проблем на његове саставне делове, а затим те делове повезује у целовито решење -користи индуктивно закључивање за откривање правила/тврђења -активно учествује у пројектним задацима и сарађује са осталим члановима групе	
--	--

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 3/24, 6/25, 1/26).

Биологија

Циљ наставе и учења биологије је да ученик овладавајући биолошким концептима, знањима и вештинама и практикујући основе научног приступа и методе развије способност разликовања научних од ненаучних објашњења биолошких процеса

и појава, радозналости према природи, одговоран однос према себи и другима, сагледа биолошку разноврсност као природно богатство и усвоји концепт одрживог развоја као преуслов за опстанак и просперитет човечанства.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМЕ И КЉУЧНИ САДРЖАЈИ
-објасни разлику између живих и неживих тела начином организације делова материјала од којих се састоје; – упореди жива и нежива тела у погледу њихове отворености за улаз и излаз материјала спољашње средине; – објасни разлике у грађи бактеријске и људске ћелије; – повеже исхрану, дисање и излучивање са њиховим функцијама у расту, развићу и одржавању здравља; – опише разлике између једноћелијских и вишећелијских организама у погледу начина размножавања; – објасни разлику између процеса раста и процеса развића код вишећелијских организама; – пронађе доступне информације из литературе и поузданих онлајн извора о открићима која су допринела развојубиологије; – креира, самостално или у групи, мултимедијалне садржаје којима се илуструју	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА Биологија као наука о животу. Материјали од којих се састоје жива и нежива тела. Живо биће, организам, ћелија. Основни делови и типови ћелије. Основна својства живих бића.
	НАСЛЕЂИВАЊЕ ОСОБИНА. ЕВОЛУЦИЈА И ПОРЕКЛО РАЗНОВРСНОСТИ Особина и варијанта особине. Наслеђивање особина. Врста. Варијабилност (различитост) особина унутар врсте. Адаптација. Еволуција.

реакције организама на промене успољашњој средини; – означи део који садржи информације о особинама које се преносе са родитеља на потомке на самосталноурађеним илустрацијама грађе ћелије без и ћелије са органелама; – формулише једноставну претпоставку, осмисли процедуру и представи резултате истраживања утицајаспољашњих услова на развиће одабраних примера особина; – означи варијанте особина које представљају адаптације на датој илустрацији варијабилности неке особине уприказаној околини; – самостално илуструје, кроз причу, стрип или цртеж, Дарвиново путовање бродом Бигл; – идентификује заједничке особине вишећелијских живих бића на основу којих их групише у биљке, гљиве иживотиње, користећи фотографије које је прикупио истраживањем непосредног окружења; – објасни међузависност живих и неживих компонената околине и њихову важност за одржавање живота наЗемљи; – идентификује адаптације спољашње грађе различитих врста на услове живота у води, земљишту и на копну; – осмисли и, самостално или у групи, учествује у акцијама бриге о живим бићима у свом непосредном окружењу; – пронађе примере негативних и позитивних ефеката људских активности на живи свет и околину; – илуструје на конкретним примерима гајење врста и њихов значај за човека;	Чарлс Дарвин. Биолошка класификација. ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ Живе и неживе компоненте околине. Односи исхране. Сунчева енергија. Плодно земљиште. Биолошка разноврсност. Адаптације на живот у води, земљишту и на копну. Добробит животиња. Одговоран однос према живим бићима. Утицај људских активности на живи свет и околину. ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ Начини преноса заразних болести и мере заштите. Здрава исхрана и унос воде. Животне навике и здравље. Пубертет.
--	---

– идентификује начине преношења заразних болести; – примењује основне мере заштите од заразних болести; – наведе примере утицаја одређених животних навика на здравље људи; – објасни промене које се јављају током пубертета као показатеље развоја способности за размножавање код људи; – прикаже резултате истраживања графички и табеларно користећи научни језик.	
---	--

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 3/24, 6/25, 1/26).

Техника и технологија

Циљ наставе и учења технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	ТЕМЕ И КЉУЧНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	
– наведе најважнија достигнућа и личности у техници и технологији;	ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ

– објасни повезаност техничко-технолошког напретка са развојем друштва и унапређивањем квалитета живота људи; – наведе примере коришћења технике и технологије у конкретним свакодневним ситуацијама; – разликује основне области човековог рада, производње, пословања и занимања у техничко-технолошком подручју; – препозна своје афинитете према различитим занимањима у области технике и технологије; – организује радно окружење у кабинету; – наведе безбедне начине коришћења техничких апарата и дигиталних уређаја; – анализира да ли је коришћење одређене технике и технологије у складу са принципима очувања животне средине; – наведе основне функције, сврху и начин коришћења дигиталних уређаја (паметни телефон, таблет, лаптоп, рачунар, паметнисат) у личном, образовном и друштвеном контексту; – објасни важност једнаког приступа свих чланова заједнице дигиталним уређајима и интернету; – наведе основну структуру и карактеристике дигиталних система (хардвер, софтвер, мреже); – објасни како дигитални системи раде заједно у уређајима као што су рачунари и паметни телефони; – анализира како би изгледао живот људи без саобраћаја;	Појам и значај технике и технологије. Главне гране технике. Занимања у области технике и технологије. Организација рада у кабинету. Дигитални уређаји и системи. Дигитална комуникација. САОБРАЋАЈ Историјски развој, значај и врсте саобраћаја. Правила понашања у саобраћају. Саобраћајна култура. Дигиталне технике у саобраћају. ТЕХНИЧКО ЦРТАЊЕ Формати техничких цртежа. Размера. Типови и дебљине линија. Геометријско цртање. Елементи котирања. РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА Природни ресурси. Прерада и обрада природних материјала. Заштита животне средине. ОД ИДЕЈЕ ДО РЕАЛИЗАЦИЈЕ Алгоритам Од идеје до реализације. Техничка документација. Израда предмета/модела ручном обрадом.
--	--

– класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени; – наведе професије у подручју рада саобраћаја; – направи везу између савременог саобраћаја и коришћења дигиталних технологија; разликује безбедно од небезбедног понашања Размер пешака, возача бицикла и а дечијих возила; – наведе правила понашања учесника у саобраћају (пешак, возач бицикла и дечијих возила); – наведе врсту заштитне опреме потребне за управљање бициклом и дечијим возилима; – аргументује неопходност коришћења сигурносних појасева на предњем и задњем седишту аутомобила; – направи везу између места седења у аутомобилу и узраста ученика; – одговорно се понаша као путник у возилу; – показује поштовање према другим учесницима у саобраћају; – анализира симулирану саобраћајну незгоду на рачунару и идентификује ризично понашање пешака и возача бицикла; – правилно користи прибор за техничко цртање; – црта самостално геометријске фигуре скицом и техничким цртежом;	Презентовање предмета/модела.
---	--------------------------------------

– правилно чита технички цртеж; – повеже својства природних материјала са применом; – опише технологију производње текстила, папира и вештачке коже; – сече, спаја и врши заштиту лако обрадивих материјала (текстил, папир, вештачка кожа) у складу са правилима коришћења; – користи алате и прибор за механичку обраду (маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега) водећи рачуна безбедности; – креира план израде једноставног производа и план управљања отпадом; – примени мере заштите на раду ради сопствене и сигурности осталих учесника током извођења практичног рада; – самостално изради једноставне моделе у циљу развоја и усавршавања мануелних вештина и радних навика; – учествује у активностима које доприносе развоју свести о потреби заштите животне средине и рециклаже; – самостално пронађе информације потребне за израду предмета/модела користећи дигиталне уређаје и сервисе; – прикаже графичка решења путем скице или техничког цртежа; – одабере материјале и алате за израду предмета/модела – измери, обележи и оцрта предмет/модел; – ручно изради једноставан предмет/модел користећи папир и/или	
--	--

дрво, текстил, кожу и одговарајуће технике, поступке и алате; – користи апликације из Office пакета и других доступних апликација за креирање документа реализованог решења; – самостално представи пројектну идеју, поступак израде и решење/производа; – креира рекламни материјал ради промоције самостално или тимски израђеног предмета; – покаже иницијативу и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха; – планира активности које доводе до остваривања циљева укључујући оквирну процену трошкова; – активно учествује у раду пара или мале групе у складу са улогом и показује поштовање према сарадницима; – пружи помоћ у раду другим ученицима; – процењује остварен резултат и развија предлог унапређења функционалости и естетике израђеног предмета/модела.	
--	--

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 3/24, 6/25, 1/26).

Информатика и рачунарство

Циљ наставе и учења предмета је да ученик овладавајући знањима и вештинама које се односе на управљање информацијама, безбедну дигиталну комуникацију,

стварање дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма, развија логичко, критичко и креативно мишљење, самопоуздање у коришћењу дигиталне технологије на рационалан, етичан и безбедан начин, позитиван однос према иновацијама и способност примене стечених знања у решавању проблема из свакодневног живота, учењу других предмета и одговорном доношењу одлука.

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ	ТЕМА И КЉУЧНИ САДРЖАЈИ ТЕМЕ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – наведе примену информатике и рачунарства у савременом животу; – разликује хардвер, софтвер и сервисе; – креира, уређује и чува основне типове датотека; – организује датотеке у фасцикле; – претражује интернет, проналази информације и критички их процењује; – препозна ситуације у којима се нарушавају ауторска права; – разликује безбедно и пожељно понашање на интернету од непожељног и небезбедног и реагује на исправан начин; – образложи потребу за заштитом сопствених и туђих личних података и приватности у дигиталној комуникацији; – планира време које проводи испред екрана у циљу заштите менталног и физичког здравља; – доводи у везу значај правилног одлагања дигиталног отпада и заштиту животне средине;	ИНФОРМАЦИОНО- КОМУНИКАЦИОНА ТЕХНОЛОГИЈЕ Информатика и рачунарство. Употреба ИКТ. Хардвер, софтвер и сервиси. Израда дигиталних садржаја. Организација датотека. ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ Интернет претрага и процена извора. Ауторска права и лиценце. Заштита личних података. Онлине идентитет. Безбедна комуникација. Заштита здравља и животне средине.

– наведе редослед корака у решавању једноставног логичког проблема; – креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу са унапред задатим параметрима; – сврсисходно примени програмске структуре, логичке и математичке операторе и блокове наредби; – анализира програм и проналази и отклања грешке; – учествује активно и ефикасно у изради конкретног задатог пројектног задатка примењујући технологију.	РАЧУНАРСТВО Алгоритам. Визуелно програмирање. Програмске структуре. Тестирање програма и отклањање грешака.
--	--

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 3/24, 6/25, 1/26).

Физичко и здравствено васпитање

Циљ наставе и учења предмета је да ученик континуирано развија физичку писменост унапређујући физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Недељни фонд часова: 3

Годишњи фонд часова: 108

ИСХОДИ	ТЕМА И КЉУЧНИ САДРЖАЈИ ПРОГРАМА
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	

– примени једноставне комплексе простих и општеприпремних вежби; – изведе вежбе (разноврсна природна и изведена кретања) и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама; – упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак; – комбинује и користи достигнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневним животним ситуацијама; – доводи у везу развој физичких способности са атлетским дисциплинама; – одржава равнотежу у различитим положајима и кретањима; – користи гимнастичке вежбе за развој моторичких способности; – користи елементе технике у игри; – примени основна правила мини рукомета/рукомета и фудсала у игри; – учествује на унутародељенским такмичењима; – изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; – игра народно коло; – изведе кретања у различитом ритму; – изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура; – контролише и одржава тело у води; – преплива 25 m слободном техником; – скочи у воду на ноге; – примени мере безбедности и поштује правила понашања у воденој средини и око ње;	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ Развој снаге, аеробне издржљивости, координације, брзине. Тестирање и праћење физичког развоја и моторичких способности. МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТОВИ И СПОРТСКЕ ВЕШТИНЕ Атлетика Ходање, трчања, скакања, бацања, тробој. Полигон. Спортска гимнастика. Вежбе на тлу. Прескоци и скокови. Вежбе на греси, на вратилу, на разбојима, на круговима. Пењања. Спортске игре: Фудсал: Вођење и контрола лопте. Примање и додавање лопте. Шутирање на гол. Основне игре у нападу (откривање). Одузимање лопте. Основне игре у одбрани (покривање). Вежбе са два или три играча. Игра. Правила.
---	---

– поштује правила понашања у просторима за вежбање у школи и ван ње, као и наспортским манифестацијама; – примени мере безбедности током вежбања; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; – поштује правила тимске и спортске игре у складу са етичким нормама; – сарађује током физичког вежбања и игре; – на социјално прихватљив начин реагује у конфликтним ситуацијама; – користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичкихи спортско-рекреативних активности; – прихвати сопствену победу и пораз у складу са „фер-плејом”; – примени научено у физичком и здравственом васпитању у ванредним ситуацијама; – уврсти једноставна вежбања у свој распоред дневних активности; – наведе основе прве помоћи; – наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље; – разликује здраве и нездраве намирнице и њихову енергетску вредност; – направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћ наставника и израчунатрошкове; – примени здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања; – чува животну средину током вежбања; – користи различите и поуздане изворе информација које се односе на очување здравља издржавих животних навика,	Рукомет/мини рукомет Вођење лопте. Хватања и додавања лопте. Шутирања на гол. Принципи индивидуалне одбране. Принципи групне одбране. Правила игре. Полигон.
	Плес и ритмика Покрети уз ритам и уз музичку пратњу. Ритмичке вежбе са и без реквизита. Скокови кроз вијачу. Народно коло.
	Програми по избору Скијање, клизање, бадминтон, стони тенис, оријентинг, јацент, борења.
	Пливање Обука непливача, технике пливања, игре у води, самопомоћ у води.
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА Физичко вежбање и спорт Сврха физичке активности и вежбања. Значај развоја физичких способности за здравље. Правилно понашање према учесницима у игри.

– заступа мишљење да прекомерна употреба дигиталних уређаја није здрава.	Чување и одржавање простора и средстава за вежбање. Постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање. Препознавање насиља у физичком васпитању и спорту. „Фер-плеј“ игра, навијање, победа, пораз, решавање конфликтних ситуација. Физичко вежбање и естетика. Поуздани извори информација из области вежбања, физичког и здравственог васпитања и спорта. Планирање дневних активности. Значај развоја физичких способности за сналажење у ванредним ситуацијама. Здравствено васпитање. Физичка активности, вежбе и здравље. Основни принципи вежбања. Утицај различитих врста физичке активности на организам. Придржавање здравствено- хигијенских мера пре, у току и после вежбања. Основи прве помоћи. Утицај правилне исхране на здравље и развој. Вежбање и исхрана. Значај вежбања и играња на свежем ваздуху. Вежбање и чување животне средине. Поуздани извори информација из области очувања здравља и здравих животних навика.
---	--

	Утицај прекомерне употребе дигиталних уређаја на здравље.
--	---

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 3/24, 6/25, 1/26).

Енглески језик

Циљ наставе и учења предмета је да ученик усвајањем функционалних вештина и знања о језичком систему и култури развије комуникативну компетенцију и општу функционалну и дигиталну писменост и оспособи се за усмену, писану и мултимодалну комуникацију, изгради свест о поштовању културних и индивидуалних различитости, формира критичко мишљење и вредносне ставове, унапређујући креативности и стратегије учења и рада у контексту целоживотног учења.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	ТЕМЕ И КЉУЧНИ САДРЖАЈИ ПРОГРАМА
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	
– разуме једноставне кратке дијалоге, разговоре и писане текстове који се односе на	Поздрављање и отпоздрављање.

поздрављање, представљање и размену основних личних података, уколико учесници у комуникацији користе стандардни језик и једноставнајезичка средства; – упути поздрав и отпоздрави, у складу са основним правилима учтивости, користећи најједноставнија језичка средства; – представи себе и другог користећи најједноставнија језичка средства; – размени основне личне податке, уз евентуалну помоћ саговорника – примени прикладне облике ословљавања у основној интеракцији формалног и неформалног типа уважавајући најупадљивије сличности и разлике у културама свог и циљног језика; – разуме једноставне текстове који се односе на опис живих бића, предмета, места, појава; – опише жива бића, предмете, места, појаве, користећи најједноставнија језичка средства; – наведе основне карактеристике живог и неживог света; – препозна основне географске одлике и именује најзначајније географске одреднице земаља где се користи циљнијезик; – разуме и тумачи основне информације из узрасно примерених инфографика и других најједноставнијих текстуалних приказа (табеле, дијаграми, мапе, формулари и сл.). – разуме једноставно формулисан позив и реагује на њега прихватањем или одбијањем; – упути позив на заједничку активност користећи најосновније функционално прикладне моделе и обрасце учтивости	Представљање себе и других.
	Тражење основних личних података (о саговорницима, о трећим лицима).
	Пружање и размена основних личних података о себи и другима.
	Описивање живих бића, предмета, места и појава.
	Упућивање позива за учешће у заједничким активностима.
	Прихватање позива за учешће у заједничким активностима.
	Одбијање позива за учешће у заједничким активностима.
	Захваљивање на позивима уа учешће у заједничким активностима.
	Упућивање молби, захтева, обавештења.
	Упућивање израза захвалности, извињења, жаљења.
	Давање упутстава.
	Тражење упутстава.
	Упућивање честитки.
	Захваљивање на честиткама и узвраћање.
	Описивање активности и способности у садашњости.
	Исказивање жеља, потреба, осета, емоција.
	Одређивање положаја и просторних односа.
	Исказивање правца и смера кретања.
	Исказивање хронолошког времена и сатнице.
	Саопштавање упозорења и правила понашања.
	Изражавање припадања и поседовања.

разуме кратке конвенционалне молбе и захтеве, изразе захвалности, извињења и жаљења, исказане једноставним језичким средствима и реагује на њих; – упути кратке конвенционалне молбе и захтеве, изразе захвалности, извињења и жаљења користећи најједноставнија језичка средства; – разуме једноставније формулисана обавештења у вези са уобичајеним свакодневним ситуацијама; – пружи најједноставније формулисана обавештења у вези са уобичајеним свакодневним ситуацијама; – затражи потребно обавештење у вези са уобичајеним свакодневним ситуацијама користећи најједноставнија језичка средства – разуме и следи једноставна упутства у вези са уобичајеним свакодневним ситуацијама из усмених, писаних и електронских извора; – затражи упутства у вези са уобичајеним свакодневним ситуацијама користећи најједноставна језичка средства; – пружи најједноставнија упутства у вези са уобичајеним свакодневним ситуацијама; – разуме најједноставније конвенционалне честитке и захвали се на њима водећи рачуна о конвенцијама култура циљног језика; – упути најједноставније пригодне честитке водећи рачуна о конвенцијама култура циљног језика; разуме једноставне исказе и кратке текстове о уобичајеним, свакодневним активностима и способностима;	Изражавање допадања и недопадања.
	Изражавање интересовања.
	Изражавање слагања и неслагања.
	Изражавање количине и бројева.

– опише уобичајене, свакодневне активности и способности користећи најједноставнија језичка средства; – разуме једноставно формулисане свакодневне исказе у вези с непосредним и конкретним жељама, потребама, осетима и емоцијама и реагује на њих; – изрази и размени информације о непосредним и конкретним жељама, потребама, осетима и емоцијама користећи најједноставнија језичка средства; – разуме једноставно формулисане информације и питања о положају предмета, објеката и бића у простору, правцу и смеру кретања и одговори на њих; – размени основне информације о положају предмета, објеката и бића у простору, правцу и смеру кретања користећи најједноставнија језичка средства; разуме једноставна обавештења о хронолошком времену; – затражи и пружи најједноставније информације о хронолошком времену; – опише дневни/недељни распоред активности користећи најједноставнија језичка средства; – уочи сличности и разлике у начину записивања и саопштавања датума и времена, као и у начину читања сата укултурама свог и циљног језика – разуме једноставно формулисане упозорења и правила понашања; – саопшти најједноставније формулисане упозорења и правила понашања	
---	--

– разуме једноставно формулисане информације који се односе на припадање и поседовање; – затражи информације у вези са припадањем и поседовањем користећи најједноставнија језичка средства; – саопшти и размени најједноставније формулисане информације у вези с припадањем и поседовањем разуме једноставно формулисане исказе којима се изражава допадање и недопадање; – саопшти и размени најједноставније формулисане исказе којима се изражава допадање и недопадање; – разуме једноставно формулисане исказе којима се изражавају интересовања; – саопшти и размени најједноставније формулисане исказе којима се изражавају интересовања разуме једноставно формулисане исказе којима се изражава слагање и неслагање и уочи основне принципе учтивекомуникације и међусобног уважавања; – изрази слагање и неслагање користећи најједноставнија језичка средства, поштујући принципе учтивости имеђусобног уважавања; – разуме и размени уобичајене гестове и графичке симболе којима се поткрепљује (не)слагање и (не)допадање унајједноставнијој комуникацији у мултимодалном контексту; – разуме једноставно формулисане информације које се односе на количину, број елемената, цену;	
--	--

– саопшти и размени информације које се односе на количину, број елемената и цену користећи најједноставнија језичка средства.	
--	--

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 3/24, 6/25, 1/26).

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ШЕСТИ РАЗРЕД ОСНОВОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Српски језик и књижевност

Циљ наставе и учења предмета је да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању, да кроз читање и тумачење књижевних дела развије читалачке компетенције које, уз књижевно знање обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање, подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање, да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значење, да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености, да стиче и развија најшира хуманистичка знања и научи како да функционално повезује садржаје предметних области.

Недељни фонд часова: 4

Годишњи фонд часова: 144

ИСХОДИ	ТЕМА И КЉУЧНИ САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	
– повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; – чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова; – одреди род књижевног дела и књижевну врсту; – прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; – разликује ауторску приповетку од романа; – анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); – уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; – разликује заплет и расплет као етапе драмске радње; – разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; – разликује облике казивања; – увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; – одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту;	ЛИРИКА Лектира: Обредне лирске народне песме (избор). Ђура Јакшић: Вече Јован Дучић: Село Мирослав Антић: Плава звезда Вељко Петровић: Ратар, Алекса Шантић: О класје моје Десанка Максимовић: Грачаница, Војислав Илић: Свети Сава Стеван Раичковић: Хвала сунцу, земљи, трави Милован Данојлић: Овај дечак се зове Пепо Крста Сергеј Јесењин: Песма о керуши Књижевни термини и појмови: Врсте строфе према броју стихова у лирској песми, дистих, терцет, врста стихова по броју слогова (лирски и епски десетерац). Одлике лирске поезије: нагласак речи и ритам, рима- парна, укрштена, обрђљена, улога риме у обликовању стиха. Стилске фигуре: контраст, хипербола. Врсте ауторске и народне лирске песме: социјалне песме, дитирамб, елегија, обредне песме (коледарске, краљичке, додолске, божићне). ЕПИКА

– анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди; – анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста; – уочава хумор у књижевном делу; – разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона; – илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; – уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину; – препоручи књижевно дело уз кратко образложење; – упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст; – повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – препозна делове речи у вези са њиховим грађењем; – разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора; – разликује врсте гласовних промена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму; – одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик; – препознаје глаголака времена и употребљава их у складу са нормом;	Лектира Народна песма: Смрт мајке Југовића Народна песма: Марко Краљевић укида свадбарицу Петар Кочић: Јаблан Исидора Секулић: Буре (одломак), Бранко Топић: Чудесна справа Иво Андрић: Аска и вук Антон Павлович Чехов: Вањка, Итало Калвино: Шума на ауто- путу, Светлана Велмар Јанковић: Сирото ждребе Књижевни термини и појмови Основна тема и кључни мотиви. Облици казивања: наратија (хронолошко приповедање), описивање, дијалог, монолог. Фабула/радња, редослед догађаја. Врсте епских дела: приповетка, роман. Културно- историјско предање (нпр. Смрт марка Краљевића) ДРАМА Лектира Коста Трифковић: Избирачица Миодраг Станисављевић: И ми коња за трку имамо Бранислав Нушић: Аналфабета Књижевни термини и појмови
---	---

– разликује реченице по комуникативној функцији; – доследно примењује правописну норму; – користи правопис (школско издање); разликује дуги и кратки акценат у изговореној речи; – употребљава различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, причање (о догађајима и доживљајима) и описивање; – разликује и гради аугментативе и деминутиве; – саставља обавештење, вест и кратак извештај; – разуме основна значења књижевног и неуметничког текста; – проналази, повезује и тумачи експлицитно и имлицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту; – драматизује одломак одабраног књижевноуметничког текста; – говори јасно, поштујући стандарднојезичку норму; – изражајно чита обрађене књижевне текстове.	Драмске врсте: комедија- основне одлике. Монолог и дијалог у драми. Дидаскалије и реплика. Етапе драмске радње (заплет, расплет). НАУЧНО- ПОПУЛАРНИ ДРАМСКИ ТЕКСТОВИ (бирати два дела) Вук Караџић: Живот и обичаји народа српског: Божић (одломак), Ђурђевдан (одломак), Додоле, прполуше и чароице (одломци). Владимир Хулпах: Легенде о европским градовима (избор). Никола Тесла: Моји изуми (поглавље по избору). Жан Бернар Пиј, Серж Блок, Ан Бланшар: Енциклопедија лоших ђака, бунтовника и осталих генијалаца (избор). Гроздана Олујић: Били су деца као и ти (избор). ДОМАЋА ЛЕКТИРА Епске народне песме о Косовском боју (избор). Епске народне песме о Марку Краљевићу (избор). Бранислав Нушић: Аутобиографија Анђела Нанети: Мој дека је био трешња Весна Алексић: Каљави коњ (Прича о богињи Лади- Звездана вода, Прича о Богу Сварогу- небески кројач, Прича о Богу Стрибору- Сеченско светло). Бранко Ћопић: Орлови рано лете Ференц Молнар: Дечаци Павлове улице Допунски избор лектире
---	---

	Добрица Ерић: Месечеви миљеници (песме о свицима) (избор) Бранислав Петровић: избор из антологија песама за децу (Морава, Влашићи, Дунав, Говор дрвећа, Грађење куће, Па шта, па шта и друге) Владимир Стојиљковић: Писмописац (Писмо Бранку Ћопићу) Владимир Андрић: Пустолов Тиодор Росић: Приче старог чаробњака (једна прича по избору) Борислав Пекић: Сентиментална повест Британског царства („Велика повеља слободе у земљи без устава” – одломци) Вилијем Саројан: Зовем се Арам Хенрик Сјенкијевич: Кроз пустињу и прашуму Џејмс Крис: Тим Талир или Продати смех Џек Лондон: Зов дивљине/Бели очњак Реј Бредбери: Маслачково вино (избор) Ивана Брлић Мажуранић: Приче из давнина (избор) 1Владислава Војновић: Приче из главе (прича Позориште – одломци) Јасминка Петровић: Ово је најстрашнији дан у мом животу Александар Поповић: Снежана и седам патуљака, драмска бајка
--	--

	ЈЕЗИК Граматика Подела речи по настанку: просте речи и творенице; породица речи, уочавање корена речи. Саставни делови твореница (творбене основе, префикси и суфикси). Граматичка основа и граматички наставци у поређењу са творбеном основом и суфиксима. Настанак гласова и говорни органи; подела гласова: самогласници и сугласници (прави сугласници и сонанти); Подела сугласника по звучности и по месту изговора. Подела речи на слоге; слоготворно р. Гласовне промене – уочавање у грађењу и промени речи: непостојано а; промена л у о; палатализација; сибиларизација; јотовање; једначење сугласника по звучности; једначење сугласника по месту изговора; губљење сугласника. Заменице: неличне именичке заменице (односно-упитне, неодређене, опште, одричне); придевске заменице: присвојне (с нагласком на употребу заменице свој, показне, односно-упитне, неодређене, опште, одричне). Граматичке категорије заменица: род, број, падеж и лице. Грађење и основна значења глаголских времена: аорист, имперфекат (само на нивоу препознавања; имперфекат глагола бити); плусквамперфекат. Независне предикатске реченице – појам комуникативне функције; подела на обавештајне, упитне, заповедне, жељне и узвичне реченице. Правопис Писање имена васионских тела. Растављање речи на крају реда (основна правила). Правописна решења у вези са гласовним
--	---

	променама. Писање именичких и придевских одричних заменица са предлозима. Писање заменице Ваш великим почетним словом. Правописна решења у вези са писањем обрађених глаголских облика. Ортоепија Правилан изговор гласова ч, ћ, ц, ч, р. Дуги и кратки акценти.
	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА Текстови у функцији унапређивања језичке културе. Анализирање снимљених казивања и читања (звучна читанка). Говорне вежбе на унапред одређену тему. Учтиве форме обраћања. Лексикологија: аугментативи (са пејоративима), деминутиви (са хипокористцима). Правописне вежбе: диктат; допуњавање текста; уочавање и објашњавање научених правописних правила у тексту. Богаћење речника: лексичко-семантичке вежбе (нпр. избегавање сувишних речи и туђица; фигуративна значења речи; проналажење изостављених реченичних делова); стилске вежбе: (нпр. текст као подстицај за сликовито казивање; ситуациони предлогачка за тражење погодног израза). Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу. Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту (један час за израду задатка и два за анализу и писање унапређене верзије састава).

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени

гласник РС“– Просветни гласник број 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20, 17/21, 16/22, 13/23,14/23, 3/24, 6/25, 1/26).

Енглески језик

Циљ наставе и учења енглеског језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену и писану комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима, културама и према сопственом језику и наслеђу.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ (у комуникативним функцијама)
– разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; – поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; – размени једноставније информације личне природе; – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; – разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;	Поздрављање и представљање себе и других и тражење/ давање основних информација о себи и другима	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима.

– опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; – разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; – упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; – затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности; – разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих; – упути уобичајене молбе и захтеве; – честита, захвали се и извини се користећи једноставнија језичка средства; – разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – пружи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; – разуме једноставније текстове у којима се описују способности и	Описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; усмено и писано описивање/поређење бића, предмета, појава и места.
	Изношење предлога и савета, упућивање позива за учешће у заједничкој активности и реаговање на њих	Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/ журку или имејла/ СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/ одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/ изговора.
	Изражавање молби, захтева, обавештења, извињења, честитања и захвалности	Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/нуди помоћ, услуга, обавештје или се изражава извињење,

умећа; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; – опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа; – разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; – опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; – опише неки историјски догађај, историјску личност и сл. – разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих; – размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; – саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа; – разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима и реагује на њих;		захвалност; усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање извињења и захвалности.
	Разумевање и давање упутстава	Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. за израду задатака, пројеката и сл.) с визуелном подршком и без ње; усмено и писано давање упутстава.
	Описивање радњи у садашњости	Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/активностима и способностима; усмено и писано описивање сталних, уобичајених и тренутних догађаја/активности и способности.
	Описивање радњи у прошлости	Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези са искуствима, догађајима/активностима и способностима у

– изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; – разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/положај предмета и бића у простору и правац кретања и одговори на њих; – затражи и разуме обавештења о оријентацији/положају предмета и бића у простору и правцу кретања; – опише правац кретања и просторне односе једноставним, везаним исказима; – разуме једноставније забране, правила понашања, своје и туђе обавезе и реагује на њих; – размени једноставније информације које се односе на забране и правила понашања у школи и на јавном месту, као и на своје и туђе обавезе; – саопшти правила понашања, забране и листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства; – разуме једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност; – формулише једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност – пита и каже шта неко има/нема и чије је нешто;		прошлости; усмено и писано описивање искустава, догађаја / активности и способности у прошлости; израда и презентација пројеката о историјским догађајима, личностима и сл.
	Описивање будућих радњи (планова, намера, предвиђања)	Слушање и читање краћих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; усмено и писано договарање/извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима.
	Исказивање жеља, интересовања, потреба, осета и осећања	Слушање и читање исказа у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осетима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа.

– разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; – изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење; – разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; – изражава мишљење, слагање/ неслагање и даје кратко образложење; – разуме једноставније изразе који се односе на количину и цену; – пита и саопшти колико нечега има/нема, користећи једноставнија језичка средства; – пита/ каже/ израчуна колико нешто кошта.	Исказивање просторних односа и упутстава за оријентацију у простору	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са смером кретања и специфичнијим просторним односима; усмено и писано размењивање информација у вези са смером кретања и просторним односима; усмено и писано описивање смера кретања и просторних односа.
	Изрицање дозвола, забрана, правила понашања и обавеза	Слушање и читање једноставнијих исказа у вези са забранама, правилима понашања и обавезама; постављање питања у вези са забранама, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, правила понашања и обавеза.
	Изражавање припадања и поседовања	Слушање и читање једноставнијих текстова с исказима у којима се говори шта неко има/нема или чије је нешто; постављање питања у вези са

		припадањем и одговарање на њих.
	Изражавање допадања и недопадања	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на изражавање допадања/неподања; усмено и писано изражавање допадања/ недопадања.
	Изражавање мишљења	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са тражењем мишљења и изражавањем слагања/неслагања; усмено и писано тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања.
	Изражавање количине, бројева и цена	Слушање и читање једноставнијих текстова који говоре о количини и цени; постављање питања у вези с количином и ценом и одговарање на њих, усмено и писано; слушање и читање текстова на теме поруџбине у ресторану, куповине, играње улога (у ресторану, у продавници,);

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 3/24, 6/25, 1/26).

Ликовна култура

Циљ наставе и учења ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме, кроз практичан рад оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свога и других народа.

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; – прави разноврсне текстуре на подлогама, облицима или у апликативном програму; – користи изражајна својства боја у ликовном раду и свакодневном животу; – обликује, самостално, или у сарадњи са другима, употребне предмете од материјала за рециклажу;	БОЈА	Пигментне боје (хроматске и ахроматске боје; основне и изведене боје). Дејство боја (утисак који боја оставља на посматрача; топле и хладне боје; комплементарне боје). Светлост и боја (светлост као услов за опажање боје, разлике у опажању боја; валер; градација и контраст). Примена боја (технике и средства: акварел, темпера, мозаик, витраж, апликативни програми...; изражајна својства боја у керамици, скулптури, графици, таписерији, дизајну

– изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; – опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; – идентификује теме у одабраним уметничким делима и циљеве једноставних визуелних порука; – повезује карактеристичан експонат и одговарајући музеј; – разматра са другима шта и како је учио и где та знања може применити.		одеће и обуће, индустријском дизајну...; примена у свакодневном животу ученика). Уметничко наслеђе (музеји и експонати).
	КОМУНИКАЦИЈА	Комуникативна улога уметности (теме, мотиви и поруке у визуелним уметностима; улога уметности у свакодневном животу). Уметничко наслеђе (уметност некад и сад).
	ТЕКСТУРЕ	Текстура (врсте текстура – тактилна и визуелна; текстуре у природи и уметничким делима, материјали и текстура, облик и текстура, линија и текстура, ритам и текстура). Уметничко наслеђе (грађевине, скулптуре и паркови).
	УОБРАЗИЉА	Стваралачка уобразиља (стварност и машта, значај маште; разноврсне информације као подстицај за стварање – снови, бајке, митови, легенде...). Уметничко наслеђе (необична уметничка остварења).
	ПРОСТОР	Амбијент (елементи који чине амбијент – дизајн ентеријера, атмосфера, корисници; утицај амбијента на расположење, активност и учење; обликовање

		школског простора; поставка изложбе).
--	--	---------------------------------------

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 3/24, 6/25, 1/26).

Музичка култура

Циљ наставе и учења предмета је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период средњег века и ренесансе;	ЧОВЕК И МУЗИКА	Средњи век: Ранохришћанска музика. Византијско певање. Грегоријански корал. Рани облици вишегласја – мотет. Световна музика средњег века: трубадури, трувери минезенгери. Духовна и световна музика у средњовековној Европи и Србији. Музика средњег века као инспирација за уметничку и популарну музику. Ренесанса Развој духовног и световног вишегласја.

–уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у средњем веку и ренесанси; – опише улогу музике у средњовековној Србији; – уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе; – издвоји начине коришћења изражајних средстава у одабраним музичким примерима; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; – одреди врсту музичког инструмента са диркама по изгледу и звуку; – опише разлику у начину добијања звука код инструмената са диркама; – препозна инструмент или групу према врсти		Мотет, миса, мадригал. Највећи представници ренесансне вокалне музике: Ђ. П. да Палестрина, О. ди Ласо. Инструментална музика ренесансе.
	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	Инструменти са диркама: оргуље, чембало, клавир, хармоника, челеста. Народни инструменти.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање световне и духовне средњовековне и ренесансне музике. Слушање вокалних, вокално-инструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора. Слушање дела традиционалне народне музике. Слушање дела инспирисаних фолклором.
	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Певање песама по слуху самостално и у групи. Певање песама из нотног текста солмизацијом. Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских мотива у стилу музике средњег века и ренесансе. Певање песама у комбинацији са покретом. Свирање по слуху дечјих, народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима. Свирање из нотног текста дечјих, народних и уметничких композиција на

композиције у оквиру датог музичког стила; – разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике средњег века и ренесансе;		инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим нструментима Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом.
– коментарише слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте ; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника средњег века и ренесансе; – уочи сличности и разлике између православне и (римо)католичке духовне музике; – идентификује елементе средњовековне музике као инспирацију у музици савременог доба; – изводи музичке примере користећи глас, покрет и традиционалне и/или електронске инструменте, самостално и у групи; – примењује правилну технику певања;	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука. Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Стварање мелодије на задати текст. Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија и другим инструментом. Реконструкција музичких догађаја у стилу средњег века и ренесансе.

– примењује различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; – развије координацију и моторику кроз свирање и покрет; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност);		
--	--	--

– учествује у школским приредбама и манифестацијама; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво		
--	--	--

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 3/24, 6/25, 1/26).

Историја

Циљ учења историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно- историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
--------	-------------	---------

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; – пореди историјске појаве; – наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем и раном новом веку;	ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	Основне одлике периода средњег века и новог века (појмови средњи век, нови век, преиндустријско доба, хронолошки и просторни оквири). Историјски извори за историју средњег века и раног новог века и њихова сазнајна вредност (писани и материјални)
– на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава); – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена; – на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у средњем и раном новом веку; – идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века; – изводи закључак о значају српске средњовековне државности	ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	Велика сеоба народа и стварање нових држава у Европи (германска и словенска племена, Бугари, Мађари, Викинзи). Најзначајније државе раног средњег века (Франачка држава, Византијско царство, Арабљани). Религија у раном средњем веку (христијанизација и хришћанска црква, Велики раскол, ислам). Феудално друштво (структура, друштвене категорије, вазални односи). Српске земље и Балканско полуострво (досељавање Срба и Хрвата, односи са староседеоцима и суседима, формирање српских земаља, христијанизација, ширење писмености). Истакнуте личности: Јустинијан, Карло Велики, кнез Властимир, цар Симеон, Јован Владимир, Василије II, краљ Михаило, Ћирило и Методије.

и издваја најистакнутије владарске породице; – пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у средњем и раном новом веку; – разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у средњем и раном новом веку; – на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности; – образлаже најважније последице научно-техничких открића у периоду средњег и раног новог века; – идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раном новом веку; – илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација; – разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; – илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних,	ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	Државно уређење (типови европских монархија; република). Сусрети и прожимања цивилизација и народа (хришћанство, ислам, јудаизам, Крсташки ратови, најзначајнији путописци и њихова путовања – Марко Поло, Ибн Батута и др). Српске земље и суседи (краљевина и царство, деспотовина, аутокефална црква, односи са Византијом, Угарском, Бугарском, Венецијом, османска освајања у југоисточној Европи). Свакодневни живот у Европи и српским земљама (двор и дворски живот, живот на селу и граду – занимања, родни односи, правоверје и јереси, куга). Опште одлике средњовековне културе (верски карактер културе, витешка култура, културне области, школе и универзитети, проналасци; писана и визуелна култура код Срба, легенде – Косовска, о краљу Артуру...). Истакнуте личности: Фридрих Барбароса, Ричард Лавље Срце, Саладин, Стефан Немања, Стефан Првовенчани, Сава Немањић, краљ Милутин, Стефан Душан, кнез Лазар и кнегиња Милица, Твртко I Котроманић, Стефан Лазаревић, деспот Ђурађ, султанија Мара, Ђурађ Кастриот Скендербег,
---	--	--

научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву; – користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе; – повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); – учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања	ЕВРОПЕ, СВЕТ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ НОВОМ ВЕКУ (Прединдустријско доба)	Балшићи, Црнојевићи, Мехмед II Освајач. Прединдустријско доба (хронолошки оквири, научна и техничка открића, штампа, промене у начину производње, банкарство, успон градова – примери Фиренце, Венеције, Антверпена...). Велика географска открића и колонизација (истакнути морепловци и њихова путовања, сусрет са ваневропским цивилизацијама – Северна и Јужна Америка, Индија, Африка, Кина, Јапан, Аустралија; последице). Опште одлике културе раног новог века (основна обележја хуманизма и ренесансе; књижевност, политичка мисао, промене у свакодневном животу, обичаји и веровања – прогон „вештица”...). Реформација и противреформација (узроци, протестантизам, католичка реакција – улога језуита; верски сукоби и ратови). Појава апсолутистичких монархија (промене у државном уређењу, централизација државе, положај владара). Врхунац моћи Османског царства (освајања, држава и друштво). Живот Срба под османском, хабзбуршком и млетачком влашћу (обнова Пећке
---	---	---

		патријаршије; мењање верског и културног идентитета – исламизација, покатоличавање, унијаћење; учешће у ратовима, отпори и сеобе, положај и привилегије, Војна крајина). Истакнуте личности: Јохан Гутенберг, Изабела Кастиљска, Кристифор Колумбо, Фернандо Магелан, Леонардо да Винчи, Микеланђело Буонароти, Николо Макијавели, Никола Коперник, Исак Њутн, Мартин Лутер, Карло V и Филип II Хабзбуршки, Елизабета I, Вилијам Шекспир, Луј XIV, Сулејман Величанствени, Мехмед-паша Соколовић, Арсеније III Црнојевић, Арсеније IV Јовановић.
--	--	--

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 3/24, 6/25, 1/26).

Географија

Циљ наставе и учења географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно- географским, демографским, насеобинским, политичко- географским, економско- географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету, уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– успоставља везе између физичко-географских и друштвено-географских објеката, појава и процеса; – одређује математичко географски положај на Земљи; – анализира, чита и тумачи општегеографске и тематске карте; – оријентише се у простору користећи компас, географску карту и сателитске навигационе системе; – доводи у везу размештај светског становништва са природним карактеристикама простора; – анализира компоненте популационе динамике и њихов утицај на формирање укупних демографских потенцијала на примерима Србије, Европе и света; – анализира различита обележја светског становништва и развија свест о солидарности између	ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	Друштвена географија, предмет проучавања и подела.
	ГЕОГРАФСКА КАРТА	Географска/картографска мрежа. Географска ширина и географска дужина, часовне зоне. Појам карте и њен развој кроз историју. Елементи карте (математички, географски и допунски). Картографски знаци и методе за представљање рељефа на карти. Подела карата према садржају и величини размера. Оријентација у простору и оријентација карте, мерење на карти, сателитски навигациони системи.
	СТАНОВНИШТВО	Основни појмови о становништву: демографски развитак и извори података о становништву. Број и распоред становништва на Земљи. Природно кретање становништва. Миграције становништва. Структуре становништва: биолошке и друштвено-економске. Савремени демографски процеси у Србији, Европи и свету.
	НАСЕЉА	Појам и настанак првих насеља. Положај и географски размештај насеља. Величина и функције насеља. Типови насеља. Урбанизација. Град – унутрашња

припадника различитих социјалних, етничких и културних група; – анализира географски положај насеља; – објашњава континуиране процесе у развоју насеља и даје примере у Србији, Европи и свету; – доводи у везу типове насеља и урбане и руралне процесе са структурама становништва, миграцијама, економским и глобалним појавама и процесима; – уз помоћ географске карте анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности; – доводи у везу размештај привредних објеката и квалитет животне средине; – вреднује алтернативе за одрживи развој у својој локалној средини, Србији, Европи и свету; – објасни политичко-географску структуру државе;		структура и односи са околним простором. Село и рурални процеси.
	ПРИВРЕДА	Привреда, привредне делатности и сектори привреде. Пољопривреда и географски простор. Индустрија и географски простор. Саобраћај, туризам и географски простор. Ванпривредне делатности. Развијени и неразвијени региони и државе и савремени геоекономски односи у свету. Концепт одрживог развоја.
	ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ	Појам и настанак првих држава. Географски положај државе. Величина и компактност територије државе. Појам и функција државних граница. Главни град. Облик владавине. Политичко-географска карта Европе после Другог светског рата. Политичко-географска карта света после Другог светског рата. Територијални интегритет и спорови. Интеграциони процеси.
	ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ	Географске регије и регионална географија. Положај и границе Европе. Природне карактеристике Европе. Становништво Европе. Насеља Европе. Привреда Европе. Географске регије Европе.

– представи процесе који су довели до формирања савремене политичко-географске карте света; – објасни како се издвајају географске регије; – илуструје уз помоћ карте најважније географске објекте, појаве и процесе на простору Европе.		
---	--	--

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 3/24, 6/25, 1/26).

Физика

Циљ наставе и учења физике је упознавање ученика са природним појавама и основним законима природе, стицање основне научне писмености, оспособљавање за уочавање и распознавање физичких појава и активно стицање знања о физичким феноменима кроз истраживање, усвајање основа научног метода и усмеравање према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
--------	-------------	----------

– разликује врсте кретања према облику путање и према промени брзине и одређује средњу брзину; – објашњава узајамно деловање тела у непосредном додиру (промена брзине, правца и смера кретања, деформација тела) и узајамно деловање тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично и магнетно деловање); – разликује деловање силе Земљине теже од тежине тела; – повезује масу и инерцију, разликује масу и тежину тела, препознаје их у свакодневном животу и решава различите проблемске задатке (проблем ситуације); – демонстрира утицај трења и отпора средине на кретање тела и примењује добре и лоше стране ових појава у свакодневном животу; – демонстрира појаву инерције тела, деформације тела под дејством силе, узајамно деловање наелектрисаних тела и узајамно деловање магнета, притисак чврстих тела и течности; – разликује преношење силе притиска кроз чврста тела и течности и наводи примере примене (хидраулична преса,	УВОД У ФИЗИКУ	Физика као природна наука. Физика и математика. Физика и техника. Физика и медицина. Методе истраживања у физици (посматрање, мерење, оглед...). Огледи који илуструју различите физичке појаве (из свакодневног живота). Демонстрациони огледи: – Како савити млаз воде? – Мехури од сапунице имају облик сфере, зашто? – Када настаје електрично пражњење? – Направи дугу. – Опишимо лик предмета у равном и сферном огледалу. Улога мерења у физици и у свакодневном животу (мерење времена, дужине, површине и запремине...).
– демонстрира појаву инерције тела, деформације тела под дејством силе, узајамно деловање наелектрисаних тела и узајамно деловање магнета, притисак чврстих тела и течности; – разликује преношење силе притиска кроз чврста тела и течности и наводи примере примене (хидраулична преса,	КРЕТАЊЕ	Кретање у свакодневном животу. Релативност кретања. Појмови и величине којима се описује кретање (путања, пут, време, брзина, правац и смер кретања). Векторски карактер брзине. Подела кретања према облику путање и брзини тела. Зависност пређеног пута и брзине од времена код равномерног праволинијског кретања. Променљиво праволинијско кретање. Средња брзина.

кочнице аутомобила, ходање по снегу...); – познаје примену хидростатичког притисака (принцип рада водовода, фонтане); – изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (SI) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега);		Демонстрациони огледи: – Кретање куглице по Галилејевом жљебу. – Кретање мехура ваздуха (или куглице) кроз вертикално постављену дугу провидну цев са течномшћу. Лабораторијска вежбе 1. Одређивање средње брзине променљивог кретања тела и сталне брзине равномерног кретања помоћу стаклене цеви са мехуром (или куглицом)
– процењује вредност најмањег подеока код мерних инструмената (односно, тачност мерења); – мери тежину, дужину, време, запремину и масу и на основу мерених вредности одређује густину и притисак; – одређује средњу вредност мерене величине и грешку мерења; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (брзина, тежина, густина, притисак чврстих тела и течности...).	СИЛА	Узајамно деловање два тела у непосредном додиру и последице таквог деловања: покретање, заустављање и промена брзине тела, деформација тела (истезање, сабијање, савијање), трење при кретању тела по хоризонталној подлози и отпор при кретању тела кроз воду и ваздух. Узајамно деловање два тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично, магнетно). Сила као мера узајамног деловања два тела, правац и смер деловања. Векторски карактер силе. Слагање сила истог правца. Процена интензитета силе демонстрационим динамометром. Сила Земљине теже. Тежина тела

		као последица деловања силе Земљине теже. Демонстрациони огледи. – Истезање и сабијање еластичне опруге. Трење при клизању и котрљању. Слободно падање. – Привлачење и одбијање наелектрисаних тела. – Привлачење и одбијање магнета
	МЕРЕЊЕ	Основне и изведене физичке величине и њихове јединице (префикси микро, мили, кило, мега). Међународни систем мера. Мерила и мерни инструменти (опсег и тачност). Директно и индиректно мерење. Појам средње вредности мерене величине и грешке мерења при директним мерењима. Демонстрациони огледи. – Мерење дужине (метарска трака, лењир), запремине (мензура) и времена (часовник, хронометар). – Приказивање неких мерних инструмената (вага, термометри, електрични инструменти). Лабораторијске вежбе 1. Мерење димензија тела лењиром са милиметарском поделом.

		2. Мерење запремине чврстих тела неправилног облика помоћу мензуре. 3. Мерење еластичне силе при истезању и сабијању опруге. 4. Мерење силе трења при клизању или котрљању тела по равној подлози.
	МАСА И ГУСТИНА	Инертност тела. Закон инерције (Први Њутнов закон механике). Маса тела на основу појма о инертности и о узајамном деловању тела. Маса и тежина као различити појмови. Мерење масе тела вагом. Густина тела. Средња густина тела. Одређивање густине чврстих тела. Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине. Демонстрациони огледи. – Илустровање инертности тела. – Судари двеју кугли (а) исте величине, истог материјала, (б) различите величине, истог материјала, (в) исте величине, различитог материјала. – Мерење масе вагом. – Течности различитих густина у истом суду – „течни сендвич” – Суво грожђе у газираној води. – Мандарина са кором и без коре у води.

		Лабораторијске вежбе - Одређивање густине чврстих тела правилног и неправилног облика. - Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине. - Калибрисање еластичне опруге и мерење тежине тела динамометром.
	ПРИТИСАК	Притисак чврстих тела. Притисак у мирној течности. Хидростатички притисак. Спојени судови. Атмосферски притисак. Торичелијев оглед. Зависност атмосферског притиска од надморске висине. Барометри. Преношење спољњег притиска кроз течности и гасове у затвореним судовима. Паскалов закон и његова примена. Демонстрациони огледи. – Зависност притиска чврстих тела од величине додирне површине и од тежине тела. – Стаклена цев са покретним дном за демонстрацију хидростатичког притиска. – Преношење притиска кроз течност (стаклена цев с мембраном, Херонова боца, спојени судови). – Хидраулична преса (нпр. два медицинска инјекциона шприца

		различитих попречних пресека спојена силиконским цревом). – Огледи који илуструју разлику притисака ваздуха (како се ваздух може „видети”, како свећа може да гори под водом). – Огледи који илуструју деловање атмосферског притиска. Лабораторијска вежба 1. Одређивање зависности хидростатичког притиска од дубине воде
--	--	---

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20, 17/21, 16/22, 13/23,14/23, 3/24, 6/25, 1/26).

Математика

Циљ наставе и учења математике је да ученик овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Недељни фонд часова: 4

Годишњи фонд часова: 144

– конструише углове од 90° и 60° и користи њихове делове за конструкције других углова; – уочи одговарајуће елементе подударних троуглова; – утврди да ли су два троугла подударна на основу ставова подударности; – конструише троугао, паралелограм и трапез на основу задатих елемената (странице и углови троуглова и четвороуглова и дијагонала четвороугла); – примени својства троуглова и четвороуглова у једноставнијим проблемским задацима; – сабира и одузима векторе и користи их у реалним ситуацијама; – одреди центар описане и уписане кружнице троугла; – примењује особине централне и осне симетрије и транслације у једноставнијим задацима; – израчуна површину троугла и четвороугла користећи обрасце или разложиву једнакост	ТРОУГАО	Први део Појам троугла. Обим троугла. Једнакокраки и једнакостранични троуглови. Висина троугла. Углови троугла. Збир углова троуглова. Врсте троуглова према угловима. Однос између страница и углова троугла. Неједнакост троугла. Конструкције неких углова (60°, 120°, 30°, 45°, 75°, 135°) Други део Основне конструкције троуглова. Појам подударности и ставови подударности. Централна симетрија и подударност. Осна симетрија и подударност. Центар описане и уписане кружнице троугла.
	ЧЕТВОРОУГАО	Четвороугао. Углови четвороугла. Збир углова четвороугла. Паралелограм. Особине паралелограма. Услови да четвороугао буде паралелограм. Ромб, правоугаоник и квадрат. Конструкција паралелограма. Сабирање и одузимање вектора. Множење вектора бројем. Трапез. Особине трапеза. Средња линија троугла и трапеза. Конструкције трапеза. Делтоид.
	ПОВРШИНА ТРОУГЛА И ЧЕТВОРОУГЛА	Појам површине фигуре, површина правоугаоника и квадрата. Једнакост површина подударних фигура. Површина

		паралелограма, троугла, трапеца. Површина четвороугла с нормалним дијагоналама.
--	--	---

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 3/24, 6/25, 1/26).

Биологија

Циљ наставе и учења биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића, у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма; – повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; – одреди положај органа човека и њихову улогу; – цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	Грађа живих бића – спољашња и унутрашња. Грађа људског тела: хијерархијски низ од организма до ћелије. Једноћелијски организми – бактерија, амеба, ћелија квасца. Удруживање ћелија у колоније. Вишећелијски организми – одабрани примери гљива, биљака и животиња. Основне животне функције на нивоу

једноћелијских и вишећелијских организама; – користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; – хумано поступа према организмима које истражује; – направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише; – размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима; – илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином; – истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода; – идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији; – повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом; – групише organisme према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи; – одреди положај непознате врсте на „дрвету живота”, на основу познавања		организма: исхрана, дисање, транспорт и елиминација штетних супстанци, размножавање. Разлике у грађи биљака, гљива и животиња и начину функционисања, као и сличности и разлике у обављању основних животних процеса. Откриће ћелије и микроскопа. Основна грађа ћелије (мембрана, цитоплазма, једро, митохондрије, хлоропласти). Разлика између бактеријске, и биљне и животињске ћелије. Ћелијско дисање, стварање енергије, основне чињенице о фотосинтези.
	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	Популација, станиште, екосистем, еколошке нише, адаптације, животне форме, трофички односи – ланци исхране. Абиотички и биотички фактори. Значај абиотичких и биотичких фактора. Антропогени фактор и облици загађења. Угрожавање живих бића и њихова заштита
	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	Наследни материјал (ДНК, гени). Телесне и полне ћелије. Пренос наследног материјала. Наследне особине (веза између гена и особина, утицај спољашње средине). Индивидуална варијабилност.

општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама; – прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања; – одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција; – доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; – збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна; – повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине; – користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата. – табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени		Природна селекција на одабраним примерима. Вештачка селекција. Значај гајених биљака и припитомљених животиња за човека.
	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	Постанак живота на Земљи (прве ћелије без једра, постанак ћелија са једром и појава вишећелијности). „Дрво живота” (заједничко порекло и основни принципи филогеније, сродност и сличност). Организми без једра. Организми са једром. Положај основних група једноћелијских и вишећелијских организама на „дрвету живота”
	ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	Обољења која изазивају, односно преносе бактерије и животиње. Бактерије и антибиотици. Пuteви преношења заразних болести. Повреде и прва помоћ: повреде коже, убоди инсеката и других бескичмењака, тровање храном, сунчаница, топлотни удар. Превенција и понашање у складу са климатским параметрима. Последице болести зависности – алкохолизам.

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму

наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 3/24, 6/25, 1/26).

Руски језик

Циљ наставе и учења руског језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену и писмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– разуме краће текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/ давање информација личне природе; – поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставна језичка средства; – постави и одговори на једноставна питања личне природе; – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; – разуме једноставан опис особа, биљака, животиња, предмета, појава или места; – опише карактеристике бића, предмета, појава и места користећи једноставна језичка средства; – разуме једноставне предлоге и	ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	Слушање и читање краћих, једноставних текстова који се односе на поздрављање, представљање и тражење/ давање информација личне природе; реаговање на усмени или писани импулс саговорника и иницирање комуникације; усмено и писано давање информације о себи и другима; усмено и писано тражење информације о другима.
	ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, ПОЈАВА И МЕСТА	Слушање и читање једноставних описа бића, предмета, појава и места; усмено и писано описивање бића, предмета, појава и места.

одговори на њих; – упуту једноставан предлог; – пружи одговарајући изговор или одговарајуће оправдање; – разуме једноставне молбе и захтеве и реагује на њих; – упуту једноставне молбе и захтеве; – затражи и пружи кратко обавештење; – захвали се и извини се користећи једноставна језичка средства; – саопшти кратку поруку којом се захваљује; – разуме и следи једноставна упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – даје једноставна упутства из домена свакодневног живота и личних интересовања; – разуме честитку и одговори на њу; – упуту пригодну честитку; – разуме једноставне текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње; – размени информације које се односе на опис догађаја и радњи у садашњости; – опише сталне, уобичајене и тренутне догађаје/ активности користећи неколико везаних исказа; – разуме краће текстове у којима се описују догађаји у прошлости; – размени информације у вези са догађајима у прошлости; – опише у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости; – разуме планове и намере и реагује на њих; – размени једноставне исказе у вези са својим и туђим плановима и намерама; –	ПОЗИВИ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ	Слушање и читање једноставних текстова који садрже предлоге; усмено и писано договарање око предлога за учешће у заједничкој активности; писање позива за заједничку активност (нпр. прославу рођендана, спортску активност и сл.); прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања
	ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА . ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ	Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нуди/тражи помоћ, услуга, обавештење или се изражава жеља, извињење, захвалност; усмено и писано тражење и давање обавештења; усмено и писано упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу; усмено и писано изражавање захвалности и извињења.
	РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА	Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. за наставну активност, за компјутерску или обичну игру, за употребу апарата/апликација, рецепт за прављење јела и сл.) са визуелном подршком и без ње; усмено давање једноставних упутстава уз адекватну гестикулацију или без ње;

саопшти шта он/она или неко други планира, намерава; – разуме свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним жељама, потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; – изрази основне жеље, потребе, осете и осећања користећи једноставна језичка средства; – разуме једноставна питања која се односе на положај предмета и бића у простору и правац кретања, и одговори на њих; – разуме обавештења о положају предмета и бића у простору и правцу кретања;		писано давање једноставних упутстава.
	УПУЋИВАЊЕ ЧЕСТИТКИ И ИЗРАЖАВАЊЕ ЗАХВАЛНОСТИ	Слушање и читање једноставних текстова у којима се честитају празници, рођендани и значајни догађаји или се изражава жаљење; реаговање на упућену честитку у усменом и писаном облику; упућивање пригодних честитки у усменом и писаном облику.
	ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И РАДЊИ У САДАШЊОСТИ	Слушање и читање описа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима, активностима и способностима; тражење и давање информација о сталним, уобичајеним и тренутним догађајима, активностима и способностима, у усменом и писаном облику; усмено и писано давање краћих описа о сталним, уобичајеним и тренутним догађајима, активностима и способностима.
	ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ	Слушање и читање једноставних текстова у којима се описују догађаји и активности у прошлости; усмено и писано описивање догађаја и активности у прошлости.
	ИСКАЗИВАЊЕ ПЛАНОВА И НАМЕРА	Слушање и читање краћих, једноставних текстова у вези са плановима и намерама; усмено и

		писано договарање о планираним активностима.
	ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	Слушање и читање исказа у вези са потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем потреба; усмено и писано исказивање интересовања за туђа осећања; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа.
	ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И ВЕЛИЧИНА	Слушање и читање краћих и једноставних текстова у вези са просторним односима и величинама уз визуелну подршку или без ње; усмено и писано размењивање информација у вези са просторним односима и величинама; усмено и писано описивање просторних односа и величина
	ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА	Слушање и читање једноставних текстова у вези са хронолошким временом, метеоролошким приликама и климатским условима; усмено и писано тражење и давање информација о времену дешавања неке активности, метеоролошким приликама и климатским условима

	ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА ПОСЕДОВАЊА	И	Слушање и читање једноставних текстова у којима се саопштава шта неко има/нема или чије је нешто; тражење и давање информација у вези са поседовањем и припадањем.
	ИЗРАЖАВАЊЕ ИНТЕРЕСОВАЊА, ДОПАДАЊА НЕДОПАДАЊА	И	Слушање и читање једноставних текстова у вези с нечијим интересовањима, хобијима, активностима и стварима које му/јој се свиђају/не свиђају; размена информација у вези са својим и туђим интересовањима, хобијима, активностима и стварима које му/јој се допадају/не допадају; усмено и писано описивање интересовања, хобија, активности и ствари које му/јој се допадају/не допадају.
	ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВА И ЦЕНА		Слушање и читање једноставних текстова који говоре о количини нечега; усмено и писано постављање питања и давање одговора у вези са количином; слушање и читање текстова на теме куповине и поруџбине у ресторану; играње улога ради симулације ситуација у којима се нешто купује, наручује; писање списка за куповину; размена информација о ценама производа и рачунање цена; изражавање количине у мерама.

Начин и поступци остваривања наставног програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 3/24, 6/25, 1/26).

ПРОГРАМИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА СЕДМИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Српски језик и књижевност

Циљ наставе и учења предмета је да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању, да кроз читање и тумачење књижевних дела развије читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање, подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално расуђивање и асоцијативно повезивање, да се одговарајућим врстама читања оспособљава да умерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења, да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености, да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

Недељни фонд часова: 4

Годишњи фонд часова: 144

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– користи књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима и повезује их са новим делима која чита;		ЛЕКТИРА Лирика Јован Дучић: Подне Милан Ракић: Божур

– истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи; – чита са разумевањем различите врсте текстова и коментарише их, у складу са узрастом; – разликује народну од ауторске књижевности и одлике књижевних родова и основних књижевних врста; – разликује основне одлике стиха и строфе – укрштену, обгрљену и парну риму; слободни и везани стих; рефрен; – тумачи мотиве (према њиховом садејству или контрастивности) и песничке слике у одабраном лирском тексту; – локализује књижевна дела из обавезног школског програма; – разликује етапе драмске радње; – разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта;	КЊИЖЕВНОСТ	Владислав Петковић Дис: Међу својима Милутин Бојић: Плава гробница Десанка Максимовић: Крвава бајка Стеван Раичковић: После кише Јован Јовановић Змај: Јутутунска јухахах Рабиндтанат Тагоре: Папирни бродови Вислава Шимборска: Облаци ЕПИКА Народна бајка (једна по избору), Међедовић, Чудотворни прстен, Златоруни ован Стефан Митров Љубиша: Кањош Маце доновић (одломак) Радоје Домановић: Вођа (одломак) Петар Кочић: Кроз међаву Иво Андрић: Јелена, жена које нема (одломак) Данило Киш: Прича о печуркама, Еолска харфа Алфонс Доде: Последњи час, Владимир Набоков: Лош дан Дневник Ане Франк (одломак) Ефраин Кишон: Код куће је најгоре (једна прича по избору) Афоризми (Душан Радовић и други)
--	-------------------	---

– разликује облике казивања (форме приповедања); – идентификује језичко-стилска изражајна средства и разуме њихову функцију; – анализира идејни слој књижевног дела служећи се аргументима из текста; – уочи разлике у карактеризацији ликова према особинама: физичким, говорним, психолошким, друштвеним и етичким; – разликује хумористички од ироничног и сатиричног тона књижевног дела; – критички промишља о смислу књижевног текста и аргументовано образложи свој став; – доведе у везу значење пословица и изрека са идејним слојем текста – препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину; – размотри аспекте родне равноправности у вези са ликовима књижевно-уметничких		ДРАМА Бранислав Нушић: Власт (одломак) Вида Огњеновић: Кањош Мацедоновић (одломак о сусрету Кањоша и Фурлана) НАУЧНО-ПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ Обавезна дела 1 Михајло Пупин: Са пашњака до научењака (одломак) 2 Јелена Димитријевић: Седам мора и три океана (одломак) / Милош Црњански: Наша небеса („Крф, плава гробница” – одломак) Једно дело по избору 1 Јован Цвијић: Охридско језеро (одломак) / Пеђа Милосављевић: Потера за пејзажима 2 Светлана Велмар Јанковић: Српски Београд деспота Стефана (Капија Балкана) 3 Уметнички и научнопопуларни текстови о природним лепотама и културно историјским споменицима завичаја 4 Избор из енциклопедија и часописа за децу ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1 Епске народне песме покосовског тематског круга (Смрт војводе
--	--	---

текстова; – препоручи књижевно дело уз кратко образложење; – упореди књижевно и филмско дело настало по истом предлошку, позоришну представу и драмски текст; – разликује глаголске начине и неличне глаголске облике и употреби их у складу са нормом; – одреди врсте непроменљивих речи у типичним случајевима; – уочи делове именичке синтагме; – разликује граматички и логички субјекат; – разликује сложени глаголски предикат од зависне реченице са везником да; – препозна врсте напоредних односа међу реченичним члановима и независним реченицама; – идентификује врсте зависних реченица; – искаже реченични члан речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом; – примени основна правила конгруенције у реченици; – доследно примени		Пријезде, Диоба Јакшића и песма по избору) 2. Епске народне песме о хајдуцима и ускоцима (Мали Радојица, Стари Вујадин, Старина Новак и кнез Богосав; Иво Сенковић и ага од Рибника, Ропство Јанковић Стојана) 3 Свети Сава у књижевности: – одломак из Житија Светог Симеона (о опроштају оца од сина); – избор из народних прича и предања (на пример Свети Сава и ђаво, легенде о Светом Сави); – избор из ауторске поезије о Св Сави (на пример Матија Бећковић: Прича о Светом Сави) 4 Мирослав Антић: Плави чуперак и Шашава књига (избор) 5 Антоан де Сент Егзипери: Мали Принц; Момо Капор: Мали Принц 6 Јован Стерија Поповић: Покондирена тиква 7 Душан Ковачевић: Свемирски змај 8 Дејан Алексић: Ципела на крају света / Игор Коларов: Дванаесто море ДОПУНСКИ ИЗБОР ЛЕКТИРЕ (бирати 3 дела) 1 Милорад Павић: Руски хрт (одломак)
--	--	---

правописну норму; – разликује дугосилазни и дугоулазни акценат; – говори на задату тему поштујући књижевнојезичку норму; – разликује књижевноуметнички од публицистичког функционалног стила; – састави кохерентан писани текст у складу са задатом темом наративног и дескриптивног типа; – напише једноставнији аргументативни текст позивајући се на чињенице; – користи технички и сугестивни опис у изражавању; – препозна цитат и фусноте и разуме њихову улогу; – пронађе потребне информације у нелинеарном тексту; – напише електронску (имејл, SMS) поруку поштујући нормативна правила; – примени различите стратегије читања (информативно, доживљајно, истраживачко и др); – састави текст репортажног типа (искуствени или фикционални); – правилно употреби фразеологизме и устаљене изразе који се јављају у литерарним и медијским текстовима намењеним младима		2 Тургењев: Шума и степа 3 Антон Павлович Чехов: Чиновникова смрт 4 Јанко Веселиновић: Хајдук Станко (одломак из првог дела романа) 5 Гордана Малетић: Катарке Београда (прича Зебња и друге) 6 Урош Петровић: Загонетне приче 7 Александар Манић: У свитање света 8 Јасминка Петровић: Лето кад сам научила да летим 9 Градимир Стојковић: Хајдук у Београду 10 Корнелија Функе: Срце од мастила 11 Душица Лукић: Земља је у квару (избор) 12 Гордана Брајовић: из збирке песама Индија, Индија (Пролази слон пун мириса, Пролази слон пун Хималаја) 13 Душан Поп Ђурђев: Лет лионског Икара КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ Опкорачење Рефрен Цезура Везани и слободни стих ауторске лирске песме: рефлексивна и сатирична песма
--	--	--

		Језичко-стилска изражајна средства: метафора, алегорија, градација, словенска антитеза, фигуре понављања (асонанца и алитерација) Функција мотива у композицији лирске песме Песма у прози Фабула и сиже Статички и динамички мотиви Композиција Епизода Идејни слој књижевног текста Хумор, иронија и сатира Врсте карактеризације књижевног лика Унутрашњи монолог Хронолошко и ретроспективно приповедање Дневник Путопис Аутобиографија Легендарна прича Предања о постанку бића, места и ствари Афоризам Пословице, изреке; питалице; загонетке
--	--	---

		Драмска радња; етапе драмске радње: увод, заплет, врхунац, перипетија, расплет Драмска ситуација Драма у ужем смислу.
	ЈЕЗИК	Граматика Грађење и основна значења глаголских облика: футур II, императив, потенцијал; трпни гл придев, гл прилог садашњи и гл прилог прошли Подела глаголских облика на просте и сложене и на личне (времена и начини) и неличне Непроменљиве врсте речи: везници, речце, узвици Појам синтагме (главни члан и зависни чланови); врсте синтагми: именичке, придевске, прилошке и глаголске Атрибут у оквиру синтагме Логички субјекат Сложени глаголски предикат Напоредни односи међу реченичним члановима – саставни, раставни и супротни Појам комуникативне и предикатске реченице Независне предикатске реченице – напоредни односи међу независним реченицама (саставни, раставни, супротни)

		Зависне предикатске реченице (изричне, односне, месне, временске, узрочне, условне, допусне, намерне, последичне и поредбене) Реченични чланови исказани речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом Конгруенција – основни појмови
		Правопис Правописна решења у вези са обрађеним глаголским облицима. Интерпункција у вези са зависним реченицама (запета, тачка и запета) Писање скраћеница, правописних знакова
		Ортоепија Дугоузлазни и дугосилазни акценат
		Књижевни и остали типови текстова у функцији унапређивања језичке културе Књижевноуметнички и публицистички текстови Усмени и писмени састави према унапред задатим смерницама (ограничен број речи; задата лексика; одређени граматички модели и сл)

	ТЕКСТ ТЕХНИЧКА КУЛТУРА Текст заснован на аргументима Технички и сугестивни опис Репортажа Цитати и фусноте из различитих књижевних и неуметничких текстова Нелинеарни текстови: табеле, легенде, графикони, мапе ума и друго Говорне вежбе: интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитовање); вежба аргументовања (дебатни разговор) Правописне вежбе: диктат, исправљање правописних грешака у тексту; запета у зависнословеним реченицама; глаголски облици; електронске поруке Језичке вежбе: допуњавање текста различитим облицима променљивих речи; допуњавање текста непроменљивим речима; обележавање комуникативне реченице у тексту; исказивање реченичног члана на више начина (реч, синтагма, предлошко-падежна конструкција, реченица); фразеологизми (разумевање и употреба) и друге Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу
--	---

		Четири школска писмена задатка – по два у сваком полуугодишту
--	--	---

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 5/19, 1/20, 6/20, 8/20, 5/21,17/21, 16/22, 13/23 и 14/23).

Енглески језик

Циљ наставе и учења енглеског језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Недељни фонд часова:2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; – поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; – размени једноставније информације личне природе;	ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЋЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл) и иницирање и проширивање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и

– у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; – разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; – разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; – упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; – затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности; – разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих; – упути уобичајене молбе и захтеве; – честита, захвали и извини се користећи мање сложена језичка средства; – разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – пружи једноставнија упутства у		тражење и давање информација о другима (подаци о личности, приватним и школским активностима, друштвеним улогама и сл.
	ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење живих бића, предмета, појава, места, из искуственог света и фикционалног спектра.
	ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ	Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/ журку или имејла/ СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/изговора; образложење спремности за прихватање предлога, уз исказивање емотивних и експресивних реакција (радости, усхићености и сл.).
	ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА,	Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава извињење, захвалност; усмено и

вези са уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; – разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; – опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа; – разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; – опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; – опише неки историјски догађај, историјску личност и сл ; – разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих; – размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама,	ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ	писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање извињења и захвалности.
	РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА	Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр за израду задатака, пројеката и сличних наставних и ваннаставних активности), с визуелном подршком и без ње; усмено и писано давање упутстава.
	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ	Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/ активностима и способностима; усмено и писано описивање активности, радњи и способности у садашњости.
	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ	Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези с личним искуствима, догађајима, активностима, способностима и особеностима у прошлости; усмено и писано описивање искустава, активности и способности у прошлости, историјских догађаја и личности.
	ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; усмено и писано договарање/ извештавање о

плановима, намерама и предвиђањима; – саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа; – разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осећањима и реагује на њих; – изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; – разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/ положај предмета, бића и места у простору и правац кретања и одговори на њих; – затражи и разуме обавештења о оријентацији/положају предмета, бића и места у простору и правцу кретања; – опише правац кретања и просторне односе једноставнијим, везаним исказима; – разуме једноставније исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих; – размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту; – разуме једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање;		одлукама, плановима, намерама и предвиђањима.
	ИКСАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осећањима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа.
	ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са смером кретања и специфичнијим просторним односима; усмено и писано размењивање информација у вези са смером кретања и просторним односима; усмено и писано описивање смера кретања и просторних односа.
	ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА, ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА	Слушање и читање једноставнијих исказа у којима се изражавају дозволе, упозорења, правила понашања и обавезе; постављање питања у вези са забранама, дозволама, упозорењима, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, дозвола, упозорења, правила понашања и обавеза.

– формулише питања и једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање; – разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; – изрази допадање и недопадање уз једноставније образложење; – разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; – изражава мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење;	ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова, у којима се говори о томе шта неко има/нема или чије је нешто; постављање питања у вези са припадањем и одговарање на њих.
	ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова којима се изражава допадање/не допадање; усмено и писано изражавање допадања/недопадања.
	ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се тражи и износи мишљење и изражава слагање/неслагање; усмено и писано тражење изношење мишљења и изражавање слагања и неслагања.
	ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се наводе количине, димензије и цене; размењивање информација у вези с количином, димензијама и ценама, усмено и писано.

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 5/19, 1/20, 6/20, 8/20, 5/21,17/21, 16/22, 13/23 и 14/23).

Ликовна култура

Циљ наставе и учења предмета је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практичан рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и музичком наслеђу свог и других народа.

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– користи традиционалне технике и одабрана савремена средства за ликовна истраживања; – изражава, одабраним ликовним елементима, емоције, стање или имагинацију; – обликује композиције примењујући основна знања о пропорцијама и перспективи; – користи, сам или у сарадњи са другима, одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха; – уважава себе и друге када снима, обрађује и дели дигиталне фотографије; – учествује у заједничком креативном раду који обједињује различите уметности и/или уметност и технологију; – прави, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама повезујући кључне текстуалне податке и визуелне информације; –	ПРОСТОР И КОМПОЗИЦИЈА	Композиција Боје и емоције, стилизација облика Композиција линија, композиција боја, композиција облика Равнотежа, контраст, понављање и степеновање облика, варијације Орнамент и арабеска Пропорције Пропорције главе и тела Перспектива Колористичка, ваздушна, линеарна перспектива
	КОМУНИКАЦИЈА	Теме Историјска, религијска и митолошка тема Оригинал, копија и плагијат Дигитална фотографија Кадар, селфи и аутопортрет Анимација Процес креирања, стори борд Сцена

представи своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно; – предлаже идеје за уметничку рециклажу, хуманитарне акције кроз ликовно стваралаштво или обилазак места и установа културе; – разматра своја интересовања и могућности у односу на занимања у визуелним уметностима		Обједињавање покрета, игре и звука Презентације
	УМЕТНОСТ ОКО НАС	Уметност и технологија Уметничка занимања и продукти Савремена технологија и уметност Уметност око нас Уметничка рециклажа, уметнички пројекти, хуманитарне акције Наслеђе

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 5/19, 1/20, 6/20, 8/20, 5/21,17/21, 16/22, 13/23 и 14/23).

Музичка култура

Циљ наставе и учења предмета је да код ученика, развијајући интересовање за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
--------	-------------	----------

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– препозна врсту жичаних инструмента по изгледу и звуку; – опише начин добијања тона код жичаних инструмената; – повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средства музичке уметности карактеристична за период барока и класицизма; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у бароку и класицизму; – препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената); – разликује музичке форме барока и класицизма;	ЧОВЕК И МУЗИКА	Барок Рођење опере Клаудио Монтеверди Облици вокално-инструменталне музике (ораторијум, кантата) Инструментална музика: солистичко, камерно и оркестарско музицирање Инструментални облици: свита, концерто гросо Антонио Вивалди, Јохан Себастијан Бах и Георг Фридрих Хендл Класицизам Појам сонате и симфоније Жанрови класичне музике –опера, црквени жанрови, симфонијска, концертантна, камерна (посебно гудачки квартет), солистичка музика Јозеф Хајдн, Волфганг Амадеус Моцарт и Лудвиг ван Бетовен Развој српске црквене музике
– идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника барока и класицизма;	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	Жичани: трзалачки и гудачки Градитељске школе Појам симфонијског оркестра Српски народни музички инструменти

– идентификује елементе музике барока и класицизма као инспирацију у музици савременог доба; – изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената Слушање световне и духовне музике барока и класицизма Слушање вокалних, вокално-иструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора Слушање дела традиционалне народне музике
– изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује утицај музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Певање песама по слуху и из нотног текста (солмизацијом) самостално и у групи Певање песама у комбинацији са покретом Певање и свирање из нотног текста народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских репрезентативних примера

		(одломака/тема) у стилу музике барока, класицизма
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Креирање покрета уз музику коју ученици изводе Креирање ритмичке пратње Реконструкција музичких догађаја у стилу барока и класицизма

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 5/19, 1/20, 6/20, 8/20, 5/21,17/21, 16/22, 13/23 и 14/23).

Историја

Циљ учења историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно- историјском наслеђу, друштву и држави у којој живе.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– доводи у везу узроке и последице историјских	ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	Основне одлике, хронолошки и просторни оквири периода од Индустријске револуције

догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; – изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера; – уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе		до завршетка Првог светског рата Историјски извори за изучавање периода од Индустијске револуције до завршетка Првог светског рата и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио и визуелни)
– сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку; – препознаје основне карактеристике различитих идеологија; – анализира процес настанка модерних нација и наводи њихове основне карактеристике; – уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела на формирање националног идентитета у прошлости; – уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на	ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА	Индустијска револуција (парна машина и њена примена; промене у друштву – јачање грађанске и појава радничке класе) Политичке револуције (узроци, последице и обележја, европске монархије уочи револуција, просветитељске идеје, примери америчке и француске револуције; појмови уставности и поделе власти, Декларација о правима човека и грађанина, укидање феудализма) Наполеоново доба (Наполеонова владавина, ратови, тековине, Бечки конгрес) Свакодневни живот и култура (промене у начину живота) Источно питање и балкански народи (политика великих

прилике у савременом друштву; – препознаје историјску подлогу савремених институција и друштвених појава (грађанска права, парламентаризам, уставност); – анализирајући дате примере, уочава утицај научно-технолошког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу; – пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених слојева и група у индустријско доба; – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у новом веку; – уочава историјске промене, поређењем политичке карте савременог света са историјским картама других епоха; – пореди информације приказане на историјској карти са информацијама датим у другим симболичким модалитетима; – повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим		сила, борба балканских народа за ослобођење) Живот Срба под османском и хабзбуршком влашћу Српска револуција 1804–1835 (основна обележја, ток Првог и Другог српског устанка, последице и значај) Развој модерне српске државе (аутономија Кнежевине Србије, успостава државе, оснивање образовних и културних установа) Црна Гора у доба владичанства (основна обележја државног и друштвеног уређења) Истакнуте личности: Џејмс Ват, Волтер, Катарина II, Марија Терезија, Робеспјер, Наполеон Бонапарта, вожд Карађорђе, кнез Милош, кнегиња Љубица, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, прота Матеја Ненадовић, Петар I и Петар II Петровић Његош, Сава Текелија, митрополит Стефан Стратимировић
	ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ 20.ВЕКА	Рађање модерних држава, међународни односи и кризе (револуције 1848/49 – „пролеће народа”, политичке идеје, настанак модерне Италије и Немачке, успон САД и грађански рат, борба

историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); – пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности; – анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; – уочава специфичности у тумачењу одређених историјских догађаја и појава на основу поређења извора различитог порекла; – уочи пристрасност, пропаганду и стереотипе у садржајима историјских извора; – употреби податке из графикона и табела у елементарном истраживању; – презентује, самостално или у групи, резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе, користећи ИКТ; – упоређује, анализира и уочава разлике између својих и ставова других; – раздваја битно од небитног у историјској наративи;		за колоније у Африци и Азији, Персија, Индија, Кина, опадање Османског царства) Промене у привреди, друштву и култури (Друга индустријска револуција, људска права и слободе – право гласа, укидање робовласништва, положај деце и жена; култура, наука, образовање, свакодневни живот) Кнежевина и Краљевина Србија и њено окружење (развој државних установа и политичког живота, унутрашња и спољна политика, међународно признање – Берлински конгрес; културна и просветна политика, свакодневни живот; положај Срба под хабзбуршком и османском влашћу) Истакнуте личности: Ђузепе Гарибалди, Ото фон Бизмарк, Наполеон III, краљица Викторија, Абрахам Линколн, Карл Маркс, браћа Лимијер, Алфред Нобел, кнез Александар Карађорђевић, кнез Михаило, краљ Милан, краљица Наталија и краљ Александар Обреновић, књаз Никола Петровић, Илија
---	--	---

– препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва; – идентификује историјске споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања		Гарашанин, Јован Ристић, Никола Пашић, Стојан Новаковић, патријарх Јосиф Рајачић, Катарина Ивановић, Светозар Милетић, Бењамин Калај, Алекса Шантић
---	--	---

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 5/19, 1/20, 6/20, 8/20, 5/21,17/21, 16/22, 13/23 и 14/23).

Географија

Циљ наставе и учења предмета је да ученик појмовно и структурно овлада природно- географским, демографским, насеобинским, политичко- географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и у свету, уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		

– дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; – проналази на карти државе проучаване регије и именује их; – приказује на некој карти: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове; – класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; – анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; – објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; – проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; – укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама;	РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА	Регионална географија, принципи регионализације Хомогеност и хетерогеност географског простора
	ГЕОГРАФСKE РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ	Јужна Европа – културно-цивилизацијске тековине, етничка хетерогеност, туризам, политичка подела Државе Јужне Европе: државе бивше СФРЈ, Италија, Шпанија и Грчка – основне географске карактеристике Средња Европа – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела Немачка – основне географске карактеристике Западна Европа – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела Француска и Уједињено Краљевство – основне географске карактеристике Северна Европа – природни ресурси и економски развој, народи, политичка подела Норвешка – основне географске карактеристике Источна Европа – културно-цивилизацијске тековине,

– тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама; – описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама;		етничка хетерогеност, природни ресурси и економски развој, политичка подела Руска Федерација – основне географске карактеристике Европска унија – пример интеграционих процеса
– доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава; – уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и описује различите начине издвајања регија; – објасни формирање политичке карте света; – објашњава узроке и последице глобалних феномена као што су сиромаштво, унутрашње и спољашње миграције, демографска експлозија и пренасељеност, болести и епидемије, политичка нестабилност; – доводе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичко-географским одликама простора; – препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на	АЗИЈА	Географски положај, границе и величина Азије Природне одлике Азије Становништво Азије Насеља Азије Привреда Азије Политичка и регионална подела Југозападна Азија – природни ресурси и економски развој, културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, урбанизација, политичка подела Јужна Азија – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, етничка хетерогеност, урбанизација, политичка подела Југоисточна Азија – природни ресурси и економски развој, политичка подела Источна Азија – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, етничка хетерогеност, природни

проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама; – анализира примере позитивног утицаја човека на животну средину у државама које улажу напоре на очувању природе и упоређује их са сличним примерима у нашој земљи; – изводи закључак о могућим решењима за коришћење чистих извора енергије у државама чија се привреда заснива највише на експлоатацији нафте и угља; – истражује утицај Европске уније на демографске, економске и политичке процесе у Европи и свету; – описује улогу међународних организација у свету		ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела Централна Азија – природни ресурси, политичка подела, насеља и становништво
	АФРИКА	Географски положај, границе и величина Африке Природне одлике Африке Становништво Африке Насеља Африке Привреда Африке Политичка и регионална подела Афрички Медитеран и Сахарска Африка Подсахарска Африка.
	СЕВЕРНА АМЕРИКА	Географски положај, границе, величина и регионална подела Северне Америке Природне одлике Северне Америке Становништво Северне Америке Насеља Северне Америке Привреда Северне Америке Политичка подела
	ЈУЖНА АМЕРИКА	Географски положај, границе и величина Јужне Америке Природне одлике Јужне Америке Становништво Јужне Америке Насеља Јужне Америке

		Привреда Јужне Америке Политичка подела
	АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА	Географски положај, границе и величина Аустралије и Океаније Природне одлике Аустралије Колонијални период и становништво Аустралије Насеља Аустралије Привреда Аустралије Океанија – основна географска обележја Политичка и регионална подела
	ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ	Основне географске одлике Антарктика – откриће, назив, географски положај, природне одлике, природни ресурси и научна истраживања Основне географске одлике Арктика – откриће, назив, географски положај, природне одлике, природни ресурси и савремена научна истраживања

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 5/19, 1/20, 6/20, 8/20, 5/21,17/21, 16/22, 13/23 и 14/23).

Физика

Циљ наставе и учења физике је да ученици стекну базичну језичку и научну писменост, оспособе се да решавају проблеме и задатке у новим, непознатим ситуацијама, обраложе своје мишљење у оквиру дискусије, упознају природне појаве и

основне природне законе и њихову примену у свакодневном животу, развију мотивисаност за учење и напредују ка достизању базичних образовних стандарда.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да :		
– разликује скаларне и векторске физичке величине; – користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички; – анализира зависност брзине и пређеног пута од времена код праволинијских кретања са сталним убрзањем; – примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења; – покаже од чега зависи сила трења и на основу тога процени како може променити њено деловање; – демонстрира појаве: инерције тела, убрзаног кретања, кретање тела под дејством сталне силе, силе трења и сила акције и реакције на примерима из окружења;	СИЛА И КРЕТАЊЕ	Сила као узрок промене брзине тела Појам убрзања Успостављање везе између силе, масе тела и убрзања Други Њутнов закон Динамичко мерење силе Међусобно деловање два тела – силе акције и реакције Трећи Њутнов закон Примери Равномерно променљиво праволинијско кретање Интензитет, правац и смер брзине и убрзања Тренутна и средња брзина тела Зависност брзине и пута од времена при равномерно променљивом праволинијском кретању

– самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике, прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента; – покаже врсте и услове равнотеже чврстих тела на примеру из окружења; – наводи примере простих машина које се користе у свакодневном животу; – прикаже како сила потиска утиче на понашање тела потопљених у течност и наведе услове пливања тела на води; – повеже појмове механички рад, енергија и снага и израчуна рад силе теже и рад силе трења; – разликује кинетичку и потенцијалну енергију тела и повеже њихове промене са извршеним радом; – демонстрира важење закона одржања енергије на примерима из окружења; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика кретања тела, трење, равнотежа полуге, сила потиска, закони одржања);	КРЕТАЊЕ ТЕЛА ПОД ДЕЈСТВОМ СИЛЕ ТЕЖЕ, СИЛЕ ТРЕЊА	Графичко представљање зависности брзине тела од времена код равномерно променљивог праволинијског кретања Демонстрациони огледи: – Илустровање инерције тела помоћу папира и тега – Кретање куглице низ Галилејев жљеб – Кретање тела под дејством сталне силе – Мерење силе динамометром – Илустровање закона акције и реакције помоћу динамометара и колица, колица са опругом и других огледа (реактивно кретање балона и пластичне боце) Лабораторијске вежбе 1. Одређивање сталног убрзања при кретању куглице низ жљеб 2. Провера Другог Њутновог закона помоћу покретног тела (коллица) или помоћу Атвудове машине. Убрзање при кретању тела под дејством силе теже
--	--	---

– разликује појмове температуре и количине топлоте и прикаже различите механизме преноса топлоте са једног тела на друго; – анализира промене стања тела (димензија, запремине и агрегатног стања) приликом грејања или хлађења; – наведе методе добијања топлотне енергије и укаже на примере њеног рационалног коришћења		Галилејев оглед Слободно падање тела, бестежинско стање Хитац навише и хитац наниже Силе трења и силе отпора средине (трење мировања, клизања и котрљања) Утицај ових сила на кретање тела Демонстрациони огледи: – Слободно падање тела различитих облика и маса (Њутнова цев, слободан пад везаних новчића...) – Падање тела у разним срединама – Бестежинско стање тела (огледи са динамометром, с два тега и папиром између њих, са пластичном чашом која има отвор на дну и напуњена је водом) – Трење на столу, косој подлози и сл – Мерење силе трења помоћу динамометра Лабораторијске вежбе 1. Одређивање убрзања тела које слободно пада
---	--	--

		2. Одређивање коефицијента трења клизања.
	РАВНОТЕЖА ТЕЛА	Деловање две силе на тело, појам резултујуће силе кроз различите примере слагања сила Разлагање сила Појам и врсте равнотеже тела Полуга, момент силе Равнотежа полуге и њена примена Сила потиска у течности и гасу Архимедов закон и његова примена Пливање и тоњење тела Демонстрациони огледи: – Врсте равнотеже помоћу лењира или штапа – Равнотежа полуге – Услови пливања тела (тегови и стаклена посуда на води, Картезијански гњурац, суво грожђе у минералној води, свеже јаје у води и воденом раствору соли, мандарина са кором и без коре у води, пливање коцке леда на води...)

		Лабораторијске вежбе 1. Одређивање густине чврстог тела применом Архимедовог закона.
	МЕХАНИЧКИ РАД И ЕНЕРГИЈА. СНАГА	Механички рад Рад силе Рад силе теже и силе трења Квалитативно увођење појма механичке енергије тела Кинетичка енергија тела Потенцијална енергија Гравитациона потенцијална енергија тела Веза између промене механичке енергије тела и извршеног рада Закон о одржању механичке енергије Снага Коефицијент корисног дејства Демонстрациони огледи: – Илустровање рада утрошеног на савладавање силе трења при клизању тела по различитим подлогама, уз коришћење динамометра

		– Коришћење потенцијалне енергије воде или енергије надуваног балона за вршење механичког рада – Примери механичке енергије тела Закон о одржању механичке енергије (Галилејев жљеб; математичко клатно; тег са опругом) Лабораторијске вежбе 1 Одређивање рада силе под чијим дејством се тело креће по различитим подлогама 2. Провера закона одржања механичке енергије помоћу колица.
	ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ	Честични састав супстанције: молекули и њихово хаотично кретање Топлотно ширење тела Појам и мерење температуре Унутрашња енергија и температура Количина топлоте Специфични топлотни капацитет Топлотна равнотежа

		Агрегатна стања супстанције Демонстрациони огледи: – Дифузија и Брауново кретање – Ширење чврстих тела, течности и гасова (надувани балон на стакленој посуди – флаши и две посуде са хладном и топлим водом, Гравесандов прстен, издужење жице, капилара) Лабораторијске вежбе 1. Мерење температуре мешавине топле и хладне воде после успостављања топлотне равнотеже.
--	--	--

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 5/19, 1/20, 6/20, 8/20, 5/21,17/21, 16/22, 13/23 и 14/23).

Математика

Циљ учења математике је да ученици, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама развију основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Недељни фонд часова: 4

Годишњи фонд часова: 144

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– израчуна степен реалног броја и квадратни корен потпуног квадрата и примени одговарајућа својства операција; – одреди бројевну вредност једноставнијег израза са реалним бројевима; – на основу реалног проблема састави и израчуна вредност једноставнијег бројевног израза са реалним бројевима; – одреди приближну вредност реалног броја и процени апсолутну грешку; – нацрта график функције $y = kx$, k – примени продужену пропорцију у реалним ситуацијама; – примени Питагорину теорему у рачунским и конструктивним задацима; – трансформише збир, разлику и производ полинома; – примени формуле за разлику квадрата и квадрат бинома;	РЕАЛНИ БРОЈЕВИ	Квадрат рационалног броја Решавање једначине $x^2 = a$, $a \geq 0$; постојање ирационалних бројева (на пример решења једначине $x^2 = 2$) Реални бројеви и бројевна права Квадратни корен, једнакост Децимални запис реалног броја; приближна вредност реалног броја; апсолутна грешка Основна својства операција с реалним бројевима Функција директне пропорционалности $y = kx$, $R \setminus \{0\} \ni k$ Продужена пропорција
– растави полином на чиниоце (користећи дистрибутивни закон и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата);	ПИТАГОРИНА ТЕОРЕМА	Питагорина теорема (директна и обратна) Важније примене Питагорине теореме

– примени трансформације полинома на решавање једначина; – примени својства страница, углова и дијагонала многоугла; – израчуна површину многоугла користећи обрасце или разложиву једнакост; – конструише ортоцентар и тежиште троугла; – примени ставове подударности при доказивању једноставнијих тврђења и у конструктивним задацима; – примени својства централног и периферијског угла у кругу; – израчуна обим и површину круга и његових делова; – преслика дати геометријски објекат ротацијом; – одређује средњу вредност, медијану и мод		Конструкције тачака на бројевној правој које одговарају бројевима, итд Растојање између две тачке у координатном систему.
	ЦЕЛИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ	Први део Степен чији је изложилац природан број; степен декадне јединице чији је изложилац цео број; операције са степенима; степен производа, количника и степена Други део Алгебарски изрази Полиноми и операције (мономи, сређени облик, трансформације збира, разлике и производа полинома у сређени облик полинома) Квадрат бинома и разлика квадрата Растављање полинома на чиниоце коришћењем дистрибутивног закона, формуле за квадрат бинома и разлику квадрата Примене.
	МНОГОУГАО	Појам многоугла

		Врсте многоуглова Збир углова многоугла Број дијагонала многоугла Правилни многоуглови (појам, својства, конструкције) Обим и површина многоугла Тежишна дуж троугла Ортоцентар и тежиште троугла Сложеније примене ставова подударност.
	КРУГ	Централни и периферијски угао у кругу Обим круга, број π Дужина кружног лука Површина круга, кружног исечка и кружног прстена Ротација
	ОБРАДА ПОДАТАКА	Средња вредност, медијана и мод

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 5/19, 1/20, 6/20, 8/20, 5/21,17/21, 16/22, 13/23 и 14/23).

Биологија

Циљ учења биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, разуме значај биолошких различитости и потребе за одрживим развојем и развије одговоран однос према себи и природи.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– прикупи и анализира податке о животним циклусима почевши од оплођења; – упореди бесполно и полно размножавање; – идентификује разлике између митозе и мејозе на основну промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији; – одреди однос између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији; – шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу; – одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених и анализираних информација о његовој грађи; – упореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота” према начину на који обављају животне процесе; – користи микроскоп за посматрање грађе гљива, биљних и животињских ткива; – разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомих кључева; – повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих врста – фосила;	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	Улога и значај једра у метаболизму ћелије Деоба ћелије (хромозоми, настајање телесних и полних ћелија) ДНК и појам гена (алел, генотип, фенотип) Прво Менделово правило, крвне групе, трансфузија и трансплантација Наслеђивање пола Наследне болести Животни циклуси биљака и животиња Смена генерација Једнополни и двополни организми Значај и улога полног размножавања
	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	Основни принципи организације живих бића Појам симетрије – типични примери код једноћелијских и вишећелијских организама; биолошки значај

– идентификује основне односе у биоценози на задатим примерима; – илуструје примерима однос између еколошких фактора и ефеката природне селекције; – упореди прикупљене податке о изабраној врсти и њеној бројности на различитим стаништима; – повеже утицај абиотичких чинилаца у одређеној животној области – биому са животним формама које га насељавају; – анализира разлику између сличности и сродности организама на примерима конвергенције и дивергенције; – идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране;		Симетрија, цефализација и сегментација код животиња Присуство/одсуство биљних органа, (симетрија и сегментација код биљака) Ћелије са специфичном функцијом: мишићне, крвне, нервне, ћелије затварачице Грађа и улога ткива, органа, органских система и значај за функционисање организма Компаративни преглед грађе главних група биљака, гљива и животиња – сличности и разлике у обављању основних животних процеса на методски одабраним представницима
– предложи акције заштите биодиверзитета и учествује у њима; – анализира задати јеловник са аспекта уравнотежене и разноврсне исхране; – идентификује поремећаје исхране на основу типичних симптома (гојазност, анорексија, булимија); – планира време за рад, одмор и рекреацију; – доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци;	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	Основни принципи систематике (Карл Лине, биномна номенклатура) Приказ разноврсности живота кроз основне систематске категорије до нивоа кола и класе Докази еволуције, фосили и тумачење филогенетских низова (предачке и потомачке форме, прелазни фосили)
– аргументује предности вакцинације; – примени поступке збрињавања лакших облика крварења; – расправља о различитости међу људима са аспекта генетичке варијабилности, толеранције и прихватања различитости	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	Састав и структура популација Популациона динамика (природни прираштај и миграције) Абиотички фактори и биотички односи као чиниоци природне селекције (адаптације) Мреже исхране Животне области Конвергенција и дивергенција животних форми Заштита природе Заштита биодиверзитета

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 5/19, 1/20, 6/20, 8/20, 5/21,17/21, 16/22, 13/23 и 14/23).

Хемија

Циљ наставе и учења хемије је да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештина за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и даљем школовању, да развије способност апстрактног и критичког мишљења, способност за сарадњу и тимски рад и одговоран однос према себи, другима и животној средини.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– идентификује и објашњава појмове који повезују хемију са другим наукама и различитим професијама, и принципима одрживог развоја; – правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини; – експериментално појединачно и у групи испита, опише и објасни физичка и хемијска својства супстанци, и физичке и хемијске промене супстанци; – повезује физичка и хемијска својства супстанци са применом у свакодневно животу и различитим професијама; – налази потребне информације у различитим изворима користећи основну хемијску терминологију и симболику; – објашњава основну разлику између хемијских елемената и једињења, и	ХЕМИЈА КАО ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА НАУКА И ХЕМИЈА У СВЕТУ ОКО НАС	Предмет изучавања хемије Везе између хемије и других наука Примена хемије у различитим делатностима и свакодневном животу Супстанца Врсте супстанци: хемијски елементи, хемијска једињења и смеше Демонстрациони огледи: демонстрирање узорака елемената, једињења и смеша
	ХЕМИЈСКА ЛАБОРАТОРИЈА	Хемијска лабораторија и експеримент Лабораторијско посуђе и прибор Физичка и хемијска својства супстанци

препознаје примере хемијских елемената и једињења у свакодневном животу; – објашњава по чему се разликују чисте супстанце од смеша и илуструје то примерима; – разликује хомогене и хетерогене смеше, наводи примере из свакодневног живота и раздваја састојке смеша; – представља структуру атома, молекула и јона помоћу модела, хемијских симбола и формула; – повезује распоред електрона у атому елемента с положајем елемента у Периодном систему елемената и својствима елемента; – разликује хемијске елементе и једињења на основу хемијских симбола и формула; – разликује типове хемијских веза, препознаје тип хемијске везе у супстанцама и повезује са својствима тих супстанци;		Физичке и хемијске промене супстанци Демонстрациони огледи: демонстрирање правилног руковања лабораторијским посуђем и прибором, и правилног извођења основних лабораторијских техника рада; испитивање физичких и хемијских својстава и промена супстанци Лабораторијска вежба I: основне лабораторијске технике рада: мешање, уситњавање и загревање супстанци Лабораторијска вежба II: физичка својства супстанци, мерење масе, запремине и температуре супстанце Лабораторијска вежба III: физичке и хемијске промене супстанци
– објасни процес растварања супстанце и квантитативно значење растворљивости супстанце; – изводи израчунавања у вези с масеним процентним саставом раствора; – напише једначине хемијских реакција и објасни њихово квалитативно и квантитативно значење; – квантитативно тумачи хемијске симболе и формуле користећи појмове релативна атомска и молекулска маса, количина супстанце и моларна маса; – опише и објасни физичка и хемијска својства водоника и кисеоника; – разликује оксиде, киселине, хидроксиде и соли на основу хемијске формуле и назива, и опише основна својства ових класа једињења; – индикаторима испита и на рН скали процени киселост раствора;	АТОМИ ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТИ И	Атоми хемијских елемената Хемијски симболи Грађа атома: атомско језгро и електронски омотач Атомски и масени број, изотопи Распоред електрона по нивоима у атомима елемената Периодни систем елемената (ПСЕ), закон периодичности и веза између броја и распореда електрона по нивоима у атомима елемената и положаја елемената у ПСЕ Племенити гасови Својства и примена Демонстрациони огледи: формулисање претпоставке о честичној грађи супстанци Вежба IV:

– тумачи ознаке са амбалаже супстанци/комерцијалних производа		одређивање валентног нивоа и броја валентних електрона
	МОЛЕКУЛИ ЕЛЕМЕНАТА И ЈЕДИЊЕЊА, ЈОНИ И ЈОНСКА ЈЕДИЊЕЊА	Ковалентна веза: молекули елемената и молекули једињења Атомска и молекулска кристална решетка Јонска веза и јонска кристална решетка Валенца Хемијске формуле и називи Демонстрациони огледи: својства супстанци са ковалентном и јонском везом Лабораторијска вежба V: упоређивање својстава супстанци са јонском и супстанци са ковалентном везом
	ХОМОГЕНЕ И ХЕТЕРОГЕНЕ СМЕШЕ	Смеше: хомогене и хетерогене Раствори – хомогене смеше Растварање и растворљивост Вода и ваздух – хомогене смеше у природи Масени процентни састав смеша Раздвајање састојака смеша: декантовање, цеђење и одвајање помоћу магнета Демонстрациони огледи: састав и својства смеша; раствори и њихова својства; растворљивост; незасићени, засићени и презасићени раствори; раздвајање састојака смеша Лабораторијска вежба VI: испитивање растворљивости супстанци Лабораторијска вежба VII: раздвајање састојака смеша:

		декантовање, цеђење и одвајање помоћу магнета
ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ	И	Хемијске реакције Закон о одржању масе Хемијске једначине Демонстрациони огледи: мерење и упоређивање укупне масе супстанци пре и после хемијске реакције у отвореном и затвореном реакционом систему Вежба VIII: састављање једначина хемијских реакција
ИЗРАЧУНАВАЊА ХЕМИЈИ	У	Релативна атомска и релативна молекулска маса Количина супстанце и мол Моларна маса Закон сталних односа маса Масени процентни састав једињења Израчунавања на основу једначина хемијских реакција Лабораторијска вежба IX: мерење масе супстанце и израчунавање моларне масе и количине супстанце
ВОДНИК КИСЕОНИК ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА СОЛИ	И И	Водоник Кисеоник Оксидација, сагоревање и корозија Оксиди: хемијске формуле, називи и основна својства Киселине: хемијске формуле, називи и основна својства

		Хидроксиди (базе): хемијске формуле, називи и основна својства Мера киселости раствора: рН-скала Неутрализација – хемијска реакција киселина и хидроксида (база) Соли: формуле и називи Демонстрациони огледи: испитивање кисело-базних својстава раствора помоћу индикатора; реакција неутрализације Лабораторијска вежба Х: испитивање кисело-базних својстава раствора помоћу индикатора
--	--	--

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 5/19, 1/20, 6/20, 8/20, 5/21,17/21, 16/22, 13/23 и 14/23).

Техника и технологија

Циљ наставе и учења технологије је да ученик развије техничко- технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолођких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		

– повеже развој машина и њихов допринос подизању квалитета живота и рада; – повеже ергономију са здрављем и комфором људи при употреби техничких средстава; – анализира да ли је коришћење одређене познате технике и технологије у складу са очувањем животне средине; – истражи могућности смањења трошкова енергије у домаћинству; – повеже занимања у области производних техника и технологија са сопственим интересовањем; – разликује врсте транспортних машина; – повеже подсистеме код возила друмског саобраћаја са њиховом улогом; – провери техничку исправност бицикла; – демонстрира поступке одржавања бицикла или мопеда; – самостално црта скицом и техничким цртежом предмете користећи ортогонално и просторно приказивање; – користи CAD технологију за креирање техничке документације;	ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	Појам, улога и развој машина и механизма. Потрошња енергије у домаћинству и могућности уштеде. Утицај дизајна и правилне употребе техничких средстава на здравље људи. Зависност очувања животне средине од технологије. Професије (занимања) у области производних техника и технологија.
	САОБРАЋАЈ	Машине спољашњег и унутрашњег транспорта. Подсистеми код возила друмског саобраћаја (погонски, преносни, управљачки, кочиони). Исправан бицикл/мопед као битан предуслов безбедног учешћа у саобраћају.
	ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	Специфичности техничких цртежа у машинству. Ортогонално и просторно приказивање предмета. Коришћење функција и алата програма за CAD. Употреба 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета. Основне компоненте ИКТ уређаја. Управљање и контрола коришћењем рачунарске технике и интерфејса. Вештачка интелигенција – појмови; примери технологија

– образложи предности употребе 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета; – управља моделима користећи рачунар; – објасни улогу основних компоненти рачунара, таблета, паметних телефона и осталих савремених ИКТ уређаја; – објасни улогу и значај вештачке интелигенције и примену у свакодневном животу; – аргументује значај рационалног коришћења расположивих ресурса на Земљи; – идентификује материјале који се користе у машинству и на основу њихових својстава процењује могућност примене; – користи прибор за мерење у машинству водећи рачуна о прецизности мерења; – врши операције обраде материјала који се користе у машинству, помоћу одговарајућих алата, прибора и машина и примени одговарајуће мере заштите на раду; – објасни улогу одређених елемената машина и механизма на једноставном примеру; – образложи значај примене савремених машина у машинској		управљаних вештачком интелигенцијом
	РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	Рационално коришћење ресурса на Земљи и очување и заштита животне средине. Материјали у машинству (пластика, метали, легуре и др.). Мерење и контрола – појам и примена мерних средстава (мерила). Технологија обраде материјала у машинству (обрада материјала са и без скидања струготине, савремене технологије обраде). Елементи машина и механизма (елементи за везу, елементи за пренос снаге и кретања, специјални елементи). Производне машине: врсте, принцип рада, појединачна и серијска производња. Појам, врсте, намена и конструкција робота (механика, погон и управљање). Погонске машине – мотори (хидраулични, пнеуматски, топлотни). Моделовање погонских машина и/или школског мини робота.
	КОНСТРУКТОРСК О МОДЕЛОВАЊЕ	Проналажење информација, стварање идеје и дефинисање задатка. Самосталан/тимски рад на пројекту. Израда техничке документације изабраног модела ручно или уз помоћ рачунарских апликација.

индустрији и предности роботизације производних процеса; – објасни основе конструкције робота; – класификује погонске машине – моторе и повеже их са њиховом применом; – самостално/тимски истражи и реши задати проблем у оквиру пројекта; – изradi производ у складу са принципима безбедности на раду; – тимски представи идеју, поступак израде и производ; – креира рекламу за израђен производ; – врши е-кореспонденцију у складу са правилима и препорукама са циљем унапређења продаје; – процењује свој рад и рад других на основу постављених критеријума (прецизност, педантност и сл.)		Реализација пројекта – израда модела коришћењем алата и машина у складу са принципима безбедности на раду. Представљање идеје, поступака израде и производа. Процена сопственог рада и рада других на основу постављених критеријума. Употреба електронске кореспонденције са циљем унапређења производа. Одређивање оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела. Креирање рекламе за израђен производ.
---	--	--

--	--	--

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 5/19, 1/20, 6/20, 8/20, 5/21,17/21, 16/22, 13/23 и 14/23).

Информатика и рачунарство

Циљ учења предмета је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– разликује визуелну презентацију и логичку структуру текста; – користи алате за стилско обликовање документа и креирање прегледа садржаја у програму за обраду текста; – објасни принципе растерске и векторске графике и модела приказа боја; – креира растерску слику у изабраном програму; – креира векторску слику у изабраном програму;	ИКТ	Обележавање логичке структуре и генерисање прегледа садржаја текстуалног документа Карактеристике рачунарске графике (пиксел, резолуција, RGB и CMYK модели приказа боја, растерска и векторска графика) Рад у програму за растерску графику Рад у програму за векторску графику Израда гиф анимација

– користи алате за уређивање и трансформацију слике; – креира гиф анимацију; – креира видео-запис коришћењем алата за снимање екрана; – разликује појмове URL, DNS, IP адреса; – објасни појмове хипервеза и хипертекст; – креира, форматира и шаље електронску пошту; – обавља електронску комуникацију на сигуран, етички одговоран и безбедан начин водећи рачуна о приватности; – препозна непримерени садржај, нежељене контакте и адекватно се заштити; – сараднички креира и дели документе у облаку водећи рачуна о одговарајућим нивоима приступа; – подешава хипервезе према делу садржаја, другом документу или веб локацији; – уз помоћ програмске библиотеке текстуалног програмског језика исцртава елементе 2Д графике; – употребљава петље и генератор насумичних бројева за исцртавање сложенијих облика; – планира, опише и имплементира решење једноставног проблема; – проналази и отклања грешке у програму;		Коришћење алата за снимање екрана
	ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	URL, DNS, IP адреса Хипервеза и хипертекст Електронска пошта, креирање налога, слање и пријем поште Електронска пошта (контакти, безбедност, нежељена пошта) Рад на дељеним документима (текстуалним документима / презентацијама /упитницима) у облаку
	РАЧУНАРСТВО	Рад са изабраним текстуалним програмским језиком у области 2Д графике Основне карактеристике изабране графичке библиотеке Методе за исцртавање основних геометријских облика Подешавање боја и положаја објеката Примена петљи и случајно генерисаних вредности на исцртавање геометријских облика
	ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК	Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима Вредновање резултата пројектног задатка

– сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка; – креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који комбинују текст, слике, линкове, табеле и анимације; – креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; – поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; – вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен		
--	--	--

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 5/19, 1/20, 6/20, 8/20, 5/21,17/21, 16/22, 13/23 и 14/23).

Физичко и здравствено васпитање

Циљ наставе и учења предмета је да ученик унапређује своје физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима рада и живота.

Недељни фонд часова: 3

Годишњи фонд часова: 108

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		

– примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у самосталном вежбању; – сврсисходно користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим ситуацијама; – упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања уз помоћ наставника са вредностима за свој узраст;	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Основни садржаји Вежбе за развој снаге Вежбе за развој гибкости Вежбе за развој аеробне издржљивости Вежбе за развој брзине Вежбе за развој координације Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности
– примени достигнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу; – примени атлетске дисциплине у складу са правилима; – развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике; – одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; – примени вежбања из гимнастике за развој моторичких способности; – изведе елементе одбојкашке технике; – примени основна правила одбојке; – користи елементе технике у игри; – примени основне тактичке елементе спротских игара; – учествује на такмичењима између одељења;	АТЛЕТИКА	Основни садржаји Техника спринтерског трчања Истрајно трчање – припрема за крос Техника штафетног трчања Скок удаљ Бацања кугле Скок увис Бацање „вортекс-а” Проширени садржаји Скок увис (леђна техника) Тробој

– изведе кретања у различитом ритму; – игра народно коло; – изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура; – изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; – преплива 25 m техником краула, леђног краула и прсном техником; – процени своје способности и вештине у води; – скочи у воду на ноге и на главу; – рони у дужину у складу са својим могућностима; – поштује правила понашања у води, и око водене средине; – уочи ризичне ситуације у води и око ње; – вреднује утицај примењених вежби на организам; – процени ниво сопствене дневне физичке активности; – користи различите вежбе за побољшање својих физичких способности; – процени последице недовољне физичке активности; – примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима;	СПОРТСКА ГИМНАСТИКА	Основни садржаји: Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе: Тло Прескок Трамполина Вратило Двовисински разбој Паралелни разбој Кругови Коњ са хватаљкама Греда Проширени садржаји: На тлу и справама сложеније вежбе и комбинације вежби.
	ОСНОВЕ ТИМСКИХ И СПОРТСКИХ ИГАРА	Одбојка: Основни елементи технике, тактике и правила игре Футсал: Игра уз примену правила Рукомет: Игра уз примену правила Кошарка: Сложенији елементи технике, тактике и правила игре Активност по избору
	ПЛЕС РИТМИКА	Основни садржаји Вежбе са вијачом Вежбе са обручем

– примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама; – примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима; – решава конфликте на друштвено прихватљив начин; – пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности; – прихвати победу и пораз; – уважи различите спортове без обзира на лично интересовање; – примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама; – повеже значај вежбања за одређене професије; – вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; – подстиче породицу на редовно вежбање; – повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; – коригује дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама; – користи здраве намирнице у исхрани; – разликује корисне и штетне додатке исхрани;		Вежбе са лоптом Народно коло „Моравац” Народно коло из краја у којем се школа налази Енглески валцер Проширени садржаји Састав са обручем Састав са лоптом Састав са вијачом Основни кораци rock n roll
	ПЛИВАЊЕ И ВАТЕРПОЛО	Основни садржаји Пливање Техника краула Техника прсног пливања Одржавање на води на разне начине и самопомоћ Роњење у дужину до 10 m Пливање 25 m одабраном техником на време Проширени садржаји Мешовито пливање (две технике) Ватерполо Пливање са лоптом Хватање и додавање Шут на гол
	ПОЛИГОНИ	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима

– примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању; – правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда; – чува животну средину током вежбања; – препозна последице конзумирања дувана, алкохола и штетних енергетских напитака; – води рачуна о репродуктивним ограничанима приликом вежбања	ФИЗИЧКО ВЕЖБАЊЕ И СПОРТ	Основни садржаји Основна подела вежби Функција скелетно-мишићног система Основна правила одбојке Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе) Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању Облици насиља у физичком васпитању и спорту Навијање, победа, пораз решавање спорних ситуација Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама Значај вежбања за одбрамбено-безбедносне потребе Повезаност физичког вежбања и естетике Породица и вежбање Планирање вежбања
---	--	--

	ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	Основни садржаји Утицај аеробног вежбања (ходања, трчања и др) на кардио-респираторни систем Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања Значај употребе воћа и поврћа и градивних материја (протеини и беланчевине) у исхрани Подела енергетских напитака и последице њиховог прекомерног конзумирања Прва помоћ након површинских повреда (посекотина и одеротина) Вежбање у различитим временским условима Чување околине при вежбању Последице конзумирања дувана и алкохола Додаци исхрани – суплементи Вежбање и менструални циклус Значај заштите репродуктивних органа приликом вежбања
--	--------------------------	--

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 5/19, 1/20, 6/20, 8/20, 5/21,17/21, 16/22, 13/23 и 14/23).

Руски језик

Циљ наставе и учења предмета је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему, култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/ давање информација личне природе; – поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; – размени једноставније информације личне природе; – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; – разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства;	ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл Реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл) и иницирање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима
	ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење бића, предмета, појава и места
	ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ	Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге Усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање

– разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; – упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; – затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности; – разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих; – упути уобичајене молбе и захтеве; – честита, захвали и извини се користећи једноставнија језичка средства; – разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – пружи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; – разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа;	У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ	позивнице за прославу/ журку или имејла/ СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/ одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/ изговора
	ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ	Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/ нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава извињење, захвалност Усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/ услугу и реаговање на њу, изражавање извињења и захвалности
	РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА	Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр за израду задатака, пројеката и сл), с визуелном подршком и без ње Усмено и писано давање упутстава
	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ	Слушање и читање описа и размењивање мишљења у вези са сталним, уобичајеним или актуелним догађајима/ активностима и способностима Усмено и писано описивање сталних, уобичајених или актуелних догађаја/ активности и способности
	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ	Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање

– размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; – опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа; – разуме једноставније текстове у којима се описују искуства,		мишљења у вези са искуствима, догађајима/ активностима и способностима у прошлости; усмено и писано описивање искустава, догађаја/ активности и способности у прошлости; израда и презентација пројеката о историјским догађајима, личностима и сл
догађаји и способности у прошлости; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости;	ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)	Слушање и читање краћих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима Усмено и писано договарање/ извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима
– опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; – опише неки историјски догађај, историјску личност и сл – разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих;	ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	Слушање и читање исказа у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима Усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осетима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа
– размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; – саопшти шта он/ она или неко други планира, намерава, предвиђа; – разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима,	ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са сналажењем и оријентацијом у простору и специфичнијим просторним односима Усмено и писано размењивање информација у вези са сналажењем и оријентацијом у простору и просторним односима;

потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; – изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; – разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/ положај предмета и бића у простору и правац кретања и одговори на њих; – затражи и разуме обавештења о оријентацији/ положају предмета и бића у простору и правцу кретања; – опише правац кретања и просторне односе једноставним, везаним исказима; – разуме једноставније забране, правила понашања, своје и туђе обавезе и реагује на њих; – размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту; – разуме једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност; – формулише једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност;		усмено и писано описивање смера кретања и просторних односа
	ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА	Слушање и читање једноставнијих исказа у вези са забранама, правилима понашања и обавезама Постављање питања у вези са забранама, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, правила понашања и обавеза
	ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова с исказима у којима се говори шта неко има/ нема или чије је нешто; постављање питања у вези са припадањем и одговарање на њих
	ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на изражавање допадања/ недопадања Усмено и писано изражавање допадања/ недопадања
	ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са тражењем мишљења и изражавањем слагања/ неслагања Усмено и писано тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања

– пита и каже шта неко има/ нема и чије је нешто; – разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; – изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење; – разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих – изражава мишљење, слагање/ неслагање и даје кратко образложење; – разуме једноставније изразе који се односе на количину и цену; – пита и саопшти колико нечега има/ нема, користећи једноставнија језичка средства; – пита/ каже/ израчуна колико нешто кошта	ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ЦЕНА	Слушање и читање једноставнијих текстова који говоре о количини и цени; слушање и читање текстова на теме поруџбине у ресторану, куповине. Постављање питања у вези с количином и ценом и одговарање на њих, усмено и писано; играње улога (у ресторану, у продавници, у кухињи ...); записивање и рачунање цена
--	--------------------------------------	---

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о плану наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 5/19, 1/20, 6/20, 8/20, 5/21, 17/21, 16/22, 13/23 и 14/23).

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОСМИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Српски језик и књижевност

Циљ наставе и учења предмета је да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању, да кроз читање и тумачење књижевних дела развије читалачке компетенције које, уз књижевно знање обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање, подстичу имагинацију и уметнички сенизибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање, да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења, да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености, да стиче и развија најшира хуманстичка знања и да научи како да функционално повезује садржаје из предметних области.

Недељни фонд часова: 4

Годишњи фонд часова: 136

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– чита са разумевањем књижевноуметничке текстове и остале – типове текстова, примењујући различите стратегије читања; – тумачи значења, језичке, естетске и структурне особине уметничких текстова, користећи књижевне термине и појмове; – критички промишља о стварности на основу прочитаних дела;	КЊИЖЕВНОСТ	Л Е К Т И Р А ЛИРИКА 1. Ђура Јакшић: „Отаџбина” 2. Јован Јовановић Змај: „Светли гробови” 3. Јован Јовановић Змај: „Ђулићи” (избор) 4. Десанка Максимовић: „Пролетња песма” / „Опомена” 5. Момчило Настасијевић: „Труба” 6. Иван В. Лалић: „Ветар”

– истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи; – повеже писце и дела из обавезног дела програма од 5. до 8. разреда; – издвоји основне одлике књижевног рода и врсте у конкретном тексту, као и језичко-стилске карактеристике текста у склопу интерпретације; – уочи слојевитост књижевног дела и међужанровско прожимање; – повеже књижевна дела са историјским или другим одговарајућим контекстом; – одреди временски оквир у којем је писац стварао; – разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта;		7. Марина Цветајева: „Месечев сјај” ЕПСКО-ЛИРСКЕ ВРСТЕ 1. Бранко Радичевић: Ћачки растанак (одломак „Ој Карловци, место моје драго...”) 2. Народна епско-лирска песма: Женидба Милића Барјактара ЕПИКА 1. Вук Стефановић Караџић: О народним певачима 2. Вук Стефановић Караџић: Житије Ајдук Вељка Петровића (одломак) 3. Доситеј Обрадовић: Живот и прикљученија (одломак) 4. Прота Матеја Ненадовић: Мемоари (одломак) 5. Петар Петровић Његош: Горски вијенац (одломак „Бадње вече”) 6. Симо Матавуљ: „Пилипенда” 7. Лаза Лазаревић: „Све ће то народ позлатити” 8. Милош Црњански: Сеобе (одломак) / Роман о Лондону („Пролеће је стигло у Лондон”)
---	--	---

– препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину, поштујући особености сопственог народа и других народа; – учествује у избору књижевних дела и начина њихове обраде и представљања; – објасни настанак и развој српског књижевног језика; – разуме значај књижевног језика за културу и историју српског народа; – сврста српски језик у одговарајућу језичку групу у Европи; – именује дијалекте српског језика; – разуме постојеће језичке прилике у Србији; – издвоји делове творенице и препозна основне моделе њиховог грађења;		9. Бранимир Ћосић: Покошено поље (одломак из прве књиге „Читава једна младост”) 10. Дино Буцати: „Колумбар” 11. Херман Хесе: „Магија књиге” / Нил Гејмен: „Зашто наша будућност зависи од библиотека, читања и сањарења” / Милорад Павић: Роман као држава (избор одломака из огледа: „Кратка историја читања”, „Последњих сто читалаца”, „Нова генерација електронске књиге”, „Скакутаво читање или повратак фусноте”, „Романи без речи”) ДРАМА 1. Данило Киш: Ноћ и магла 2. Петар Кочић: Јазавац пред судом (одломак) 3. Жан Батист Поклен Молијер: Грађанин племић (одломак) НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ
--	--	--

– користи садржаје из граматике обрађене у претходним разредима и повеже их са новим градивом; – доследно примени правописну норму; – примени основна правила о распореду акцената; – уочи разлику између научног, административног и разговорног функционалног стила; – пише и говори поштујући карактеристике различитих функционалних стилова; – уочи разлику између речи и лексеме; – препозна метафору и метонимију као лексичке механизме и разуме значење вишезначних речи карактеристичних за свакодневну комуникацију; – разуме значење застарелих речи и неологизама; – користи речник, енциклопедију и лексикон;		1. Веселин Чајкановић: „О ускршњим обичајима” 2. Милутин Миланковић: Кроз васиону и векове (одломак) 3. Хилда Дајч: Писма – одломак, (обавезна напомена о власнику права: ©Јеврејски историјски музеј) 4. Споменка Крајчевић: Кругом двојке (избор одломака: „Унутрашња пруга”: „Станица пристаниште” – „Почетак и крај”, „Одлазак”; „Станица Калемегдан” – „Гозбе”, „Теорија”; „Станица Браће Барух” – „Извесност”, „Тајна”; „Станица Вуков споменик” – „Простор”, „Булеварска бајка”) 5. Герман Титов: „25 сати у свемиру” Са наведеног списка, обавезан је избор два дела за обраду. ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1. Народне епске песме новијих времена (тематски круг о ослобођењу Србије: „Почетак буне против дахија”; „Бој на
--	--	--

– уочи манипулацију у пропагандним текстовима; – напише приказ, расправу и краћи есеј; – разликује делове текста и књиге – укључујући индекс, појмовник, библиографију – и уме да их користи; – повезује информације и идеје изнесене у тексту, уочава јасно исказане односе и изводи закључак заснован на тексту.		Мишару”, „Бој на Чокешини”...) 2. Љубавне народне лирске песме („Српска дјевојка”, „Љубавни растанак”...); обичајне народне лирске песме (избор) 3. Избор из савремене српске поезије (нпр. Васко Попа: „Очију твојих да није”, Бранко Миљковић: „Критика метафоре”, Војислав Карановић: „О читању поезије”, Момчило Мошо Одаловић: „Ршуме, јеси ли знао Црњанског”, Ана Ристовић: „Гледајући у дрвеће”...) 4. Иво Андрић: Деца („Деца”, „Књига” и „Панорама”) 5. Бранислав Нушић: Сумњиво лице 6. Клод Кампањ: Збогом мојих петнаест година 7. Давид Албахари, Мамац ДОПУНСКИ ИЗБОР ЛЕКТИРЕ (бирати 3–6 дела)
---	--	---

		1. Милош Црњански: „Ја, ти и сви савремени парови” 2. Оскар Давичо: „Србија” / „Детињство” (избор) 3. Бранко Ћопић: Мала моја из Босанске Крупе 4. Станислав Винавер: Ратни другови („Аритон”) 5. Народна приповетка: Усуд 6. Вук Стефановић Караџић: Српски рјечник (избор, нпр. „Отмица”...); 7. Растко Петровић: Африка (одломци) 8. Радослав Братић: Мајсторова рука (одломак) 9. Милорад Павић: Хазарски речник, одреднице о Ћирилу и Методију (одломци) 10. Душан Ковачевић: Ко то тамо пева 11. Гроздана Олујић: Гласам за љубав 12. Џон Селинџер: Ловац у жити 13. Ричард Бах: Галеб Џонатан Ливингстон 14. Кајо Ритер: Дечко који није био из Ливерпула
--	--	--

			15. Џон Бојн: Дечак у пругастој пиџами 16. Сју Таузенд: Дневник Адријана Мола. КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ Стилска средства: анафора и епифора, апострофа. Лирске врсте: народне љубавне песме, обичајне песме (сватовске, тужбалице и здравице); љубавна песма (ауторска). Епско-лирске врсте: поема, балада. Драмски спев. Мемоари. Биографија
	ЈЕЗИК	ГРАМАТИКА	Језик Словена у прапостојбини; сеобе Словена и стварање словенских језика. Мисија Ћирила и Методија. Почетак писмености код Срба. Старословенски језик и писма (глагољица и ћирилица). Развој српског књижевног језика: српкословенски, рускословенски, славеносрпски језик. Вук Караџић – реформа језика, писма и правописа. Књижевни језик код Срба од Вука до данас (основни подаци). Основне језичке групе

			у Европи и место српског језика у породици словенских језика. Дијалекти српског језика: екавски (призренско-тимочки, косовскоресавски, шумадијско-војвођански) и ијекавски (зетско-рашки и источнохерцеговачки). Народни језик (језик као скуп дијалеката) и књижевни (нормирани) језик. Службена употреба језика и писма према Уставу. Језици националних мањина (основни подаци). Језик – основне особине говорног и писаног језика. Грађење речи: – основни модели: извођење, слагање, префиксација; – просте речи и творенице (изведенице, сложенице, префиксалне творенице); – састав твореница: корен, творбена основа, префикс, суфикс. Систематизација претходно обрађених садржаја из фонетике, морфологије и синтаксе. Фонетика: подела гласова и гласовне промене. Морфологија: врсте и подврсте речи и њихове категорије. Синтакса: реченични чланови (састав и функција); независне и зависне реченице; слагање реченичних чланова.
--	--	--	---

		ПРАВОПИС	Писање имена из страних језика са акцентом на њихову промену. Спојено и одвојено писање речи (сложенице, полусложенице, синтагме). Генитивни знак. Црта и цртица; други интерпункцијски и правописни знаци.
		ОРТОЕПИЈА	Краткоузлазни и краткосилазни акценат; правила о распореду акцената и неакцентованих дужина (основни појмови).
	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА		Књижевни и остали типови текстова у функцији унапређивања језичке културе. Текстови писани различитим функционалним стиловима: публицистички стил (репортажа, интервју); административни стил (молба, жалба, уплатница, обрасци, радна биографија; бирократски језик); научни стил (примери из текстова у уџбеницима других наставних предмета; употреба термина). Лексикологија: – једнозначност и вишезначност речи; – лексичка метафора и лексичка метонимија као механизми остваривања вишезначности; – синонимија, антонимија и хомонимија; – застареле речи; нове речи – неологизми; – речник, лексикон, енциклопедија.

		Пропагандни текстови (рекламе и слично). Расправа и есеј на задату тему. Приказ (књиге, филма, позоришне представе и сл.). Говорне вежбе: интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитоване); анализа снимљеног разговора; интервју; расправа (дискусија); презентовање чињеница и коментара. Правописне вежбе: диктат, уочавање и објашњавање правописних грешака у тексту; писање имена из страних језика; писање позајмљеница (информатички термини, мејл и сл.); писање сложеница, полусложеница и синтагми; писање црте и цртице; запета у независносложеним реченицама. Језичке вежбе: уочавање и исправљање грешака у неправилно маркираном тексту; попуњавање текста са празнинама; тражење грешака у тексту и исправљање. Лексичко-семантичке вежбе: допуњавање реченица хомонимима (хомоними и акценти); проналажење одговарајућег синонима; антонимски ланац; одређивање значења метафоре и
--	--	---

		метонимије у тексту; тумачење застарелих речи и неологизама; дефинисање лексема. Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу. Четири школска писмена задатка – по два у сваком полуугодишту.
--	--	---

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 11/19, 2/20, 6/20, 5/21, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 4/24, 6/25).

Енглески језик

Циљ наставе и учења предмета јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 68

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– разуме општи смисао и главне информације из уобичајених текстова који се односе на представљање и тражење/ давање информација личне природе;	ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника,

– тражи, саопшти, пренесе информације личне природе или податке о себи и другима; – у неколико повезаних исказа представи себе, своју ужу/ширу породицу и пријатеље користећи једноставнија језичка средства; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се		вршњака и сл.) и иницирање и проширивање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима (подаци о личности, приватним и школским активностима, друштвеним улогама и сл).
- односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – размени информације које се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;	ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА И ПОЈАВА, МЕСТА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење бића, предмета, појава, места из искуственог света и фикционалног спектра
– повеже неколико исказа у краћи текст којим се описују и пореде бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; – разуме краће низове исказа који се односе на предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; – упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности	ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ	Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге и савете; усмено и писано договарање у вези са предлозима и учешћем у заједничким активностима; писање позивнице за прославу/ журку или имејла/ СМС-а којим се договарају заједничке активности; прихватање/ одбијање предлога и савета, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости, и

користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; – затражи и пружи детаљније информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности; – разуме краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања и реагује на њих; – саопшти краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања; – разуме и на прикладан начин одговори на честитку, захвалност и извињење; – упути честитку, захвалност и извињење користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; – разуме и следи краће низове упутстава у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – тражи и пружи неколико везаних једноставнијих упутстава у		давање одговарајућег оправдања/ изговора; образлагање спремности за прихватање предлога и савета, уз исказивање емотивних и експресивних реакција (радости, усхићености и сл)
	ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ	Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/ нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава извињење, захвалност; усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/ услугу и реаговање на њу; изражавање извињења и захвалности.
	РАЗУМЕВАЊЕ, ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ УПУТСТАВА	Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства с визуелном подршком и без ње; усмено и писано давање и тражење упутстава
	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ	Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са догађајима/ активностима и способностима; усмено и писано описивање активности, радњи и способности у садашњости.

вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање радњи и ситуација у садашњости; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање способности и умећа у садашњости; – размени неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; – опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање искустава, догађаја и способности у прошлости; – размени неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; – опише искуства, догађаје и способности из прошлости	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ	Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези с личним искуствима, догађајима, активностима, способностима и особеностима у прошлости; усмено и писано описивање искустава, активности и способности у прошлости, историјских догађаја и личности.
	ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; усмено и писано договарање/извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима.
	ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осетима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа.

повезујући неколико краћих исказа у смислену целину; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања у будућности; – размени неколико исказа у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима у будућности; – саопшти планове, намере и предвиђања; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на жеље, интересовања, потребе, осете и осећања; – размени неколико повезаних информација у вези са жељама, интересовањима, осетима и осећањима; – искаже и образложи жеље, интересовања, потребе, осете и осећања; – разуме краће низове исказа који описују просторне односе, оријентацију и правац кретања;	ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са смером кретања и специфичнијим просторним односима; усмено и писано размењивање информација у вези са смером кретања и просторним односима; усмено и писано описивање смера кретања и просторних односа.
	ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА	Слушање и читање једноставнијих исказа у којима се изражавају дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе; постављање питања у вези са забранама, дозволама, упозорењима, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, дозвола, упозорења, правила понашања и обавеза
	ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се говори о томе шта неко има/ нема или чије је нешто; постављање питања у вези са припадањем и одговарање на њих.

– затражи и пружи обавештења о просторним односима, оријентацији и правцу кретања; – разуме једноставније текстове који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих; – размени неколико информација које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе; – разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на поседовање и припадање; – размени неколико краћих, везаних исказа који се односе на поседовање и припадање; – разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање допадања и недопадања	ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова којима се изражава допадање/недопадање; усмено и писано изражавање допадања/недопадања
	ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се тражи и износи мишљење и изражава слагање/неслагање; усмено и писано тражење и изношење мишљења и изражавање слагања и неслагања.
	ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се наводе количине, димензије и цене; размењивање информација у вези с количином, димензијама и ценама, усмено и писано.

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 11/19, 2/20, 6/20, 5/21, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 4/24, 6/25).

Ликовна култура

Циљ наставе и учења предмета је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме, кроз практичан рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и наслеђу свог и других народа.

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 34

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
ПО завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– бира одговарајући прибор, материјал, технику, уређај и апликативни програм за изражавање идеја, имагинације, емоција, ставова и порука; – користи разноврсне податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – примењује знања о елементима и принципима компоновања у стваралачком раду и свакодневном животу; – реализује једноставне ликовне пројекте, самостално и у сарадњи са другима; – дискутује аргументовано о својим и радовима других	КОМПОЗИЦИЈА	Примена принципа компоновања. Простор и пропорције (ергономија, перспектива).
	НАСЛЕЂЕ	Културна баштина (значај, заштита и промоција наслеђа). Најзначајнија уметничка остварења и уметници, локалитети и споменици на територији Србије и у свету.
	КОМУНИКАЦИЈА	Декодирање слике (теме, мотиви, поруке, метафора, алегорија, пиктограми...). Пројекти (цртеж, слика, скулптура, дигитална фотографија, филм, анимација, игрице, стрип, графити, мурали, инсталације, шминка и боди арт, одевне комбинације и детаљи...).

уважавајући различита мишљења; – прави презентације усклађујући слику и текст и приказујући кључне податке и визуелне информације; – тумачи садржаје одабраних уметничких дела и одабрану визуелну метафорику; – разговара о значају културне баштине за лични развој, развој туризма и очување културног идентитета земље.		
--	--	--

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 11/19, 2/20, 6/20, 5/21, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 4/24, 6/25).

Музичка култура

Циљ учења предмета је да се код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 34

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		

– повеже различите видове музичког изражавања са друштвеноисторијским амбијентом у коме су настали; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у романтизму, импресионизму и савременом добу; – препознаје националне игре у делима уметничке музике; – наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период романтизма, импресионизма и савременог доба; – разликује музичке форме романтизма, импресионизма и савременог доба; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника романтизма, импресионизма и савременог доба; – идентификује елементе музике ранијих епоха као инспирацију у музици савременог доба; – препозна врсту дувачких инструмента по изгледу и звуку; – опише начин добијања тона код дувачких инструмената;	ЧОВЕК И МУЗИКА	Романтизам Програмска и апсолутна музика Соло песма Клавирска минијатура Националне и стилизоване игре (полка, мазурка, чардаш, казачок, сиртаки, валцер, танго...) Музичко-сценска дела Сметана, Дворжак, Шопен, Лист, Шуберт, Шуман, Паганини, Верди, Пучини, Росини, Чајковски, Бородин, Мусоргски, Мокрањац Импресионизам Равел, Дебиси Савремено доба Жанрови: Џез, популарна музика, апстрактна музика. Импровизација (појам) Стравински, Прокофјев, Коњовић, Константин Бабић, Вера Миланковић
	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	Дувачки инструменти.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање световне и духовне музике романтизма, импресионизма и савременог доба. Слушање вокалних, вокално-иструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора. Слушање дела традиционалне народне музике.

– препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; – изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Певање песама по слуху и из нотног текста (солмизацијом) самостално и у групи. Певање песама у мешовитим тактовима (7/8, 5/8) по слуху. Певање песама у комбинацији са плесним покретом. Певање и свирање из нотног текста народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима. Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом. Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских репрезентативних примера (одломака/тема) у стилу музике романтизма, импресионизма и савременог доба.
– комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању и реализацији школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност);	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Импровизација Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Креирање ритмичке пратње. Реконструкција музичких догађаја у стилу романтизма, импресионизма и савремене музике. Израда дувачких инструмената од доступних материјала.

– примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у комуникацији и заједничком музицирању; – се понаша у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује утицај музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.		
---	--	--

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 11/19, 2/20, 6/20, 5/21, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 4/24, 6/25).

Историја

Циљ наставе и учења предмета је да ученик, изучавајући историјске догађаје, шојаве и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно- историјском наслеђу, друштву и држави у којој живе.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 68

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		

– смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене историје на временској ленти; – уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти; – пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; – анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; – поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора; – доведе у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; – наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група у историјском периоду савременог доба; – образложи значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – уочи елементе континуитета и дисконтинуитета српске	ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	Основне одлике периода од завршетка Првог светског рата до наших дана. Историјски извори за изучавање периода од завршетка Првог светског рата до наших дана и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио, визуелни, усмена сведочанства, дигитални).
	ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА	Последице Великог рата (демографски и материјални губици, одраз рата у друштвеном и културном животу, Мировна конференција у Паризу – нова карта Европе и света). Револуције у Русији и Европи (узроци, ток и последице). Стварање југословенске државе (југословенска идеја, процес и носиоци уједињења, међународно признање и границе). Политичке и друштвено-економске прилике у Европи и свету (либералне демократије, тоталитарне идеологије, економске кризе; култура, наука и уметност, свакодневни живот). Југословенска краљевина (простор, становништво и друштво; конституисање државе, политички живот; међународни положај; економске прилике; култура, улога двора; национално и верско питање). Истакнуте личности: Николај II Романов, Владимир Иљич Лењин, Роза Луксембург, Александар Флеминг,

државности; – изведе закључак о повезаности националне историје са регионалном и светском, на основу датих примера; – образложи утицај историјских догађаја, појава и процеса на савремено друштво; – идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија и наводи њихове последице у историјском и савременом контексту; – препозна, на примерима из савремене историје, важност поштовања људских пр– наведе примере како су идеје о родној, верској и етничкој равноправности утицале на савремене политичке прилике и развој друштва; – пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених група у историјском периоду савременог доба; – илуструје примерима утицај научно-технолошког развоја на промене у друштву, економији и природном окружењу; – образложи утицај различитих друштвено-економских система на	ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ	Пабло Пикасо, Волт Дизни, Чарли Чаплин, Сергеј Ејзенштајн, Бенито Мусолини, Адолф Хитлер, Јосиф Стаљин, Френклин Рузвелт, Александар I, Марија, Петар II и Павле Карађорђевић, Никола Пашић, Стјепан Радић, Милан Стојадиновић, Драгиша Цветковић, Влатко Мачек, Слободан Јовановић, Милутин Миланковић, Исидора Секулић, Ксенија Атанасијевић, Милена Павловић Барили, Иван Мештровић. Свет у рату – узроци, међународне кризе, сукоби и освајачка политика тоталитарних држава; почетак и ток рата, зараћене стране, савезништва, фронтови, најважније операције, нови начини ратовања; ратна свакодневица; страдање цивила и ратни злочини; крај рата, победа антифашистичке коалиције. Југославија и српски народ у рату – улазак у рат, војни пораз, окупација, подела, квислиншке творевине; геноцид и злочини; устанак, антифашистичка борба и грађански рат; војне операције, живот у рату. Последице рата – људски и материјални губици; демографске и друштвене промене, миграције; уништавање културног наслеђа; суђења за ратне злочине; стварање ОУН. Истакнуте личности: Френклин Рузвелт, Винстон Черчил, Јосиф Стаљин,
--	--------------------------	--

свакодневни живот људи, анализирајући дате примере; – препозна како су културне интеракције, и сарадња различитих етничких и социјалних група утицали на политички, друштвени		Адолф Хитлер, Бенито Мусолини, цар Хирохито, Франциско Франко, Мао Цедунг, Ана Франк, Петар II Карађорђевић, Драгољуб Михаиловић, Јосип Броз, Милан Недић, Анте Павелић, Диана Будисављевић.
и привредни живот; – наведе примере утицаја спортских и уметничких достигнућа на обликовање савременог друштва; – идентификује узроке, елементе и последице историјских сукоба и ратова и дискутује о могућим начинима превенције конфликта; – објасни значење појмова геноцид и Холокауст; – изведе закључке о узроцима, току и последицама ратова условљених распадом СФРЈ користећи изворе различитог порекла и сазнајне вредности; – изрази ставове, засноване на историјским аргументима, уважавајући мишљење саговорника; – препозна пропаганду, стереотипе и идеолошку позицију у историјском извору и формулише став који се супротставља	СВЕТ, ЕВРОПА, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА	Свет после хладног рата – пад Берлинског зида; слом комунизма у Европи, распад СССР-а, нова политичка карта Европе, стварање Европске уније, доминација САД, локални конфликти и интервенције великих сила, процеси глобализације, Четврта индустријска револуција (дигитални медији, интернет, друштвене мреже и мобилна телефонија), претња тероризма, миграције, савремени културни покрети. Српски народ на крају 20. и почетком 21. века – криза СФРЈ 80-тих година, међунационалне тензије, увођење вишестраначког политичког система, распад СФРЈ, грађански рат и стварање нових држава, интернационализација сукоба и међународне интервенције, економске прилике и свакодневни живот, ратни злочини, страдање цивилног становништва, разарање културног наслеђа, НАТО агресија на СРЈ, последице ратова, политичке промене 2000. године, Република Србија као самостална држава, питање статуса Косова и

манипулацији; – критички се односи према информацијама из медија користећи се историјским знањима и вештинама; – анализира историјске догађаје и појаве на основу доступног аудио-визуелног изворног материјала; – осмисли, спроведе и презентује резултате истраживања		Метохије, односи у региону, српски народ у дијаспори и региону, процес придруживања Европској унији, култура и спорт. Истакнуте личности: Роналд Реган, Михаил Горбачов, Маргарет Тачер, Бил Гејтс, Владимир Путин, Ангела Меркел, Слободан Милошевић, Фрањо Туђман, Алија Изетбеговић, Зоран Ђинђић, Војислав Коштуница.
заснованог на одабраним историјским изворима и литератури, користећи ИКТ; – образложи смисао неговања сећања на важне догађаје и личности из историје савременог доба; – истражи меморијалне споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања; – покаже одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа; – уочи одраз историјских догађаја и појава у књижевним и уметничким делима; – препозна историјску димензију политичких, културних и	СВЕТ, ЕВРОПА, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА	Свет после Другог светског рата – блоковска подела, трка у наоружању, глобална димензија хладног рата, ратна жаришта и кризе, деколонизација, европске интеграције, покрети еманципације – покрети за женска и мањинска права, антиратни и антирасни покрети; научна достигнућа, освајање свемира, медији, популарна култура. Југославија и српски народ после Другог светског рата – изградња новог државног и друштвеног уређења, једнопартијски систем, однос власти према политичким противницима, међународни положај, економске и културне прилике, самоуправљање, несврстаност; свакодневица, популарна култура, нове тенденције у култури. Истакнуте личности: Џон Кенеди, Никита Хрушчов, Махатма Ганди, Мартин Лутер Кинг, Роза Паркс, Нелсон

технолошких промена у савременом свету и Републици Србији.ава;		Мандела, Голда Меир, Енди Ворхол, Јосип Броз, Александар Ранковић, Милован Ђилас, Иво Андрић, Милош Црњански, Александар Петровић, Мира Траиловић, Душан Ковачевић.
--	--	---

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 11/19, 2/20, 6/20, 5/21, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 4/24, 6/25).

Географија

Циљ наставе и учења предмета је да ученик појмовно и структурно овлада природно- географским, насеобинским, политичко- географским, интеграционим, глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 68

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– учествује у предлагању и реализацији истраживачког пројекта у локалној средини; – анализира тематске карте и статистичке податке и графички их	ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА ТЕРИТОРИЈЕ СРБИЈЕ	Југоисточна Европа, интеграциони и дезинтеграциони процеси. Географски положај Србије. Историјско-географски развој Србије. Символи Србије. Границе и проблеми пограничних крајева.

приказује; – одреди географски положај Србије и доведе га у везу са историјско-географским развојем; – анализира карактеристике граница и пограничних крајева Србије; – опише узроке и последице геотектонских процеса на територији Србије; – класификује облике рељефа на територији Србије и именује	ФИЗИЧКО- ГЕОГРАФСKE ОДЛИКЕ СРБИЈЕ	Геотектонски процеси на територији Србије. Сеизмизам Србије. Тектонски облици рељефа. Падински процеси и рељеф настао деловањем воде. Рељеф настао деловањем леда, ветра и човека. Утицаји ерозивних и акумулативних процеса на човека. Климатски фактори и елементи. Климатске области у Србији. Подземне воде Србије. Реке Србије. Језера Србије. Заштита вода и заштита од вода. Земљишта Србије. Распрострањеност биљног и животињског света.
репрезентативне; – анализира утицај климатских фактора и климатских елемената на климу Србије; – класификује и описује својства водних објеката користећи карту Србије; – наводи начине коришћења вода Србије; – препознаје ефекте утицаја физичко-географских процеса на	ДРУШТВЕНО- ГЕОГРАФСKE ОДЛИКЕ СРБИЈЕ	Кретање броја становника и њихов просторни размештај. Природно кретање. Миграциони процеси. Структуре становништва. Демографски проблеми и популациона политика. Прва насеља у Србији. Село и рурални процеси. Градови. Урбанизација и проблеми урбаног развоја. Београд. Природни ресурси и привредни развој. Друштвени услови привредног развоја и промене у структури привреде. Пољопривреда и

човека и адекватно реагује у случају природних непогода; – доведи у везу распрострањеност биљних и животињских врста и физичко-географске карактеристике простора; – објашњава популациону динамику становништва Србије: кретање броја становника, природни прираштај и миграције; – изводи закључке о утицају популационе динамике на структуре становништва у нашој земљи; – изводи закључке о важности предузимања мера популационе политике; – израђује и анализира графичке приказе структура становништва; – објашњава утицај природних и друштвених фактора на настанак, развој и трансформацију насеља у нашој земљи;		географски простор. Индустрија и географски простор. Саобраћај и географски простор. Туризам и трговина. Делатности кварталног сектора.
	ПРИРОДНА И КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ	Природна баштина Србије. Културна баштина Србије. Светска баштина под заштитом Унескоа у Србији.
	ГЕОГРАФИЈА ЗАВИЧАЈА	Појам и географски положај завичаја. Природне карактеристике. Друштвене карактеристике.
	СРБИ У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ	Срби у Црној Гори. Срби у БиХ – Република Српска. Срби у Хрватској. Срби у осталим суседним државама. Срби у дијаспори.

– уз помоћ карте Србије и других извора информација анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности у нашој земљи; – доводи у везу размештај привредних делатности са квалитетом животне средине у нашој земљи; – препознаје ефекте производње и коришћења различитих извора енергије на квалитет животне средине; – описује репрезентативне објекте природне и културне баштине и означава их на карти; – процењује важност очувања природне и културне баштине Србије; – објашњава утицај историјских и савремених миграција на размештај Срба у свету.		
--	--	--

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 11/19, 2/20, 6/20, 5/21, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 4/24, 6/25).

Физика

Циљ наставе и учења физике јесте упознавање ученика са природним појавама и основним законима природе, стицање основне научне писмености, оспособљавање за уочавање и препознавање физичких појава и активно стицање знања о физичким феноменима кроз истраживање, усвајање основа научног метода и усмеравање према примени физичких закона у свакодневном животу.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 68

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– повезује физичке величине које описују осцилације и таласе; – описује карактеристике звука, ултразвука и инфразвука и наводи примере примене ултразвука; – анализира примере одбијања и преламања светлости, тоталне рефлексије (огледала, сочива) и користи лупу и микроскоп; – демонстрира и објасни: осциловање куглице клатна и тела обешеног о опругу, осциловање жица и ваздушних стубова;	ОСЦИЛАТОРНО И ТАЛАСНО КРЕТАЊЕ	Осцилаторно кретање (осциловање тела обешеног о опругу, осциловање куглице клатна). Појмови и величине којима се описује осциловање тела (амплитуда, период, фреквенција). Закон о одржању механичке енергије при осциловању тела. Механички таласи. Основни параметри којима се описује таласно кретање (таласна дужина, фреквенција, брзина). Звук. Карактеристике звука и звучна резонанција. Демонстрациони огледи. Осциловање куглице клатна и тела обешеног о опругу (у

– демонстрира и објасни: појаву сенке, функционисање ока и корекцију вида; – примењује превентивне мере заштите од буке и од прекомерног излагања Сунчевом зрачењу; – демонстрира узајамно деловање наелектрисаних тела и објасни од чега оно зависи; – прикаже и опише електрично поље, израчуна силу којом поље делује на наелектрисање и повеже електрични напон и јачину електричног поља;		ваздуху и у течности). Осциловање жица и ваздушних стубова (ксилофон, различите затегнуте жице, једнаке стаклене флаше са различитим нивоима воде). Одакле долази звук (гумено црево са два левка, канап и две пластичне чаше...). Таласи (таласна машина или када). Демонстрација звучне резонанције променом висине ваздушног стуба (дужа стаклена цев са водом) Лабораторијска вежба 1. Мерење периода осциловања клатна или периода осциловања тега на опрузи 2. Одређивање убрзања Земљине теже помоћу математичког клатна
– објасни провођење струје кроз метале, течности и гасове и упореди отпорности металних проводника на основу њихових карактеристика; – наводи и користи различите изворе електричне струје (EMS) и зна да их разврста ради рециклаже; – познаје основне елементе електричног кола и уме да их повеже, изабере одговарајући опсег мерног инструмента и мери јачину струје и напон, одређује вредност отпорности редно и паралелно	СВЕТЛОСНЕ ПОЈАВЕ	Карактеристике светлости. Праволинијско простирање светлости (сенка и полусенка, помрачење Сунца и Месеца). Закон одбијања светлости. Равна и сферна огледала и конструкција ликова предмета. Брзина светлости у различитим срединама. Индекс преламања и закон преламања светлости. Тотална рефлексија. Преламање светлости кроз призму и сочива. Одређивање положаја ликова код сочива. Оптички инструменти. Лупа и микроскоп. Демонстрациони огледи. Сенке. Хартлијева плоча за илустровање закона о одбијању и преламању светлости. Преламање светлости (штапић делимично уроњен у

везаних отпорника и резултате прикаже табеларно и графички; – описује ефекте који се испољавају при протицању електричне струје; – описује узајамно деловање два паралелна проводника са струјом, деловање магнетног поља на струјни проводник и принцип рада електромагнета и електромотора; – објасни принцип рада компаса и природу Земљиног магнетног поља;		чашу с водом, новчић у чаши са водом и испод ње). Преламање беле светлости при пролазу кроз призму. Преламање светлости кроз сочиво, око и корекција вида (оптичка клупа, геометријска оптика на магнетној табли, стаклена флаша са водом као сочиво). Лупа и микроскоп. Лабораторијске вежбе 1. Провера закона одбијања светлости коришћењем равног огледала. 2. Одређивање жижне даљине сабирног сочива
– користи компас и апликације за паметне телефона за оријентацију у природи; – препозна основна својства наизменичне струје, израчуна потрошњу електричне енергије у домаћинству и да се придржава основних правила безбедности при коришћењу електричних уређаја у свакодневном животу; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из сваке наведене области; – објасни структуру атомског језгра и нуклеарне силе;	ЕЛЕКТРИЧНО ПОЉЕ	Наелектрисавање тела. Елементарна количина наелектрисања. Закон о одржању количине наелектрисања. Узајамно деловање наелектрисаних тела. Кулонов закон. Електрично поље (линије сила, хомогено и нехомогено поље). Рад силе електричног поља. Напон. Веза напона и јачине хомогеног електричног поља. Електричне појаве у атмосфери. Демонстрациони огледи. Наелектрисавање чврстих изолатора и проводника. Електрофор, електрично клатно и електроскоп. Линије сила електричног поља (перјанице, гриз у ричиновом уљу и јаком електричном пољу). Фарадејев кавез. Антистатичке подлоге. Инфлуентна машина. Мехури

– опише радиоактивност, врсте зрачења, радиоактивне изотопе,		сапунице у електричном пољу. Модел громобрана.
познаје њихово дејство, примену и мере заштите; – разликује фисију и фузију и наводи могућности њихове примене.	ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА	Електрична струја (једносмерна, наизменична). Услови за настајање електричне струје и извори струје (EMS). Мерење електричне струје и напона. Електрична отпорност проводника. Проводници и изолатори. Омов закон за део струјног кола. Рад и снага електричне струје. Џул-Ленцов закон. Омов закон за цело струјно коло. Везивање отпорника. Електрична струја у течностима и гасовима. Мере заштите од електричне струје (жива бића, објекти и електрични уређаји). Демонстрациони огледи. Демонстрациони амперметар у струјном колу. Регулисање електричне струје у колу реостатом и потенциометром. Графитна мина (оловке) као потенциометар. Мерење електричне отпорности омметром. Загревање проводника при протицању електричне струје. Протицање електричне струје у воденом раствору кухињске соли. Лимун као батерија. Пажњење у Гајслеровим цевима помоћу Теслиног трансформатора. Лабораторијске вежбе 1. Зависност електричне струје од напона на отпорнику (таблични и графички приказ зависности). 2. Одређивање

		електричне отпорности отпорника у колу помоћу амперметра и волтметра. 3. Мерење електричне струје и напона у колу са серијски и паралелно повезаним отпорницима и одређивање еквивалентне отпорности
	МАГНЕТНО ПОЉЕ	Магнетно поље сталних магнета. Магнетно поље Земље. Магнетно поље електричне струје. Дејство магнетног поља на струјни проводник. Допринос Николе Тесле и Михајла Пупина развоју науке о електромагнетним појавама и њиховој примени. Демонстрациони огледи. Линије сила магнетног поља потковичастог магнета и магнетне шипке. Магнетна игла и школски компас. Ерстедов оглед. Електромагнет. Узајамно деловање два паралелна проводника кроз које протиче струја
	ЕЛЕМЕНТИ АТОМСКЕ И НУКЛЕАРНЕ ФИЗИКЕ	Структура атома (језгро, електронски омотач). Нуклеарне силе. Природна радиоактивност. Радиоактивно зрачење (алфа, бета и гама зраци) и њихово дејство на биљни и животињски свет. Заштита од радиоактивног зрачења. Вештачка радиоактивност. Фисија и фузија. Примена нуклеарне енергије и радиоактивног зрачења. Демонстрациони оглед. Детекција

		присуства радиоактивног зрачења. (школски ГајгерМилеров бројач)
	ФИЗИКА И САВРЕМЕНИ СВЕТ	Значај физике за развој других природних наука Допринос физике развоју савремене медицине (ултразвук, ЕКГ, скенер, магнетна резонанција, Гама нож...) Физика и савремене технологије (интернет, мобилна телефонија, даљинско управљање, нанофизика....)

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 11/19, 2/20, 6/20, 5/21, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 4/24, 6/25).

Математика

Циљ наставе и учења предмета је да ученик овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Недељни фонд часова: 4

Годишњи фонд часова: 136

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– примени Талесову теорему у геометријским задацима и реалном	СЛИЧНОСТ	Пропорционалне величине. Талесова теорема.

контексту; – примени сличност троуглова у геометријским задацима и реалном контексту; – анализира односе тачака, правих и равни у простору и запише те односе математичким писмом; – представља цртежом односе геометријских објеката у равни и простору и користи их приликом решавања задатака; – уочи правоугли троугао у простору и примени Питагорину теорему у геометријским задацима и реалном контексту; – реши линеарну једначину, неједначину и систем линеарних једначина са две непознате; – реши реалне проблеме користећи линеарну једначину, неједначину или систем линеарних једначина са две непознате; – израчуна површину и запремину праве призме и четворостране пирамиде (основа правоугаоник), правилне троугране и шестостране пирамиде; – израчуна површину и запремину ваљка, купе и лопте;		Сличност троуглова. Примене сличности.
	ТАЧКА, ПРАВА И РАВАН	Однос тачке и праве, тачке и равни. Односи правих; мимоилазне праве. Односи праве и равни, нормала на раван, растојање тачке од равни. Односи две равни. Ортогонална пројекција на раван (тачке, дужи и праве). Угао између праве и равни. Полиедар.
	ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ И НЕЈЕДНАЧИНЕ С ЈЕДНОМ НЕПОЗНАТОМ	Линеарна једначина. Решавање линеарних једначина с једном непознатом. Линеарна неједначина. Решавање линеарних неједначина с једном непознатом. Примена у реалним ситуацијама.
	ПРИЗМА	Призма: појам, врсте, елементи. Мрежа праве призме. Површина праве призме. Запремина праве призме.
	ПИРАМИДА	Пирамида; појам, врсте, елементи. Мрежа пирамиде. Површина пирамиде.

– примени обрасце за површину и запремину тела у реалним ситуацијама; – нацрта и анализира график линеарне функције; – учествује у избору истраживачког пројекта и начина рада.		Запремина пирамиде.
	ЛИНЕАРНА ФУНКЦИЈА	Линеарна функција ($y = kx + n$). График линеарне функције; нула и знак функције, монотоност. Имплицитни облик задавања линеарне функције. Цртање и читање графика линеарних функција.
	СИСТЕМИ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА СА ДВЕ НЕПОЗНАТЕ	Појам линеарне једначине с две непознате. Појам система од две линеарне једначине с две непознате. Решавање система методом замене и методом супротних коефицијената; графичка интерпретација система. Примена у реалним ситуацијама
	ВАЉАК, КУПА И ЛОПТА	Ваљак и његови елементи. Мрежа ваљка. Површина и запремина правог ваљка. Купа и њени елементи. Мрежа купе. Површина и запремина праве купе. Појам лопте и сфере. Пресеци лопте (сфере) и равни. Површина и запремина лопте.

--	--	--

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 11/19, 2/20, 6/20, 5/21, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 4/24, 6/25).

Биологија

Циљ учења биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 68

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– повеже грађу ћелијских органела са њиховом улогом у метаболизму ћелије; – повеже однос површине и запремине ћелије и тела са начином обављања основних животних функција; – идентификује регулаторне механизме у одржавању хомеостазе;	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	Улога и значај појединих ћелијских органела у метаболизму ћелије: једро, ендоплазмични ретикулум, рибозоми, хлоропласти, центриоле, лизозоми. Матичне ћелије – ћелије програмиране за различите функције. Принцип економичности грађе и функције живих бића

– илуструје примерима везу између физиолошких одговора живих бића и промена у спољашњој средини; – одговорно се односи према свом здрављу; – изрази критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиливима живота; – повеже промене настале у пубертету са деловањем хормона; – идентификује поремећаје у раду органа и система органа изазваних нездравим начином живота; – доведе у везу промене животних услова са еволуцијом живота на планети; – истражи давно нестале екосистеме;		Улога и значај ензима. Ендокрини систем и хуморална регулација. Регулаторна улога хормона биљака и животиња. Надражљивост, проводљивост, контрактилност. Чулно-нервни систем животиња. Рефлексни лук. Поремећаји функције ендокриног система, нервног система и чула. Неуротрансмитери, нервни импулси, драж, надражај. Хомеостаза – принцип повратне спреге. Фотосинтеза. Ћелијско дисање. Транспирација. Температурна регулација.
– повеже промене које се догађају организму током животног циклуса са активностима гена; – повеже промене наследног материјала са настанком нових врста путем природне селекције; – установи узрочно-последичну везу између губитака врста	ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	Резултати стандардних лабораторијских анализа крви и урина. Биолошки смисао адолесценције (родни и полни идентитет у контексту хормонске активности и индивидуалне генетичке варијабилности). Заштита од полно преносивих болести контрацепција.

у екосистему и негативних последица у преносу супстанце и енергије у мрежама исхране; – критички процени последице људских делатности у односу на расположиве ресурсе на Земљи; – повеже утицај еколошких чинилаца са распоредом карактеристичних врста које насељавају простор Србије; – истражи присуство инвазивних врста у својој околини и вероватне путеве насељавања; – истражи разлоге губитка биодиверзитета на локалном подручју.		Одговорност за сопствено здравље.
	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	„Календар живота“, еволуција различитих група организама кроз геолошка доба и велика изумирања. Значај алги (цијанобактерија) и биљака за продукцију О и 2 озонског омотача, као заштита од УВ зрака, и услов за развој осталих живих бића. Строматолити. Излазак из воде на копно.
	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	Улуткавање и пресвлачење инсеката. Пубертет и адолесценција човека. Цветање, плодоношење и сазревање плодова биљака. Теорија еволуције. Постанак нових врста кроз еволуционе процесе. Еволуција човека.
	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	Еволуција и развој екосистема. Концепт климакса. Циклуси кружења основних супстанци у природи (Н О, С, N) и 2 њихова повезаност.

		Азотофиксација, микориза, симбиоза, симбионтски организми (лишајеви). Ограниченост ресурса (капацитет средине) и одрживи развој. Нестанак врста и фактори угрожавања (Н.І.Р.Р.О. концепт). Типични екосистеми Србије. Ретке и угрожене врсте Србије. Интродукције и реинтродукције и инвазивне врсте. Последице глобалних промена.
--	--	---

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 11/19, 2/20, 6/20, 5/21, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 4/24, 6/25).

Хемија

Циљ наставе и учења предмета је да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештина за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способност апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу, тимски рад и одговоран однос према себи, другима и животној средини.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 68

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
--------	--------------	----------

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини; – изведе експеримент према датом упутству, табеларно и графички прикаже податке, формулише објашњења и изведе закључке; – наведе заступљеност метала и неметала, неорганских и органских једињења у живој и неживој природи; – испита и опише физичка својства метала и неметала, и повеже их с њиховом практичном применом; – испита и опише хемијска својства метала и неметала, и објасни их на основу структуре атома и положаја елемената у Периодном систему;	МЕТАЛИ, ОКСИДИ И ХИДРОКСИДИ	Метали у неживој и живој природи. Општа физичка и хемијска својства метала. Алкални и земноалкални метали. Гвожђе, бакар, алуминијум, олово и цинк, њихове легуре и практична примена. Оксиди метала и хидроксиди, својства и примена. Демонстрациони огледи: реакција Na, K, Mg и Ca са водом; реакција MgO и CaO са водом и испитивање својстава насталог раствора помоћу лакмусхартије; испитивање електропроводљивости раствора натријумхидроксида. Лабораторијска вежба I: испитивање физичких својстава метала; реакција метала са киселинама.
– напише формуле и именује оксиде, киселине, базе и соли; – испита, опише и објасни својства оксида, неорганских киселина, база и соли, препозна на основу формуле или назива	НЕМЕТАЛИ, ОКСИДИ И КИСЕЛИНЕ	Неметали у неживој и живој природи. Општа физичка и хемијска својства неметала. Халогени елементи, сумпор, азот, фосфор и угљеник.

представнике ових једињења у свакодневном животу и повеже њихова својства са практичном применом; – напише и тумачи једначине хемијских реакција метала и неметала; – разликује својства неорганских и органских супстанци и објашњава разлику на основу њихових структура; – препозна физичке и хемијске промене неорганских и органских супстанци у окружењу, и представи хемијске промене хемијским једначинама; – напише формуле и именује представнике класа органских једињења имајући у виду структурну изомерију; – разликује органске супстанце са аспекта чиста супстанца и смеша, величина молекула, структура, порекло и то повезује са њиховом улогом и применом; – испита, опише и објасни физичка и хемијска својства представника класа органских једињења и повеже својства		Оксиди неметала и киселине, својства и примена. Демонстрациони огледи: добиање сумпор(IV) -оксида и испитивање његових својстава; разблаживање концентроване сумпорне киселине; добијање угљеник(IV)-оксида и испитивање његових својстава; испитивање електропроводљивости дестиловане воде и хлороводоничне киселине; доказивање базних својстава воденог раствора амонијака. Лабораторијска вежба II: испитивање физичких својстава неметала. Лабораторијска вежба III: доказивање киселости неорганских киселина помоћу лакмусхартије.
	СОЛИ	Добијање соли. Формуле соли и називи. Дисоцијација соли. Физичка и хемијска својства соли. Примена соли. Демонстрациони огледи: реакција неутрализације хлороводоничне киселине и раствора

једињења са њиховом практичном применом; – објасни и хемијским једначинама представи хемијске промене карактеристичне за поједине класе органских једињења; – опише физичка својства: агрегатно стање и растворљивост масти и уља, угљених хидрата, протеина и растворљивост витамина; – опише основу структуре молекула који чине масти и уља, угљене хидрате и протеине;		натријум-хидроксида; реакција између метала и киселине; хемијске реакције соли: између калцијум-карбоната и хлороводоничне киселине, раствора гвожђе(III)-хлорида и натријум-хидроксида, раствора сребронитрата и натријум-хлорида. Лабораторијска вежба IV: добијање соли и испитивање растворљивости различитих соли у води; добијање баријумсулфата; доказивање угљеник(IV)-оксида и настајање калцијумкарбоната.
– објасни сапонификацију триацилглицерола и хидрогенизацију незасићених триацилглицерола, наведе производе хидролизе дисахарида и полисахарида и опише услове под којима долази до денатурације протеина; – наведе заступљеност у природи и улоге масти и уља, угљених хидрата, протеина и витамина у живим организмима и доведе их	ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА И ЊИХОВА ОПШТА СВОЈСТВА	Својства атома угљеника и многобројност органских једињења. Функционалне групе и класе органских једињења. Општа својства органских једињења. Демонстрациони огледи: упоређивање својстава органских и неорганских једињења; доказивање угљеника у органским супстанцама.
у везу са здрављем и правилном исхраном људи; – изведе стехиометријска израчунавања и израчуна масену	УГЉОВОДОНИЦИ	Подела угљоводоника. Номенклатура. Изомерија. Физичка својства угљоводоника.

процентну заступљеност супстанци; – рукује супстанцама и комерцијалним производима у складу с ознакама опасности, упозорења и обавештења на амбалажи, придржава се правила о начину чувања производа и одлагању отпада; – наведе загађујуће супстанце ваздуха, воде и земљишта и опише њихов утицај на животну средину; – критички процени последице људских активности које доводе до загађивања воде, земљишта и ваздуха;		Хемијска својства угљоводоника. Полимери. Нафта и земни гас. Демонстрациони огледи: испитивање растворљивости и сагоревање n-хексана (медицински бензин); разликовање засићених и незасићених ацикличних угљоводоника (реакција са калијум-перманганатом). Вежба V: састављање модела молекула угљоводоника, писање структурних формула и именовање угљоводоника.
– објасни значај планирања и решавања проблема заштите животне средине.	ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА СА КИСЕОНИКОМ	Алкохоли – номенклатура, својства и примена. Карбоксилне киселине – номенклатура, својства и примена. Масне киселине. Естри – номенклатура, својства и примена. Демонстрациони огледи: добивање алкохола алкохолним врењем; доказивање киселости карбоксилних киселина;

		лабораторијско добијање и испитивање својстава етил-етаноата. Лабораторијска вежба VI: физичка и хемијска својства органских једињења са кисеоником; испитивање растворљивости алкохола и карбоксилних киселина са различитим бројем атома угљеника у молекулу у води и неполарном растварачу; реакција етанске и лимунске киселине са натријум-хидрогенкарбонатом.
	БИОЛОШКИ ВАЖНА ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА	Масти и уља. Угљени хидрати у прегледу: моносахариди (глукоза и фруктоза), дисахариди (сахароза и лактоза), полисахариди (скроб и целулоза). Амино-киселине. Протеини. Витамини. Демонстрациони огледи: сапонификација масти – сапуни. Лабораторијска вежба VII: испитивање растворљивост масти и уља, и угљених хидрата у води; доказивање скроба; денатурација протеина.

	ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗЕЛЕНА ХЕМИЈА	Загађивачи, загађујуће супстанце и последице загађивања. Рециклажа. Зелена хемија.
--	---	---

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 11/19, 2/20, 6/20, 5/21, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 4/24, 6/25).

Техника и технологија

Циљ наставе и учења предмета је да ученик развије техничко- технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 68

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– процени значај електротехнике, рачунарства и мехатронике у животном и радном окружењу; – анализира опасности од неправилног коришћења електричних апарата и уређаја и познаје поступке пружања прве помоћи;	ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	Увод у електротехнику, рачунарство и мехатронику. Електрична инсталација-опасност и мере заштите. Примена електричних апарата и уређаја у домаћинству, штедња енергије и енергетска ефикасност.

– образложи важност енергетске ефикасности електричних уређаја у домаћинству; – повеже професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике са сопственим интересовањима; – упореди карактеристике електричних и хибридних саобраћајних средстава са конвенционалним; – разуме значај електричних и електронских уређаја у саобраћајним средствима; – користи доступне телекомуникационе уређаје и сервисе; – класификује компоненте ИКТ уређаја према намени; – процени значај управљања процесима и уређајима помоћу ИКТ; – црта електричне шеме правилно користећи симболе; – користи софтвере за симулацију рада електричних кола; – састави електромеханички модел и управља њиме помоћу интерфејса;		Професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике.
	САОБРАЋАЈ	Саобраћајна средства на електропогон – врсте и карактеристике. Хибридна возила. Електрични и електронски уређаји у саобраћајним средствима. Основи телекомуникација.
	ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	Основне компоненте ИКТ уређаја. Управљање процесима и стварима на даљину помоћу ИКТ. Основни симболи у електротехници. Рачунарски софтвери за симулацију рада електричних кола. Израда и управљање електромеханичким моделом
	РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	Електроенергетски систем. Производња, трансформација и пренос електричне енергије. Обновљиви извори електричне енергије. Електроинсталациони материјал и прибор. Кућне електричне инсталације. Састављање електричних кола Коришћење фазног испитивача и мерење електричних величина мултиметром.

– објасни систем производње, трансформације и преноса електричне енергије; – анализира значај коришћења обновљивих извора електричне енергије;		Електричне машине. Електротехнички апарати и уређаји у домаћинству. Основни електронике. Рециклажа електронских компоненти.
– разликује елементе кућне електричне инсталације; – повеже електрично и/или електронско коло према задатој шеми; – користи мултиметар; – анализира карактеристике електричних машина и повезује их са њиховом употребом; – класификује електронске компоненте на основу намене; – аргументује значај рециклаже електронских компоненти; – самостално/тимски истражује и осмишљава пројекат; – креира документацију, развије и представи бизнис план производа; – састави производ према осмишљеном решењу; – састави и управља једноставним школским роботом уз примену вештачке интелигенције;	КОНСТРУКТОРСКИ О МОДЕЛОВАЊЕ	Моделовање електричних машина и уређаја. Огледи са електропанелима. Коришћење интерфејса за управљање помоћу рачунара. Израда и коришћење једноставног школског робота управљаним вештачком интелигенцијом. Рад на пројекту: – израда производа/модела; – управљање моделом; – представљање производа/модела.

– представи решење готовог производа/модела; – процењује свој рад и рад других и предлаже унапређење реализованог пројект		
--	--	--

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 11/19, 2/20, 6/20, 5/21, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 4/24, 6/25).

Информатика и рачунарство

Циљ учења предмета је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 34

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– унесе и мења податке у табели; – разликује типове података у ћелијама табеле; – сортира и филтрира податке по задатом критеријуму; – користи формуле за израчунавање статистика; – графички представи податке на одговарајући начин;	ИКТ	Радно окружење програма за табеларне прорачуне. Креирање радне табеле и унос података (нумерички, текстуални, датум, време....). Формуле и функције. Примена формула за израчунавање статистика.

– примени основне функције форматирања табеле, сачува је у пдф формату; – приступи дељеном документу, коментарише и врши измене унутар дељеног документа; – наведе потенцијалне ризике дељења личних података путем интернета, поготову личних података деце; – повеже ризик на интернету и кршења права деце; – објасни појам „отворени подаци”; – објасни појам вештачке интелигенције својим речима; – наведе примере коришћења вештачке интелигенције у свакодневном животу; – објасни утицај вештачке интелигенције на живот човека; – успостави везу између отварања података и стварања услова за развој иновација и привредних грана за које су доступни отворени подаци; – унесе серију (низ) података; – изврши једноставне анализе низа података (израчуна збир, просек, проценте, ...);		Сортирање и филтрирање података. Графичко представљање података. Форматирање табеле (вредности и ћелија). Рачунарство у облаку – дељене табеле (нивои приступа, измене и коментари).
	ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	Заштита личних података. Права детета у дигиталном добу Отворени подаци. Појам и примена вештачке интелигенције Садашњост и будућност вештачке интелигенције – етичка питања
	РАЧУНАРСТВО	Програмски језици и окружења погодни за анализу и обраду података (Jupyter, Octave, R, ...). Унос података у једнодимензионе низове. Једноставне анализе низова података помоћу библиотечких функција

– графички представи низове података (у облику линијског, стубичастог или секторског дијаграма); – унесе табеларне податке или их прочита из локалних датотека и сними их; – изврши основне анализе и обраде табеларних података (по врстама и по колонама, сортирање, филтрирање, ...); – сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка;		(сабирање, просек, минимум, максимум, сортирање, филтрирање). Графичко представљање низова података. Унос и представљање табеларно записаних података. Анализе табеларно записаних података Обраде табеларно записаних података (сортирање, филтрирање, ...)
– сараднички осмисли и спроведе фазе пројектног задатка; – самовреднује своју улогу у оквиру пројектног задатка/тима; – креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; – поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; – вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен	ПРОЈЕКТНИ ЗАДАЦИ	Онлајн упитник (креирање – типови питања, дељење – нивои приступа и безбедност). Онлајн упитник (прикупљање и обрада података, визуализација). Отворени подаци. Инфографик. Управљање дигиталним уређајима (програмирање уређаја). Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења.

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник

РС“ - Просветни гласник број 11/19, 2/20, 6/20, 5/21, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 4/24, 6/25).

Физичко и здравствено васпитање

Циљ учења предмета је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Недељни фонд часова: 3

Годишњи фонд часова: 102

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА		САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:			
– одабере и примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у вежбању; – користи научене вежбе у спорту, рекреацији и другим ситуацијама; – упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања са референтним вредностима; – примени усвојене технике кретања у игри, спорту и другим различитим ситуацијама;	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ		Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој покретљивости. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.
	МОТ. ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ВЕШТИНЕ	АТЛЕТИКА	Истрајно трчање. Спринтерско трчање. Штафетно трчање. Скок удаљ. Бацања кугле. Скок увис (леђна техника). Бацање „вортекс-а“. Четворобој

– примени атлетске дисциплине у складу са правилима; – развија своје физичке способности применом вежбања из атлетике; – одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; – примени вежбања из гимнастике за развој физичких способности; – изведе елементе усвојених тимских и спортских игара; – примени основна правила тимских и спортских игара; – користи усвојене елементе технике у спортским играма; – примени основне тактичке елементе; – учествује на унутар одељенским такмичењима; – изведе кретања у различитом ритму; – игра народно коло; – изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура; – изведе вежбе и саставе уз музичку пратњу;		СПОРТСКА ГИМНАСТИКА	Основни садржаји: Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе: Тло Прескок Трамполина Вратио Двовисински разбој Паралелни разбој Кругови Коњ са хватаљкама Греда Проширени садржаји: На тлу и справама сложеније вежбе и комбинације вежби
		ТИМСКЕ И СПОРТСКЕ ИГРЕ	Футсал: Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила Рукомет: Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила. Кошарка: Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила. Одбојка: Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила. Активност по избору
		ПЛЕС И РИТМИКА	Вежбе са вијачом. Вежбе са обручем. Народна коло „Моравац“. Народна коло из краја у којем се школа налази. Енглески валцер.

– плива техником краула и леђног краула и прсном техником; – преплива најмање 50m; – процени своје способности и вештине у води; – скочи у воду на ноге и на главу; – рони у дужину у складу са својим могућностима; – поштује правила понашања у води, и око водене средине; – уочи ризичне ситуације у води и око ње; – вреднује утицај примењених вежби на организам – одреди ниво сопствене дневне физичке активности; – користи вежбе ради побољшања својих физичких способности; – предвиди елиминише последице недовољне физичке активности; – примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама;		ПОЛИГОНИ	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима. Полигон са препрекама
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	ФИЗИЧКО ВЕЖБАЊЕ И СПОРТ	Подела моторичких способности. Функција срчано-дисајног система. Основна правила и тактика спортских игара. Понашање на такмичењима и спортским манифестацијама. Чување и одржавање простора, справа и реквизита који се користе у вежбању. Превенција насиља у физичком васпитању и спорту. Решавање спорних ситуација. Коришћење писаних и електронских извора информација из области физичког васпитања и спорта. Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама. Значај и улога физичког вежбања за професионална занимања у спорту, образовању, здравству, војсци, полицији и другим занимањима. Структура физичке културе (физичко васпитање, спорт и рекреација).
		ЗДРАВСТВЕН О ВАСПИТАЊЕ	Утицај различитих вежбања на кардио-респираторни систем, скелетно-мишићни и организам уопште. Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања. Значај правилне исхране.

– примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима; – решава конфликте на друштвено прихватљив начин; – користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности; – прихвати победу и пораз; – процени вредност различитих спортова без обзира на лично интересовање; – примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама; – вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; – подстиче породицу на редовно вежбање; – повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; – планира дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама; – разликује здраве од нездравих облика исхране			Енергетски напизи и њихова штетност. Прва помоћ након површинских повреда, уганућа у прелома. Значај вежбања у природи. Чување околине при вежбању. Последице конзумирања дувана и алкохола и психоактивних супстанци. Правилно конзумирање додатака исхрани. Мере заштите репродуктивног здравља у процесу вежбања
--	--	--	--

– правилно користи додатке исхрани; – примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању; – правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда; – чува животну средину током вежбања; – анализира штетне последице конзумирања дувана, алкохола, штетних енергетских напитака и психоактивних супстанци.			
---	--	--	--

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ - Просветни гласник број 11/19, 2/20, 6/20, 5/21, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 4/24, 6/25).

Руски језик

Циљ наставе и учења предмета је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену и писмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 68

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		

– разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; – поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; – размени једноставније информације личне природе; – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима;	ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање и проширивање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима (подаци о личности, приватним и школским активностима, друштвеним улогама и сл.).
– разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; – разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; – упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе;	ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење живих бића, предмета, појава, местâ, из искуственог света и фикционалног спектра.
– упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе;	ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКИМ АКТИВНОСТИМА И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ	Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/ журку или имејла/ СМС-а којим се уговара заједничка активност;

– затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности; – разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих; – упуту уобичајене молбе и захтеве; – честита, захвали и извини се користећи мање сложена језичка средства; – разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – пружи једноставнија упутства у вези са уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; – разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости;		прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/изговора; образложење спремности за прихватање предлога, уз исказивање емотивних и експресивних реакција (радости, усхићености и сл.
	ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ	Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава извињење, захвалност; усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање извињења и захвалности.
	РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА	Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. за израду задатака, пројеката и сличних наставних и ваннаставних активности), с визуелном подршком и без ње; усмено и писано давање упутстава
	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ	Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/

– опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа; – разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; – опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости		активностима и способностима; усмено и писано описивање активности, радњи и способности у садашњости
	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ	Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези с личним искуствима, догађајима, активностима, способностима и особеностима у прошлости; усмено и писано описивање искустава, активности и способности у прошлости, историјских догађаја и личности.
	ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА).	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; усмено и писано договарање/ извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима
	ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осећањима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа.
	ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са смером кретања и специфичнијим просторним односима; усмено и писано размењивање информација у вези

		са смером кретања и просторним односима; усмено и писано описивање смера кретања и просторних односа.
	ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА, ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА	Слушање и читање једноставнијих исказа у којима се изражавају дозволе, упозорења, правила понашања и обавезе; постављање питања у вези са забранама, дозволама, упозорењима, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, дозвола, упозорења, правила понашања и обавеза
	ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова, у којима се говори о томе шта неко има/нема или чије је нешто; постављање питања у вези са припадањем и одговарање на њих.
	ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова којима се изражава допадање/недопадање; усмено и писано изражавање допадања/ недопадања.
	ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се тражи и износи мишљење и изражава слагање/неслагање; усмено и писано тражење изношење мишљења и изражавање слагања и неслагања.

	ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се наводе количине, димензије и цене; размењивање информација у вези с количином, димензијама и ценама, усмено и писано.
--	---	---

Начин и поступци остваривања програма су у складу са Правилником о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 11/19, 2/20, 6/20, 5/21, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23, 4/24, 6/25).

ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ ПО РАЗРЕДИМА

План и програм обавезних изборних предмета се реализује по Правилницима („Службени гласник РС“- Просветни гласник).

РАЗРЕД	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РС- ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК
1.	Правилник о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и Програм наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 10/17, 12/18, 15/18, 18/18, 1/19,2/20,16/22,12/23 и 1/26).

2.	Правилник о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 16/18, 3/19 и 5/21, 13/23).
3.	Правилник о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 5/19, 1/20 и 6/20, 7/22,13/23).
4.	Правилник о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 11/19, 6/20,7/21, 1/23 и 13/23).
5.	Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и Програм наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20,17/21, 16/22, 13/23,14/23,3/24,6/25 и 1/26).
6.	Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и Програм наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20, 17/21, 16/22, 13/23,14/23,3/24, 6/25 и 1/26).
7.	Правилник о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 5/19, 1/20, 6/20, 8/20, 5/21, 17/21, 16/22, 13/23, 14/23).
8.	Правилник о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“- Просветни гласник број 11/19, 6/20, 5/21,17/21, 16/22, 13/23, 14/23,4/24 и 6/25).

ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ

Програм слободних наставних активности се реализује према Правилнику о допунама правилника о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања (Службени гласник РС- Просветни гласник бр. 17/21), и Правилника о допуни правилника о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања (Сл. Гласник РС- Просветни гласник бр.17/21).

СЛОБОДНА НАСТАВНА АКТИВНОСТ	НЕДЕЉНИ ФОНД ЧАСОВА	ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА	ЦИЉ
Животне вештине	1	36	Циљ учења слободне наставне активности је ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће му омогућити да боље разуме различите животне ситуације и изазове, повећа капацитет да на одговоран начин брине о себи, другима и околини и понаша се у складу са културом безбедности.
Чувари природе	1	36	Циљ учења слободне наставне активности је да ученици стекну знања, понашање, ставове и вредности које су потребне за очување и унапређење животне средине, биодиверзитета природе и одрживог развоја.
Медијска писменост	1	36	Циљ учења слободне наставне активности је да подстакне развој медијске културе ученика и допринесе јачању способности разумевања, деконструкције и креирања медијских садржаја, које ће ученику помоћи за даљи когнитивни, емоционални и социјални развој у савременом медијацентричном окружењу.
Моја животна средина	1	36	Циљ учења слободне наставне активности је да допринесе развоју компетенција потребних за одговорну улогу у друштву у погледу очувања животне средине, биодиверзитета и одрживог развоја.
Уметност	1	36	Циљ учења слободне наставне активности је да ученик развије вештине комуникације и сарадње, критичко и стваралачко мишљење, осетљивост за естетику, радозналост, мотиваацију и

			истраживање у различитим медијима као и одговоран однос према очувању уметничког наслеђа и културе свога и других народа.
Домаћинство	1	34	Циљ учења слободне наставне активности је да ученици интегришу и функционализују знања стечена у оквиру различитих предмета у контексту свакодневног живота, да унапреде вештине и формирају навике у вези са важним активностима у свакодневном животу у областима становања, одевања, исхране и употребе различитих материјала.

ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ

Допунска настава

Циљ допунске наставе је прилагођавање наставних садржаја из одређених предмета ученицима, који из било ког разлога имају тешкоћа у савладавању програма како би им се омогућило усвајање програма и развој њихових способности.

Допунски рад организује се током целе школске године, односно одмах чим се уоче тешкоће појединих ученика у усвајању програмских садржаја. Чим овлада одређену тешкоћу ученик престаје са допунским радом ван редовне наставе.

За ученике нижих разреда допунска настава се организује из српског језика и математике, док у вишим разредима допунска настава се реализује из свих предмета где се уочи потреба.

Додатна настава

Циљ додатне наставе је омогућити ученицима од четвртог до осмог разреда да у складу са својим посебним интересовањима и склоностима развију своје способности и прошире своје знање.

Додатна настава се изводи током целе године, један час недељно. Изузетно је важно да се динамика додатног рада одржи док се не реализује одређени програм.

Уочавање ученика за додатну наставу остварује се непосредним праћењем од стране наставника разредне и предметне наставе, анализом рада ученика и остварених резултата на смотрема, такмичењима. Додатни рад може да се организује као индивидуални или групни. Веома је важно нагласити да се ученици сами опредељују за додатни рад (деца могу бити мотивисана, али никако приморавана на додатну наставу).

ПРОГРАМ КУЛТУРНЕ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Циљ културне делатности школе је унапређивање образовно- васпитног рада у школи и општег културног и образовног рада у друштвеној средини, развијање дечијег стваралаштва, интересовања и склоности и афирмација свих ваннаставних активности које се реализују у школи.

АКТИВНОСТИ	ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ
Организација изложби, приредби, прослава, концерата, смотри,... Реализатори су углавном наставница српског језика, наставници разредне наставе и ученици. У реализацији програма значајно је то што се у селу и околини налази библиотека, разни спортски клубови, позориште, културни центар.	-свечани пријем првака -обележавање Дечије недеље - обележавање школске славе Свети Сава - обележавање празника (Нова година, Божић, Ускрс,...) -обележавање Дана школе -посете позоришту - учешће на смотри рецитатора - обележавање значајних датума - прослава мале матуре.

ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКО- РЕКРЕАТИВНИХ АКТИВНОСТИ

Циљ програма школског спорта је да разноврсним и системачним моторичким активностима допринесе интегралном развоју личности ученика, развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада, развоју свести о важности сопственог здравља и безбедности, очување и унапређење здравља, развијање здравих стилова живота и превенција насиља.

Школа активно учествује у такмичењима које организује Савез за школски спорт Републике Србије.

У школи постоји одбојкашка секција коју води наставник физичког васпитања, а успостављена је и добра сарадња са рукометним у фудбалским клубом где деца имају могућност тренирају спорт по избору.

Сваке године у школи се одржава крос и такмичења унутар школе у фудбалу, рукомету и кошарци.

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНеМАРИВАЊА

Овим програмом уређују се мере превенције, препознавања и реаговања на насиље, злостављање и занемаривање у школи, у циљу обезбеђивањ безбедног и подстицајног окружења за све ученике.

Програмом заштите ученика од насиља, злостављања и занемаривања дефинисане су превентивне активности којима ће бити дат приоритет у раду, као и процедуре у поступању у заштити ученика од насиља. Дефинисано је и шта је насиље и које све врсте насиља постоје.

Примену програма активно прати Тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања и квартално извештава Наставничко веће, а полугодишње Школски одбор и Савет родитеља.

Циљ програма је обезбеђивање безбедног и подстицајног окружења за ученике кроз превенцију, препознавање и реаговање на све облике насиља, злостављања и занемаривања.

Задаци програма су:

- Јачање свести ученика, запослених и родитеља о облицима насиља и начинима заштите
- Развијање ненасилне комуникације и толеранције
- Правовремено препознавање и пријављивање насиља, злостављања и занемаривања
- Примена прописаних мера и поступака у случајевима насиља
- Сарадња са родитељима и релевантним институцијама ради заштите ученика
- Праћење и анализа стања безбедности у школи

ЗАДАТАК	АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ
Превенција насиља	Реализација радионица, предавања и одељенских часова на тему ненасилне комуникације, толеранције и поштовања различитости.	Током године.	Одељенске старешине, педагог, наставници.
Информисање ученика и родитеља	Упознавање са правилима понашања и процедурама	Септембар	Одељенске старешине, педагог

	поступања у случају насиља.		
Правовремено препознавање насиља	Праћење понашања ученика, разговори са ученицима и родитељима	Током године	Сви запослени
Реаговање у случајевима насиља	Примена прописаних процедура и мера заштите	По потреби	Тим за заштиту од насиља, директор
Сарадња са институцијама	Сарадња са центром за социјални рад, полицијом и здравственим установама	По потреби	Директор, педагог, Тим за заштиту од насиља
Праћење и евалуација програма	Анализа реализованих активности и стања безбедности у школи	На крају сваког квартала	Тим за заштиту од насиља

План превентивних активности за спречавање насиља

АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ
Формирање Тима за заштиту ученика од насиља	Директор
Израда Програма за заштиту ученика од насиља	Тим за заштиту ученика од насиља
Дефинисање одељенских правила понашања	Одељенске старешине
Радионице на тему ненасилне комуникације, толеранције за ученике	Одељенске старешине Педагог

	Чланови тима
Подстицање и неговање различитости и културе уважавања у оквиру наставних активности – на часовима одељенске заједнице и одељенског старешине, грађанског васпитања, састанци УП...	Наставници, одељенске старешине – по две радионице у полугодишту – предати извештај о раду педагогу школе
Недеља лепих порука	Одељенске старешине, Ученички парламент
Литерални радови на тему ненасиља и повезивање ненасиља са наставним темама	Наставници српског језика и књижевности
Изложба ликовних радова на тему ненасиља	Наставник ликовне културе Ученички парламент
Спортски дан посвећен безбедном и сигурном окружењу	Наставник физичког васпитања, Ученички парламент, Дечји савез
Дечије презентације у служби промоције здравог живота и ненасиља	Ученички парламент
Промоција позитивних искустава стечених током школске године	Ученички парламент,
Промоција и похваљивање ученичких постигнућа у школи и кроз медије	Директор школе, педагог, предметни наставници
Прикупљање предлога ученика за увођење нових ваннаставних активности наредне ш.г.	Ученички парламент, педагог
Стручно усавршавање наставника	Наставници
Дежурство наставника	Наставници

План интервентних активности за спречавање насиља

АКТИВНОСТ	НОСИОЦИ
-----------	---------

Примена утврђених поступака и процедура у ситуацијама насиља	Тим за заштиту ученика од насиља
Евидентирање случајева насиља	Тим за заштиту ученика од насиља, одељенске старешине
Истраживање о врстама и учесталости насиља у школи	Тим за заштиту ученика од насиља
Сарадња са релевантним службама	Тим за заштиту ученика од насиља
Подршка ученицима који трпе насиље	Педагог и одељењски старешина
Рад са ученицима који врше насиље	Педагог и одељењски старешина
Оснаживање ученика који су посматрачи насиља да конструктивно реагују	Педагог и одељењски старешина
Саветодавни рад са родитељима ученика	Педагог и одељењски старешина

Програм спречавања дискриминације

ЗАДАТАК	АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ
Подизање свести о дискриминацији и различитостима	Радионице, одељенски часови и разговори на тему поштовања различитости и једнаких права.	Током године	Одељенске старешине, педагог, наставници
Промовисање толеранције и инклузије	Обележавање значајних датума, организовање активности које подстичу међусобно уважавање.	Током године.	Наставници, педагог.
Препознавање дискриминаторног понашања	Праћење односа међу ученицима и реаговање на дискриминаторне изјаве и поступке.	Током године	Сви запослени
Реаговање у случајевима дискриминације	Примена прописаних процедура, саветодавни	По потреби	Директор, педагог, одељенске старешине.

	рад са ученицима и родитељима		
Сарадња са родитељима	Информисање и укључивање активности усмерене на спречавање дискриминације.	Током године.	Одељенске старешине, педагог.
Праћење и евалуација	Анализа реализованих активности и ефеката програма	На крају сваког полугодишта	Тим за заштиту

ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

Кроз програм ваннаставних активности ученици ће имати прилику да развијају своја интересовања, способности и таленте. Активности ће се спроводити једном недељно у оквиру одељења. Садржај секција је прилагођен интересовању и способностима ученика.

ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ- СЕКЦИЈА	АКТИВНОСТИ
Лепо писање	Секција има за циљ да оспособи ученике за лепо писање и развој сензибилитета за препознавање писма упоредо са развојем моторичких способности, правилно повезивање слова и стицање навика уредности.
Ликовна секција	Циљ ликовне секције је да подстиче креативни, стваралачки и практичан рад ученика, развије љубав према уметности и стицање нових знања о ликовним техникама и културном наслеђу. Секција омогућава ученицима да кроз цртање и сликање изразе своју машту и тимски рад.

Литерарно-драмско-рецитаторска секција	Циљ секције је свестрани развој ученика кроз уметничко изражавање, неговање језика и књижевности и развијање социјалних вештина, унапређење језичког осећаја, испољавање креативности и маште и развијање сценског наступа.
Одбојкашка секција	Циљеви секције је унапређење технике и тактике потребне за играње одбојке, припреме за такмичења, физички развој и здравље.

ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ

Циљ програма професионалне оријентације је оснаживање ученика да кроз самоспознају, информисање о образовним профилима и занимањима, као и развијање вештина одлуке, планирају свој даљи образовни и професионални пут.

Програм је првенствено намењен ученицима седмог и осмог разреда и одвија се кроз радионице, групни и индивидуални рад, сарадњу са родитељима и средњим школама.

Носиоци активности овог програма су одељенске старешине, педагог, чланови Тима за професионалну оријентацију и родитељи.

Концепт програма се реализује кроз пет међусобно повезаних модула:

Самоспознаја- препознавање сопствених способности, интересовања, талената, вредности и потенцијала, као основе за будуће одлуке.

Информисање о занимањима- прикупљање и анализа података о различитим занимањима, како би ученици стекли реалну слику о могућностима и захтевима професионалног избора.

Могућност школовања- упознавање ученика са образовним путевима и каријерним могућностима који воде до жељеног занимања.

Реални сусрети са светом рада- упознавање ученика са представницима различитих професија, боравак у установама, предузећима и организацијама, као и практично испробавање одређених занимања.

Доношење одлуке- интеграција стечених искустава и анализа сопствених могућности ради формирања јасне и самосталне одлуке о избору школе и будућег занимања.

АКТИВНОСТИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	НОСИОЦИ	НАЧИН ПРАЋЕЊА
-Испитивање интересовања и способности ученика	Анкете, упитници, разговори са ученицима	Одељенске старешине, педагог.	Анализе упитника, бележење разговора
-Часови професионалне оријентације	Радионице	Одељенске старешине, педагог	Ес дневник
-Упознавање ученика са образовним профилима и средњим школама	Брошуре, сајтови, посете школа и презентације	Наставници, педагог	Повратна информација ученика.
-Организација посета средњим школама и сајмовима образовања.	Посете школама и манифестацијама.	Директор.	Извештаји и фотографије.
-Сарадња са родитељима у области професионалне оријентације.	Родитељски састанци.	Одељенске старешине.	Записници са родитељских састанака.
-Представљање различитих занимања.	Радионице, искуства других.	Наставници, родитељи, педагог.	Записници са часова.
-Индивидуално саветовање ученика.	Саветодавни разговори.	Педагог.	Белешке о раду.
-Праћење избора средњих школа.	Анализа уписа у средњу школу и завршног испита.	Педагог.	Белешке о раду.

ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Циљ здравствене заштите је изграђивање личности оспособљене да брине за сопствено здравље и развој физичких и психичких способности, као и њихово оспособљавање за здрав живот и рад. Усвајање генеративних, трансферних и функционалних знања и вештина од значаја за унапређење и очување здравља и гледање на здравље појединца као на опште добро; подизање и унапређење здравствене свести ученика; здрав развој личности кроз покретање позитивних емоција, формирање правилних ставова према здрављу и животу, спровођење позитивних акција на здравље, усвајање навика које унапређују здравље ученика, наставника, родитеља.

Школа сарађује са здравственом установом у циљу спровођења здравствене заштите ученика (систематски прегледи, здравствени прегледи, вакцинације).

АКТИВНОСТИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	НОСИОЦИ	НАЧИН ПРАЋЕЊА
Праћење здравственог стања ученика	Сарадња са домом здравља	Одељенске старешине.	Извештаји и евиденција.
Реализација систематских прегледа.	Организовани прегледи ученика.	Одељенске старешине и дом здравља.	Потврде од лекара.
Здравствено- васпитни рад.	Радионице о здравим стиливима живота.	Наставници, педагог.	Записници, ес дневник.
Подстицање правилне исхране.	Радионице.	Наставници, педагог.	Записници, ес дневник.
Подстицање физичке активности.	Спортске активности, такмичења.	Наставник физичког васпитања.	Учешће у такмичењима.
Обележавање значајних датума.	Израда паноя.	Наставници, педагог.	Фотографије, извештаји.

ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Циљ програма је унапређивање социјалног и породичног статуса ученика и стварање могућности једнаког образовања и развоја без обзира на социјално-економски, културни или породични контекст. Такође је потребно радити на подизању свести ученика о проблемима који окружују људе око њих, нарочито њихове вршњаке.

Од великог значаја је радити на идентификацији ученика којима је потребна социјална и материјална помоћ, као и праћење њиховог развоја у средини у каквој живе.

АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	НАЧИН ПРАЋЕЊА
Идентификовање социјално угрожене деце и ученика слабијег материјалног статуса.	Одељенске старешине, педагог.	
Обезбеђивање бесплатних уџбеника за ученике слабијег материјалног статуса.	Директор.	
Обезбеђивање бесплатне ужине за ученике слабијег материјалног статуса.	Директор.	
Обележавање Светског дана хране.	Наставници, педагог.	Извештаји, плакати, фотографије.
Хуманитарне акције.	Наставници, педагог, директор.	Извештаји.
Развијање емпатије код ученика.	Радионице.	Наставници, педагог.
Обележавање међународног дана Рома.	Одељенске старешине.	Извештаји.

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Циљ програма заштите животне средине јесте развој еколошке свести, стицање знања, формирање навика и умења које ће ученици примењивати у очувању природе и заштити

животне средине, еколошке етике и заштите животиња, организовано учествовање у конкретним акцијама заштите и унапређења животне средине, као и очување природних ресурса, односно упознавање са коришћењем и рационалном употребом тих ресурса у области енергетике.

АКТИВНОСТИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	НОСИОЦИ
Развијање еколошке свести код ученика.	Радионице.	Наставници, педагог.
Уређење школског дворишта.	Радне акције и активности.	Ученици, наставници.
Рециклажа отпада.	Постављање кутија за рециклажу.	Наставници, ученици.
Обележавање еколошки значајних датума.	Израда панoa и плаката.	Наставници, ученици.
Развијање одговорног односа према природи.	Часови у природи, радионице.	Наставници, педагог.
Сарадња са локалном заједницом.	Радне акције.	Наставници.

ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Сарадња локалне самоуправе и школе је од великог значаја за подизање квалитета живота у локалној заједници.

Циљеви сарадње су:

- Остварење интереса локалне заједнице преко савремене школе, која у потпуности задовољава потребе ученика, затим и родитеља, са крајњим општим циљем испуњавања квалитетног образовања и васпитања.
- Упознавање локалне заједнице са потребама школе и њених ученика.
- Решавање проблема везане за материјалне услове рада.
- Промовисање рада школе.
- Учешће ученика у активностима и пројектима организованих од стране локалне управе.

АКТИВНОСТИ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	НАЧИН ПРАЋЕЊА
Сарадња са Школском управом и Месном заједницом	Дописи, заједничко планирање активности	Директор	Извештаји, записници
Учешће школе у манифестацијама	Укључивање ученика у културне и спортске догађаје.	Наставници, одељенске старешине.	Извештаји, фотографије.
Организовање хуманитарних акција.	Сарадња са црвеним крстом и локалним установама.	Наставници, ученици.	Извештаји.
Сарадња са Домом здравља и полицијом.	Предавања и радионице везане за безбедност деце.	Представници институција, педагог	Планови рада, извештаји.

ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Сарадња породице и школе представља један од најзначајних сегмената васпитно-образовног рада.

Циљ програма је развијање партнерског односа школе и породице ради подршке правилном развоју, образовању и васпитању ученика, као и унапређивање успеха и добробити деце.

Задаци програма су:

- Јачање сарадње и поверења између школе и родитеља
- Укључивање родитеља у живот и рад школе
- Правовремено информисање родитеља о напредовању ученика
- Пружање подршке родитељима у васпитном раду
- Развијање заједничке одговорности за развој ученика

АКТИВНОСТИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	НАЧИН ПРАЋЕЊА
Родитељски састанци	Информисање родитеља о раду школе, успеху и понашању ученика.	Одељенске старешине.	Евиденција у ес дневнику.
Индивидуални разговори са родитељима.	Саветодавни разговори и размена информација.	Наставници, одељенске старешине, педагог.	Извештаји, белешке.
Укључивање родитеља у школске активности.	Учешће у радионицама, приредбама и акцијама	Наставници, родитељи.	Фотографије, извештаји.
Организовање састанака Савета родитеља.	Обавештавање о битним информацијама	Директор, педагог.	Записници

ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ

Циљ програма је обogaћивање васпитно- образовног рада кроз непосредно упознавање природних, културно- историјских, научних, друштвених садржаја, развијање социјалних вештина, заједништва и одговорног понашања ученика.

Задаци програма су:

- Проширивање знања ученика кроз искуствено учење
- Упознавање културно- историјског наслеђа и природних лепота
- Развијање еколошке свести, здравих стилова живота
- Подстицање дружења, сарадње и толеранције међу ученицима
- Развијање самосталности, одговорности и културе понашања

Програм се остварује кроз организовање излета, екскурзија, рекреативне наставе, посета позоришту, музејима и спортско- рекреативних активности. Све посете дефинишу се Годишњим планом рада школе.

ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

Циљ програма је подстицање развоја читалачких навика, информационе писмености, културе изражавања и самосталног учења код ученика, као и пружање подршке наставном процесу.

Задаци програма су:

- Развијање љубави према књизи и читању
- Подршка реализацији наставних и ваннаставних активности
- Неговање културних и језичких вредности
- Сарадња библиотеке са ученицима, наставницима и родитељима

АКТИВНОСТИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	НАЧИН ПРАЋЕЊА
Упознавање ученика са радом библиотеке.	Разговор и обилазак библиотеке.	Библиотекар.	Евиденција активности.
Издавање и враћање књига.	Саветодавни рад са ученицима.	Библиотекар.	Библиотекарска евиденција.
Подстицање читалачких навика.	Препоруке књига, разговори о прочитаним.	Библиотекар.	Белешке и евиденција.
Обележавање значајних датума.	Активности поводом Дана књиге, Дана школе и других.	Библиотекар, наставници.	Извештаји, фотографије.
Организовање радионица и читалачких активности.	Креативне радионице, читалачка секција.	Библиотекар.	План рада радионице и извештај.

ПОСЕБНИ ПРОГРАМИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА ШКОЛЕ

Посебни програми школе планирани су у складу са приоритетним областима Развојног плана школе. Програми су усмерени на унапређивање наставе и учења, побољшање образовних постигнућа ученика, јачање подршке ученицима и унапређивање сарадње школе и породице, као и квалитетнију припрему ученика за завршни испит.

Програм унапређивања наставе и учења

Циљ програма је унапређивање квалитета наставе и учења кроз примену савремених метода рада, индивидуализацију наставе, повећање мотивације ученика и унапређење образовних постигнућа.

Задаци програма су:

- Повећање активног учешћа ученика у настави
- Развијање функционалног знања и компетенција
- Примена савремених наставних метода и дигиталних алата
- Подршка ученицима са тешкоћама у учењу и напредним ученицима
- Унапређење евалуације и праћења напредовања ученика
- Јачање сарадње између наставника, ученика и родитеља

АКТИВНОСТИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	НАЧИН ПРАЋЕЊА
Примена савремених наставних метода.	Рад у пару, групни рад, пројектна настава, истраживачки задаци.	Наставници, педагог.	Припрема часова, опсервација часова.
Индивидуализација наставе	Прилагођавање задатака различитим нивоима знања, допунска и додатна настава, израда ИОП-а.	Наставници, педагог.	Евиденција напретка ученика, ИОП досије.
Унапређење мотивације ученика.	Похвале и системи награђивања, ученици као активни учесници у планирању наставе, тематски часови.	Наставници	Опсервација, ученички радови.

Праћење и вредовање знања.	Формативно оцењивање, анализе постигнућа.	Наставници, стручна већа.	Анализе тестова, евиденција оцена.
----------------------------	---	---------------------------	------------------------------------

Програм припреме ученика за завршни испит

Циљ програма је системска и планска припрема ученика за полагање завршног испита кроз јачање знања, вештина и стратегија решавања задатака, ради постизања што бољих знања.

Задаци програма су:

- Утврђивање и систематизација градива из српског језика, математике и комбинованог текста
- Развијање вештина решавања задатака различитих нивоа тежине
- Упознавање ученика са структуром и захтевима завршног испита
- Смањење стреса и повећање сигурности код ученика
- Праћење напретка и благовремено отклањање недостатака у знању

АКТИВНОСТИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	НАЧИН ПРАЋЕЊА
Систематско понављање градива.	Обнављање кључних наставних садржаја по областима, израда сажетака и мапа појмова, понављање кроз кратке провере знања.	Предметни наставници.	Евиденција понављања и постигнућа.
Вежбање задатака по моделу завршног испита	Рад са тестовима од прошлих година, вежбе по нивоима (основни, средњи, напредни), анализа	Предметни наставници.	Резултати тестова и заједничко исправљање.

	грешака и заједничко исправљање.		
Симулација завршног испита	Организовање пробних тестова у реалним условима-	Предметни наставници, школа.	Анализа пробног завршног испита.
Индивидуална и допунска подршка ученицима	Рад са ученицима који имају потешкоће у учењу, консултације и организовање припремне наставе.	Предметни наставници.	Евиденција присуства и напретка ученика.

Програм рада ученичких организација

Ученички парламент

Циљ оснивања програма Ученичког парламента је развијање демократске културе, активног учешћа ученика у животу школе и јачање њихове одговорности, иницијативе и сарадње са наставницима и управом школе.

Задаци програма су:

- Подстицање ученика на изражавање мишљења и предлога
- Развијање вештина комуникације, сарадње и тимског рада
- Учешће ученика у планирању и унапређивању живота и рада школе
- Јачање осећаја припадности школској заједници
- Развијање одговорног односа према школи и вршњацима

Активности Ученичког парламента се огледају кроз редовно одржавање састанака парламента, учешће у планирању школских активности, сарадњу са управом школе, хуманитарне и еколошке акције, промовисање права и одговорности ученика.

Дечији савез

Циљ програма је подстицање свеукупног развоја ученика кроз културне, образовне, спортске и хуманитарне активности, уз развијање другарства, солидарности, креативности и одговорног понашања.

Задаци програма су:

- Развијање социјалних вештина и међусобног поштовања
- Подстицање креативног и стваралачког изражавања ученика
- Јачање тимског духа и сарадње међу ученицима
- Неговање хуманости, емпатије и солидарности
- Укључивање ученика у школске, ваншколске активности

Активности Дечијег савеза огледају се кроз учешће у културно- уметничким активностима (учешће у приредбама, представама, радионицама), учешће у спортским и рекреативним активностима (учешће у такмичењима) и учешће у хуманитарним активностима.

ИНДИВИДУАЛНИ ОБРАЗОВНИ ПЛАНОВИ

Програм индивидуалног образовања

Циљ програма је обезбеђивање једнаких могућности за све ученике, посебно за ученике којима је потребна додатна образовна, социјална или здравствена подршка кроз прилагођавање наставе, индивидуализован приступ и развој инклузивне школске средине.

Задаци програма су:

- Идентификација ученика којима је потребна додатна подршка
- Израда и примена индивидуалних образовних планова
- Прилагођавање наставних метода и материјала
- Јачање сарадње између наставника, стручне службе и родитеља
- Подстицање социјалне инклузије у одељењу и школи

- Развијање толеранције, емпатије и прихватање различитости међу ученицима

АКТИВНОСТИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ
Идентификација ученика за додатну подршку.	Педагошко-психолошка процена, разговори са наставницима.	Одељенске старешине, педагог, Тим за ИОП
Израда ИОП.	Тимски рад наставника, педагога, Тима за ИОП.	Наставници, педагог, Тим за ИОП.
Додатна подршка ученицима.	Допунска настава, индивидуализован рад.	Наставници.
Рад са родитељима.	Саветодавни разговори.	Наставници, педагог.

Индивидуални образовни планови сваког ученика налазе се у документацији школе.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЈЕ УСВОЈЕН НА СЕДНИЦИ ШКОЛСКОГ ОДБОРА ДАНА 10.09 И ЗАВЕДЕН ПОД ДЕЛОВОДНИМ БРОЈЕМ 171-01/2026

Председник Школског одбора
